MIHAI BĂLAJ

JURNAL de FRONT

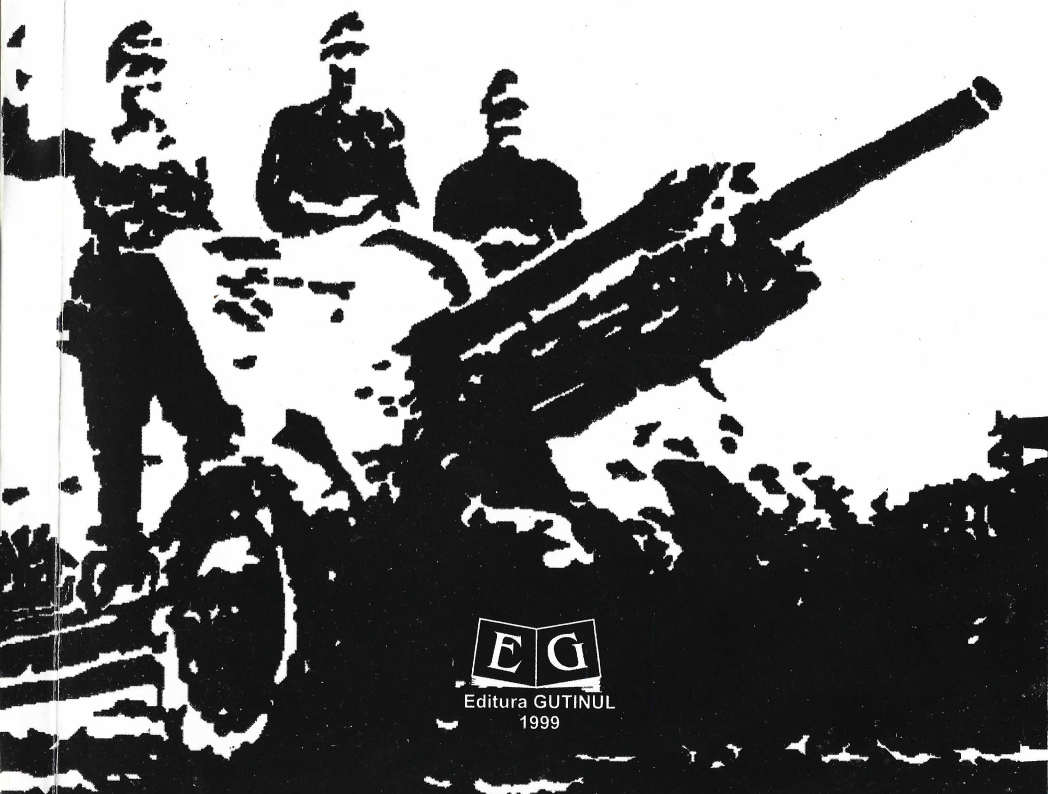

Editura GUTINUL
1999

MIHAI BĂLĂIȚĂ

Jurnal de front

(1942–1943)

MIHAI BĂLAJ

JURNAL DE FRONT
(1942-1943)

Ediție îngrijită de Vasile Căpîlnean şi Viorel Rusu

Editura GUTINUL
Baia Mare, 1999

Coperta realizată de
V. NAŞCU

ISBN - 973-9190-56-1

Cuvinte despre
OMUL MIHAI BĂLAJ

Mihai Bălaj, fiu al meleagurilor sătmărene, născut la data de 14 noiembrie 1909 în satul Roşiori, într-o familie de ţărani nevoiaşi, cu zece copii, a avut şansa să i se întindă o mână de ajutor din partea consăteanului său, Corneliu Sabo, directorul Şcolii Normale din Oradea, tocmai când se întorcea, dezamăgit, de la examenul de admitere de la Şcoala Normală din Satu Mare, în urma căruia, obţinând doar o jumătate de bursă, îşi vedea spulberată orice speranţă de a merge mai departe şi a se face învăţător.

Înscris, mai întâi în cl. I gimnazială în particular, apoi, în 1923, tot în cl. I, la Şcoala Normală de Învăţători din Oradea, tânărul normalist s-a pus serios pe învăţat, iar pentru a nu deveni o povară pentru familie în anii de studiu, a făcut de toate: pe portarul la Seminarul teologic, pe credinţerul, servind masa profesorilor, pe cantorul la slujbele religioase de la închisoarea oraşului şi pe grădinarul la ferma şcolii în vacanţele de vară, în schimbul câte unui costum de haine. Rămânerea în oraş, în timpul vacanţelor de vară, a fost benefică, dându-i posibilitatea să citească mult, să se impună printre cei mai buni elevi. Încă din clasa a III-a, Mihai Bălaj devine preşedintele Societăţii de lectură "George Coşbuc", funcţie pe care o va deţine până în ultimul an de şcoală, după cum dovedesc o parte din paginile registrului de procese verbale, păstrate în arhiva personală.

Absolvind cursurile Şcolii Normale, "înarmat" cu o diplomă luată în mod strălucit, în vara anului 1930, Mihai Bălaj se reîntoarce în satul natal, de unde, în luna octombrie, este încorporat la Batalionul 10 Vânători de Munte de la Sighetu Marmaţiei spre a-şi satisface stagiul militar, ca elev cu termen redus. Lăsat la vatră în toamna anului 1931, el "începe lupta cu

viața", nu ca învățător titular, cum ar fi meritat, ci ca suplinitor la Baia Sprie (1931/1932), apoi la Vama (1932), Gherța Mare (1932/1933), pentru ca în anul școlar 1933 să ajungă șomer, alături de alți 107 dascăli din județul Satu Mare, pe care i-a reprezentat, apoi, în calitate de președinte al învățătorilor fără posturi din județ, la congresele dascălilor-șomeri (în număr de șapte mii) ținute la București, Cluj și Iași.

În noiembrie 1933 Mihai Bălaj primește din nou o suplinire la Școala din Odoreu pentru ca abia în anul școlar următor să fie titularizat la Iegheriște, în Codru. După trecerea examenului de definitivat (al treilea din 200 de candidați!) este numit titular la Școala Primară de Stat din Seini, localitate în care se va afirma plenar, atât ca dascăl, cât și ca publicist, conferențiar, instructor de teatru și dirijor de cor, obținând rezultate în urma cărora va gusta, deopotrivă, atât din paharul gloriei cât și din cel al amărăciunilor. Dascălul "total" Mihai Bălaj, care și-a început activitatea publicistică încă de pe băncile școlii, a colaborat la ziare și reviste locale didactice, s-a aflat printre studenții Universității de vară de la Vălenii de Munte, condusă de Nicolae Iorga, a înființat și a condus formații corale, chiar și în satele în care a avut o prezență pasageră, ca suplinitor.

La întoarcerea din refugiu și de pe front, după ce a trebuit s-o ia de la început, reorganizând învățământul în Seini, atât ca director cât și ca subinspector școlar de plasă, a ajuns iarăși șomer, dat afară din învățământ în 1951 de către autoritățile comuniste și reprimit abia după demersuri insistente la Ministerul Învățământului în 1952, însă nu la Seini, ci în Ilba. Între 1953-1958 revine la Seini, pentru ca în 1958 să fie din nou demis, de aceleași autorități politice, ca "necorespunzător", în ciuda faptului că se evidențiase atât pe tărâm cultural cât și profesional și obștesc, obținând premii cu formațiile de cor și teatru, răspunzând și conducând activitatea cercului profesorilor de limba română din fostul raion Șomcuta Mare.

Între 1958-1962, Mihai Bălaj și-a câștigat pâinea îndeplinind funcția de șef al serviciului de aprovizionare de la Fabrica de Drojdie "Seineana", ca apoi, reprimit în învățământ, dar cu toate gradele didactice anulate, să fie nevoit s-o ia de la

capăt, ca student la cursurile de profesori de limba şi literatura română pentru clasele V-VII de la Cluj, la 53 de ani, calificându-se ca profesor, la 55 de ani, luându-şi examenul de definitivat, iar la 57 de ani, înainte cu 5 ani de pensionare, examenul de gradul II.

Ordinul "Meritul Cultural" l-a obținut abia în 1970, deşi l-ar fi meritat cu mult înainte, având în vedere talentul său de dascăl, cercetător şi publicist, dovedit de sutele de articole, de studii, de monografiile şcolii şi corului din Seini, de comunicările de la sesiunile ştiinţifice, sistematic înşirate într-o anexă la autobiografia sa încheiată cu o lună înainte de moarte (martie, 1976), şi din arhiva bogată pe care a lăsat-o posterității.

Trecându-i pragul, la un an după pensionare, un scriitor bucureştean, impresionat de personalitatea complexă a celui vizitat, nota: *"Aveam în faţa mea un profesor, un dirijor de cor, un instructor de teatru, un conferenţiar, un cronicar, toate întrupate în una şi aceeaşi persoană. Pe masa lui de lucru, cărţile şi ciornele manuscriselor îşi aşteptau cuminte rândul... Învăţătorul scotea la lumină, medaliindu-le, figuri cultural-ştiinţifice ale trecutului, pe care timpul le învăluise în tăcere"*.

Aceste figuri se numesc *Moise Sora Noac, George Maniu,* memorandiştii *dr. Vasile Lucaciu, Alexiu Berinde* şi *George Pop de Băseşti*, dascălii şi scriitorii *Cornel Sabo, Iustin Popfiu, Iacob Brânduşianu, Dimitrie Sfura, Dariu Pop, Dimitrie Hinoveanu, Emil Isac, Octav Şuluţiu* şi, mai ales, *Ion Şiugariu,* pe care l-a preţuit cel mai mult şi căruia i-a cercetat mormântul de la Zvolen pe care, din încredinţarea mamei poetului erou, a depus un pumn de pământ din grădina casei părinteşti de la Băiţa.

În arhiva lui Mihai Bălaj se păstrează zeci de scrisori: de pe front, adresate soţiei sale, Zina Bălaj, aflată în refugiu, de la şi către generalul Georgescu-Pion, creatorul monumentului viu "Eminescu" de pe Dealul Comja din Seini, care i l-a lăsat în grijă, dar şi de pe front; de la Nae Antonescu, Ioniţă Andron, Gheorghe Isac, Mircea Bradu, de la alţi foşti colegi şi elevi.

Un loc important în această arhivă îl ocupă jurnalul său de pe front (1942-1943) pe care l-a păstrat ascuns, cu riscul pierderii libertăţii în anii regimului comunist, pe care-l publicăm acum.

Editarea acestuia, în condițiile existenței unei impresionante bibliografii a celei de-a II-a conflagrații mondiale, ar putea să nedumerească, în măsura în care s-ar considera că războiul şi-a dezvăluit toate fațetele. "Există aproape tot atâtea istorii câți istorici", ne reaminteşte Pierre Chaunu şi credem că acest jurnal al unui intelectual precum Mihai Bălaj este, în primul rând, istorie. O istorie trăită, în care totul este privit în mişcare, cu un fin spirit de observație şi un remarcabil simț al culorii, tablourile vii, de o plasticitate cinematografică, succedându-se unele după altele. Informațional paginile sale sunt comparabile cu documentele eşaloanelor superioare implicate în operațiunile militare de pe frontul de Est, faptul sporind valoarea "Jurnalului" care oferă cititorului elemente noi privind participarea românească la războiul împotriva U.R.S.S., ştiută fiind abordarea tendențioasă de către istoriografia comunistă a acestei problematici.

În acelaşi timp, acest "Jurnal de front" se relevă ca un document psihologic de cea mai mare însemnătate pentru înțelegerea mentalității şi a stării de spirit a combatantului român care, luptând împotriva bolşevismului, avea convingerea că luptă, în primul rând, pentru reîntregirea Țării. Înaintea plecării spre front, la 5 iulie 1942, sublocotenentul Mihai Bălaj nota: "Toți au făcut urarea ca Batalionul să aibă norocul să se întoarcă în vechea lui reşedință, la Sighet. Ofițerii au intonat "Imnul regal", apoi, într-un entuziasm de nedescris, "Vrem Ardealul!!!"

Valoarea documentară a cărții este dată şi de informațiile de natură etnografică şi sociologică pe care autorul le înregistrează de-a lungul drumului parcurs până în Caucaz, atât cu privire la comunitățile româneşti întâlnite, cât şi la alte populații: "Nu este sat prin care trecem ca să nu întâlnim vreun deportat din Basarabia. Ne salută de departe: "Bună ziua, fraților". Iar nouă, văzând că şi prin aceste îndepărtate locuri (la o mare distanță de Bug, n.n.), se aude vorbă românească, ne trece dorul de casă şi uităm că suntem aşa de departe de ea". Informațiile de această natură pot fi coroborate cu rezultatele cercetătorilor etno-sociologice efectuate între 1942-1943 de către o echipă de cercetători în comunitățile româneşti răzlețe

din spaţiul Ucrainei de Sud, de la est de Bug până în Caucaz şi bazinul carbonifer al Donbasului. O parte dintre acestea au fost publicate de Anton Raţiu în Românii de la est de Bug, 1994.

"Jurnalul de front" al lui Mihai Bălaj acoperă perioada 5 iulie 1942 - 21 mai 1943, reflectând participarea Batalionului 10 Vânători de Munte, al cărui adjutant era, la marea conflagraţie. Plecat din Haţeg, Batalionul a ajuns la 11 iulie 1942 la Tighina, a trecut Nistrul, Bugul (13 iulie) şi Niprul (14 iulie), începând lungul marş spre front, în 2 august 1942 ajungând în Rostovul care i se pare a avea "aspectul Romei arse a lui Nero".

După trecerea Donului, Batalionul 10 V.M. care, împreună cu batalionul 9 şi 16, constituiau avangarda Diviziei 2 Munte, îşi continuă drumul spre Caucaz în marşuri zilnice de 30-50 km, comandantul diviziei, generalul Dumitrache, insistând, în 7 august 1942 - aşa cum notează Mihai Bălaj -, asupra necesităţii acestora pentru a nu le da ruşilor posibilitatea de a se fortifica, "războiul însemnând 95% marş şi 5% luptă".

În 23 august, unitatea cunoaşte adevăratul botez al focului în dificilele lupte pentru forţarea râului Baksan, misiunea Diziei 2 Munte, din care făcea parte Batalionul 10 V.M., fiind formarea unui corp de pod la Kisbrun, pentru a asigura dreapta Armatei 1 Blindată Germană care acţiona pe Terek, în direcţia Groznîi.

Divizia românească a trecut, de altfel, din 23 septembrie 1942, în subordinea acestei armate, prilejuindu-i comandantului Corpului 3 Blindate german (din care a făcut parte până atunci) să mulţumească "pentru modul desăvârşit în care Divizia 2 Munte şi-a îndeplinit şi executat toate misiunile".

Batalionul 10 V.M. a participat, apoi, la luptele pentru cucerirea cotei 910 din masivul Elbrus, la cele pentru cucerirea oraşelor Nalcik (28 octombrie 1942), Orjonikidze (15 noiembrie 1942) şi Alagir, la luptele din Valea Zran unde a murit eroic însuşi comandantul său, lt. col. Gheorghe Gugleş. Ziua de 1 Decembrie 1942 îi găseşte pe români în plină confruntare, Mihai Bălaj notând: "Unirea Ardealului. Noi n-avem timp să ne gândim la aşa ceva (...). Se reia atacul pentru cucerirea fostei poziţii. După luptele înverşunate la grenadă, ruşii sunt scoşi

din poziții. Avem morți și răniți în număr însemnat (...). Oare toate aceste jertfe ne vor reda Ardealul?"

În timpul marii confruntări de la Stalingrad, Divizia 2 Munte a barat defileurile Caucazului, asigurând libertate de acțiune armatei germane. Înfrângerea de la cotul Donului și de la Stalingrad a determinat însă retragerea forțelor germane și române din Caucaz, datorită înaintării sovietice spre Rostov, pe Don: "S-au primit ordine de la Divizie în care generalul nu-și ascunde îngrijorarea față de situația în care ne găsim și face apel la ofițeri să stăm bravi în fața pericolului ca să-l înlăturăm.

Suntem într-o situație sufletească precară. Radio Moscova vorbește mereu de încercuirile de la Stalingrad. Un manifest spune că 70000 de români au fost făcuți prizonieri. Ar fi un dezastru pentru țară. Ieri s-a interceptat comunicația prin Rostov. Astfel, ne-a rămas un singur loc pentru retragere: Kerci. Suntem aprovizionați cu avionul" (3.02.1943).

La toate acestea se adaugă îmbolnăvirea de hepatită a lui Mihai Bălaj, acesta notându-și, la sfârșitul primului caiet de însemnări (14.02.1943), câteva reflecții despre război și despre participarea exemplară a Diviziei 2 Munte care "de la 22 iunie 1941 și până în acest moment și-a făcut mai mult decât datoria. Dacă n-ar fi trecut prin lupte grele și ar fi avut numai marșuri de mii de km la activul său și totuși și aceasta ar constitui o glorie. Am ținut pas cu o armată blindată germană și am ajuns deodată cu ea în cel mai îndepărtat colț al Caucazului. Acum, la înapoiere, am rămas numai 1/3 din câți am fost la început. Cei mai buni dintre noi au rămas presărați de la Baksan și până la Alagir. Și, Doamne, câți n-au fost măcar îngropați!"

În ciuda situației critice, Mihai Bălaj nu-și pierduse speranța: "Nu cred totuși că ne-a apus steaua. Conducătorii noștri trebuie că au înțelepciunea de a evita din timp un al doilea dezastru pentru Țara noastră" (14.02.1943).

Retragerea se face cu lupte grele și cu pierderi mari, însemnările zilnice ale lui Mihai Bălaj, mai lapidare acum, încheindu-se la 21 mai 1943, deși a mai rămas pe frontul din Crimeea până în noiembrie când s-a întors în țară, îndeplinind la Hațeg funcția de adjutant al Batalionului 10 V.M., partea sedentară, până la demobilizare, în 10 Mai 1945.

Aceste însemnări de pe front, care văd lumina tiparului la peste jumătate de secol de la scrierea lor, trebuiau să constituie puncte de reper pentru o carte mai amplă, pe care, din păcate, vremurile nu i-au mai îngăduit lui Mihai Bălaj să o finalizeze.

"Jurnalul" aparţine unui intelectual care nu doar a scris, ci a şi făcut istorie ("Faire l'histoire" şi "faire de l'histoire", în alţi termeni), ceea ce-i sporeşte valoarea, cu atât mai mult cu cât autorul n-a avut răgazul să revină în vreun fel asupra lui.

"Cine va citi acest carnet - avertiza Mihai Bălaj în însemnările din 14.02.1942, cu modestia caracteristică marilor spirite - îmi va aduce critici spunând că am notat totul dezordonat, fără stil şi fără formă, ba poate va găsi şi alte greşeli. Îl rog pe acela să fie indulgent şi să-şi dea seama că aceste note au fost făcute sub bombardament de artilerie, nu în liniştea unei case, la masă. Când cu caietul pe genunchi, într-un adăpost, când cu caietul rezemat pe nimic. Cu ochii împăienjeniţi de somn şi oboseală, în praf sau sub stropi de ploaie, la lumina lunii sau a unui opaiţ, în arşiţa soarelui sau în ger cumplit, în cort sau în tranşee.

Nu mai vorbesc de diferitele mele stări sufleteşti. Adeseori eram lipsit total de voinţă sub impresia puternicelor emoţii ale momentelor şi atunci mi se părea zadarnică orice notare. Totuşi, m-am învins pe mine şi am notat mai departe."

*
* *

Publicarea "Jurnalului de front" al lui Mihai Bălaj, acum, la împlinirea a 90 de ani de la naşterea sa, se doreşte a fi un omagiu adus celui care şi-a făcut pe deplin datoria în toate împrejurările vieţii, numele său rămânând adânc întipărit în memoria celor care l-au cunoscut şi preţuit, al localităţii Seini cu care numele său a devenit aproape sinonim.

Vasile CĂPÎLNEAN,
Viorel RUSU

Notă asupra ediției

Publicarea "Jurnalului de front" (titlu preferat "Caietelor de campanie" dat de Mihai Bălaj însemnărilor sale), s-a făcut respectând textul în totalitate. Dacă apar în câteva locuri puncte de suspensie acestea aparțin autorului.

În aceste condiții, în unele cazuri cititorul va întâlni aceeaşi localitate apărând scrisă în mai multe forme (ex. Naltschik şi Nalcik, Kysburn şi Kysburnn, Alagir şi Alajir).

Având în vedere condițiile în care a fost redactat jurnalul, evident că în textul original apar o mulțime de prescurtări. Pe unele le-am completat în paranteză, pe altele (sau pe aceleaşi) în mod tacit, pentru a da textului o prezentare cât mai estetică, scutind cititorul de a recurge la lista abrevierilor.

Mai trebuie observată apoi o diferență între prima parte a "Jurnalului", când Batalionul se afla în mişcare către inamic şi apoi pe poziția din M-ții Caucaz şi a doua parte, în retragere, când însemnările, din motive obiective, devin mai sumare, exprimând, parcă, nu numai condițiile retragerii cât şi starea de spirit a autorului, de a se vedea cât mai repede în țară, după atâtea zile petrecute pe front.

Am reținut, totuşi, câteva prescurtări, precum:

Bat - batalion
Comp. - companie
V.M. - Vânători de munte (divizie, batalion)
G.ral - general
Col. - colonel
Lt. col. - locotenent colonel
Slt. - sublocotenent
P.C. - Punct de comandă
T.L. - Tren de luptă

A DOUA PLECARE ÎN RUSIA

De fapt, anul trecut nu ştiam, la plecare, că destinaţia noastră este să luptăm în Rusia. Ştiam doar atât, că plecăm "pe zonă" în Bucovina, pentru a sta de strajă la hotarul ciuntit al fruntarului nostru istoric. Totuşi, după debarcarea noastră la Cacica şi apoi cantonarea la Liuzii Humorului, am aflat câte ceva, în surdină, că "războiul sfânt" este iminent.

La 1 iulie 1941 plecam pentru prima oară în Rusia. În 8 iulie 1942 plec a doua oară. În decembrie 1941, când m-am văzut din nou la Haţeg, am regretat mult că nu mi-am notat toate cele ce am văzut, am auzit şi mi s-au întâmplat în lungul drum din Bucovina şi până la coastele Mării de Azov.

Tocmai pentru aceasta, acum , plecând a doua oară, îmi propun să scriu zi de zi cele ce se vor întâmpla cu mine în lungul drum ce-l am de făcut până în spatele frontului şi cele ce vor urma apoi.

Iulie, duminecă, 5 (1942)

Populaţia Haţegului a aflat demult despre plecarea noastră. Din pregătirile ce le făceam şi din îngroşarea, zi de zi, a rândurilor noastre, prin venirea oamenilor de la vatră.

Batalionul se îmbarcă miercuri. Parcă nimănui nu-i vine să creadă că totuşi aşa se va întâmpla. Toate sunt puse la punct. Cunosc acest lucru deoarece, fiind adjutant al batalionului, observ aceasta din corespondenţa zilnică.

Autorităţile Haţegului ţin să ne salute înainte de plecare în mod oficial. Pentru acest scop, astăzi, la orele 12, ofiţerii şi subofiţerii Batal.10 şi 16 V (înători) de M(unte) s-au adunat în sala popotei, unde au venit primarul Haţegului, reprez(entanţii) celor două bis(erici) naţionale şi alţi mulţi intelectuali.

Au vorbit dr. Eugen Savu, primar, protopopul Ciocan şi vicarul Stoica, cărora le-au răspuns dl colonel Bălan, cdt. Grupului 5 V(înători) de M(munte)

Toți au făcut urarea ca Batalionul să aibă norocul să se întoarcă în vechea lui reşedinţă, la Sighet. Ofiţerii au intonat "Imnul regal", apoi, într-un entuziasm de nedescris "Vrem Ardealul".

Ofiţerii s-au fotografiat, în frunte cu cdt. Batalionului, dl.lt.col. Gugleş.

După masa, la orele 5, s-a aranjat o serbare ostăşească în curtea Comp(aniei) Cercetare, contribuind cu puncte toate compăniile. Programul a fost frumos şi distractiv, reuşind să descreţească frunţile îngândurate ale celor cari erau în preajma efectuării unui drum lung. Au asistat ofiţerii în cap cu dl.col. Bălan şi dl.col. Gugleş. Seara, la orele 21, o masă comună i-a adunat pe toți ofiţerii cu familiile lor în sala popotei.

S-a petrecut frumos.

Luni 6 (iulie,1942)

Deşi ofiţerii au rămas până la o oră destul de înaintată la popotă, în preseară, astăzi în zorii zilei, îi vezi alergând în toate părţile pentru a-şi completa ultimele lipsuri ce au în echipamentul plotoanelor. Campania din vara trecută i-a învăţat pe cei mai mulţi de felul cum trebuie să se prezinte la trupă pe câmpul de luptă. Ei înşişi fac cumpărături de tot felul, bine ştiind că întoarcerea nu va fi apropiată... Toți se gândesc la M-ţii Caucazului.

Mi-a sosit şi mie, încă de ieri d(upă) m(asă) soţia, ca să fie prezentă la plecarea mea. Dânsa ia parte în egală măsură cu mine la toate întâmplările prin care a trecut Neamul nostru în ultimii ani. De câte ori n-a alergat la mine în M-ţii Maramureşului, la Coştiui, Bârsana, Sighet, unde eram de strajă pe Tisa. La cedare m-a aşteptat răbdătoare până m-am întors de unde îmi condusem unitatea. M-a aşteptat apoi încrezătoare timp de 7 luni până m-am întors de la Marea de Azov. Şi cu toate că în lipsa mea a fost pusă pe drumuri, fiind mutată de unde mă stabilisem după refugiu, a suportat şi această lovitură şi am găsit-o la întoarcere într-un sat la poalele Muntelui Găina, aşa cum am lăsat-o, învăţătoare harnică, gospodină vrednică şi soţie demnă.

N-am stat mult împreună. Abia două luni şi am fost concentrat din nou. Acum plec să-mi continui misiunea întreruptă în decembrie trecut.

La auzul plecării mele s-a grăbit să-mi pregătească îmbrăcăminte de iarnă şi merinde pentru drum. Se simte mândră că plec a doua oară pe front, în timp ce alţii "se-nvârtesc" să nu plece măcar o dată. Pentru multele drumuri făcute, pentru o nouă cercetare acolo, unde am fost, pentru grija ce mi-a purtat-o întotdeauna, pentru devotamentul ei de soţie, are toată admiraţia mea. Părinţii ei, ca şi ai mei, sunt în Ardealul cedat. I-am spus că, dacă nici de astă dată nu ne vom întoarce de pe front prin Maramureş, dejaba am făcut şi fac şi acum atâta risipă de idealism. Voi trăi după aceasta jignit în sentimentele mele româneşti şi nu voi avea ce face altceva decât ce a făcut (Avram) Iancu, după ce a fost trădat.

Marţi 7 (iulie,1942)

Astăzi, ca şi ieri, timp foarte frumos. Un cer senin. Retezatul apare la orizont în toată majestatea şi splendoarea lui. Compar pitorescul Ţării mele cu monotonia stepei ruseşti şi n-aş schimba măcar un colţ din ea cu toată imensitatea stepei.

La orele 12 pleacă prima garnitură din Haţeg, Grupul 5 V.M. Gara e înţesată de lume. Flori. Trenul se pune în mişcare. Muzica intonează un marş. Cineva urează: "Să te'ntorci general, coane Grigoraş!" D-l colonel Bălan, cu gândul la satul natal din M-ţii Rodnei, răspunde: "Să ne revedem sănătoşi în România întregită, la Sighet!"

Miercuri 8 (iulie,1942)

Aceeaşi zi splendidă de iulie. Azi pleacă Batalionul (10 V.M., n.n.). Despărţiri duioase. Copilaşi cari plâng numai văzând pe mamele lor lăcrimând. Doamne şi d-şoare predau buchete de flori ofiţerilor cari pleacă. Muzica cântă stins. Trenul pufăie. D-l colonel Gugleş salută pe toţi de pe peron: "Să ne revedem sănătoşi în Maramureş!" Ura!!!, se aude din piepturile mulţimii.

Un popas în gara Subcetate ne adună pe toţi în jurul unei

mese "la un pahar de bere". Cei dragi nu se pot despărți de noi și ne-au însoțit până aici.

Clipele trec repede. Se aude un șuierat prelung. Garnitura trosnește din toate încheieturile ei. Fluturări de batiste, ochi înlăcrimați care se privesc prelung. Oare când se vor mai revedea?

Drumul Streiului e scurt și intrăm îndată în frumoasa și bogata Valea Mureșului. Rămân în urmă Orăștia, Alba Iulia și apoi Blajul. În noapte se zăresc cele două turle ale catedralei, ca doi străjeri ai destinelor românești. Pătrund cu ochii minții în trecutul zbuciumat al Ardealului meu românesc, apoi adorm.

Joi 9 (iulie 1942)

Am adormit în minte cu Ardealul și în zorii zilei tot cu el în minte mă trezesc. Căci acum trenul alunecă pe lângă Oltul lui Goga. Izvoarele lui, precum și acel care l-a cântat, să găsesc sub stăpânire străină. Iată Feldioara, unde Petru Rareș a zdrobit trufia oștilor austriece. De aici până la granița blestemată sunt numai câțiva metri. Inima Ardealului nu se poate sfâșia prin astfel de granițe!

Țara Bârsei e o desfătare a ochilor, o grădină încântătoare, de aceea nu mă mai satur privind-o. La orizont apar crestele Carpaților în toată majestatea lor. Nu știu ce să privesc, căci deopotrivă mă înalță și acești munți cât și mulțimea instalațiilor noastre din jurul Brașovului, afirmări mult grăitoare a vredniciilor românești.

La orele 12 poposim la Brașov. Câteva halbe luate la restaurantul gării ne răcoresc puțin. Trimitem de aici câte o poștală cu un gând frumos pentru cei (pe) care i-am lăsat cu ochii înlăcrimați. De aici încolo 4 mașini ne vor urca până la Predeal. Toată lumea apare la ferestre și la ușile vagoanelor. Ori de câte ori ai trece prin Predeal nu se poate ca să nu descoperi frumuseți noi. Spre înserat ajungem în regiunea petroliferă. Gigantice baloane captive străjuiesc în cer. Petrolul este mândria noastră. Dacă noi, românii, am fi contribuit la acest război numai cu acest minunat carburant nimeni n-ar fi putut nega aportul

nostru mare la înfrângerea bolşevismului.

La Ploieşti suntem salutaţi de cd-tul militar german al gării, care ne urează drum bun şi noroc. Când părăsim Ploieştii înnoptează. Proiectoarele tunurilor a.a. brăzdează cerul în chip feeric. În toate vagoanele se cântă. Un saxofonist, ostaş de-al nostru, cetăţean al cartierului "Ţigănimii" din Haţeg, a venit în vagon la noi. Dl. colonel Gugleş începe: "Bugule pe malul tău, creşte iarba şi-un dudău". E cântecul lui favorit. Toţi băieţii îl acompaniază. Cântarea se amestecă cu pufăitul locomotivei ori huruitul roţilor, pierzându-se în noaptea tăcută a Bărăganului. Rând pe rând, câte unul din noi se întinde pe banca lui. Ne-am făcut saltele din foile de cort, pe care le-am umplut cu fân. Trenul alunecă, ca o fantomă, în noapte.

Vineri 10 (iulie 1942)

Dimineaţa suntem la Brăila. Ne impresionează Dunărea, M-ţii Măcinului, cari apar ca o curiozitate la marginea Bărăganului. La amiază suntem la Galaţi, al doilea port dunărean.

Urmele cutremurului se văd şi acum. Gara este improvizată. Am făcut o tură prin oraş cu tramvaiul. Nu m-a impresionat nimic. În port vapoarele stau grămadă. Nu se tem de avioanele ruseşti.

Admirăm Brateşul. Peste câteva minute trecem Prutul la Reni. Podul peste Prut a fost aruncat de ai noştri în aer, la retragerea din Basarabia. Nesăţioşii de ruşi aveau intenţia să treacă la Galaţi. Acum un pod e pus în circulaţie şi se lucrează la scoaterea celuilalt din apă. Un popas la Reni ne dă posibilitatea să facem o baie în Dunăre.

După masă, pe la orele 5, reluăm drumul. Trecem alături de lacul Cahulului. Bugeacul e frumos. O recoltă bună ne îmbucură. Tot câmpul este cultivat. Ţăranii strâng fânul sau prăşesc a doua oară. S-a început cositul orzului. Prin gări cumpărăm caise şi vişine. Sunt ieftine.

E noapte când trecem prin Bolgrad.

Sâmbătă 11 (iulie 1942)

Pe la amiazăzi am ajuns la importantul nod de cale ferată de la Romăneşti. Aici se lucrează de zor la refacerea gării distrusă de bolşevici. În popasul pe care îl facem, trupa ia masa, iar caii sunt adăpaţi. Sărmanii cai, tovarăşi nedespărţiţi ai noştri. unii din ei vin cu noi a doua oară în Rusia.

Trenul se pune în mişcare şi din nou trecem prin ondulaţiile prelungi ale terenului basarabean. La orele 18 sosim la Tighina. O raită prin oraş, în care timp schimbăm şi leii în mărci, ne dă posibilitatea să constatăm că totul s-a pus la punct. Ici-colo mai este câte o casă dărâmată. De-o parte şi de alta a străzilor drepte şi largi, unde altădată erau flori, acum se cultivă cartofi, ceapă, pătlăgele etc de o rară frumuseţe. E o idee foarte bună în timpurile de azi.

Plecăm pe la orele 20. Peste câteva minute trecem Nistrul, graniţa Ţării, după care ne vom înfunda tot mai mult în imensitatea stepei ruseşti. Ne cuprinde pe toţi un sentiment greu de reţinut la trecerea graniţei. Podul Mareşal Antonescu e o mândrie a tehnicii. La Tiraspol nu stăm, plecăm mai departe şi, fiind noapte târzie, ne pregătim de culcare.

Duminecă 12 (iulie 1942)

Când ne trezim suntem departe, în inima Transnistriei, trecuţi de Razdelnaia. Clădirile din jur sunt distruse, asta nu împiedică însă ca ele să funcţioneze normal. Deoparte şi de alta a liniei (ferate n.n.) mai zac încă scheletele vagoanelor aprinse de sovietici. Câmpul este cultivat (în) întregime. Va fi o recoltă bună. Nu mi-aş fi putut închipui că se va însămânţa atâta. În apropierea unei gări e târg. Ostaşii noştri fac schimb în natură. Pentru două pâini - o găină. Pentru un pachet de ţigări la fel.

Trenul lunecă repede. Linia e bună şi dublă. Pe la orele 11 sosim la importantul nod de cale ferată Bivzula. Gară mare. Centru de aprovizionare. Vom lua pâine şi carne de aici. Mai departe vom călători cu personal c.f. german şi locomotive germane. Garăm pe linia a 10-a. Au ajuns aici Batal(ionul) 9

V.M., fratele nostru de la Sighet. Fiind duminecă, oamenii se dau jos din vagoane şi se adună pentru a asista la o slujbă religioasă.

Fiindcă e vorba să stăm mai mult aici, ne bărbierim, facem câte un duş la baia căii ferate, ne îmbrăcăm şi vom vizita gara şi orăşelul. În gară găsim bufet cu peşte, salam, brânză, salată, ţuică şi limonadă. Nu peste mult (timp n.n.) vin în gară femei cu găini fripte, ouă, lapte şi unt. Un semn că nu e rău. În oraş intrăm într-un bufet şi luăm o înghețată foarte bună. Apoi mergem la arena sportivă unde asistăm la un mach de fotbal între localnici şi ostaşii români din garnizoană. Alăturea e şi jocul. Cântă orchestra formată din instrumente de suflat. În lipsa bărbaţilor joacă femei cu femei. E o curiozitate pentru noi. În drum spre teren ne apucă o ploaie mare, cu fulgere şi trăznete. Bine c-a venit şi asta. Ne va răcori puţin. Aici ne-a ajuns transportul doi care aduce comp(aniile) 1,2,3 -a. Ne grăbim a schimba impresii de călătorie cu cei sosiţi. Apoi ne culcăm după ce scriem câte o poştală acasă.

Luni 13 (iulie 1942)

Plecăm la orele 8. Rând pe rând lăsăm în urmă gări care poartă urmele războiului, distruse. Atingem râuleţul Kudinca, pe unde am trecut în anul trecut. În gara Balta mulţi ostaşi români. De altfel întâlnim ostaşi de-a lungul întregii linii, cari fac de pază. Aproape fiecare gară este şi un depozit de benzină. Un reprezentant al Societăţii Creditul Minier ne explică faptul că agric(ultura) (tractoarele) au consumat foarte multă benzină la lucrări. (De câte ori se opreşte trenul în vreo gară iau (carnetul) şi notez, de aceea notările, fiind făcute în fugă, au unele lacune de stil).

La Bolta, pe malul Bugului, ajungem pe la orele 14. E o gară mare. De aici încolo începe administraţia germană. Bugul îl revedem aproape după un an. Era noapte când l-am trecut. Capătul podului peste care treceam era aruncat în aer. Mi-aduc aminte: o locomotivă ca o namilă zăcea răsturnată pe linie.

Suntem între Bug şi Nistru. Drumul e lung. Abia din oră în oră mai întâlnim câte o gară. Poposim în gara Pomoşnaia.

Trec trenuri cu permisionari spre țară. Le dăm câte o c(arte) p(oştală) pentru a ne-o duce la Tighina. În drumul nostru vom atinge deocamdată următoarele puncte mai importante: Novo-Ukrainka- Ielisavetgrad.

Pornim din Pomoşnaia la orele 18. Novo-Ucrainka este o localitate foarte întinsă. La mijloc câteva clădiri cu aspect orăşenesc, încolo, mulțime de case acoperite cu paie, fără dependințe şi neîmprejmuite. Ruşii (bolşevicii), voind să distrugă ideea de proprietate, n-au permis facerea de garduri în jurul gospodăriilor.

De-a lungul căii ferate ne întâmpină copii care, cu degetele la gură, ne arată să le aruncăm țigarete.

Ne oprim în Novo-Ucrainka. Întunecă. Aşteptăm să se comunice jurnalul de la ora 22 apoi ne vom culca. Orchestra "Luceafărul" cântă nişte bucăți plăcute.

Marți 14 (iulie 1942)

Ora 5 dimineața. Suntem în gara Dolinskaia. Nod de cale ferată. O linie merge de aici la Nicolaef, iar alta, pe care vom merge noi, la Krivoi Rog. Vom face un ocol. Nu trecem prin Dnepropetrovsk deoarece linia dreaptă este aglomerată cu alte transporturi. Prin Ielisavetgrad am trecut noaptea. La Dolinskaia se dă ceaiul şi se adapă caii. Vom porni mai departe la orele 9. Trecem prin gări fără importanță, până la Krivoi Rog unde ajungem la orele 11,15. Este un oraş important. Nod de căi ferate: se văd funiculare, linii electrice, o mulțime de coşuri de fabrică. Toate arată că suntem într-un important centru industrial. Nu oprim în gara Krivoi Rog. Trecem la o altă gară: Dolgienco. Este în mijlocul fabricilor ce se află în jurul Krivoi Rogului. Un cartier întreg îl formează locuințele muncitorilor (cazărmile muncitorilor mai bine zis). După o oră de şedere, pornim . Aceeaşi pânză de linii telefonice, fabrici, instalații de tot felul, gări câte cu 20 linii kilometrice (sic!). Se întrebuințează şi personal rusesc.

Satele sunt mai dese, iau aspectul de orăşele. Fugim de la un geam la altul pentru a vedea ambele laturi. Mai oprim la Apostolovka, apoi la Nikopol, important centru industrial.

Uzine uriaşe se văd de o parte şi de alta a liniei.

Trenul alunecă repede ca un accelerat. Se văd bălţile Niprului. De-acum mergem alături de ele până la debarcare. Vestea că trebuie să debarcăm la Nipru ne cam indispune. Dar ce să facem? Podul de la Zaporoje nu e dat încă în circulaţie. Dincolo de Nipru ne aşteaptă o altă garnitură. E mare bătaie de cap cu îmbarcarea şi debarcarea, mai ales când ai vreo 40 de căruţe şi vreo 300 de cai.

Începem debarcarea la orele 20 în gara Dneprostoi. De aci până la podul de pontoane nu e decât 1 km. Ne îndreptăm spre pod la orele 12. Nu mă mai cuprinde fiorul care m-a cuprins acum un an, la prima trecere. Caii sunt nărăvaşi. După o săptămână de călătorie, în care au stat fixaţi locului, îi dor picioarele.

Miercuri 15 (iulie 1942)

Pe ţărmul de Est al Niprului intrăm în zorii zilei în frumosul oraş Zaporoje, mare centru industrial, după ce trecem prin ostroavele şi lunca Niprului. Ori încotro te uiţi vezi numai cabluri enorme electrice. Aici s-a captat energia electrică din apele Niprului şi a servit la electrificarea liniilor de cale ferată şi a luminării oraşelor şi satelor din regiunea Krivoi Rog.

Îmbarcăm imediat şi la orele 10 pornim spre destinaţie. Trecem prin gările Polagi, Carekonstantinovka şi pe la orele 23 suntem în gara Volnovacha (Platonovka).

Joi 16 (iulie 1942)

Procedăm imediat la debarcare şi la orele 4 ne punem în marş spre Nikolaevska unde vom cantona pe la orele 9,1/2. După masa, pe la orele 14,30 soseşte şi transportul doi compus din companiile 1-a, a 2-a şi a 3-a.

Com(una) Nikolaevska se găseşte cam la 60 km nord de oraşul Marinpol. Jumătate este formată din români moldoveni. Sunt mai multe sate de moldoveni prin jur. Au nume de Muntean, Mârza. Nu-şi aduc aminte de când s-au stabilit pe-aici. Mulţi din ei au fost deportaţi. Trăiesc cu greu.

Linişte adâncă. Doar seara, la orizont, spre Rostov, se

luminează cerul, se aude o bubuitură şi se vede câte o rachetă-paraşută, aruncată de sovietici. Activitatea aviaţiei, de asemenea, slabă. Am fost informaţi că gara unde am debarcat a fost bombardată înainte de venirea noastră. Ne-am instalat P(unctul) de C(omandă) în şcoală, pe care am curăţit-o în grabă. Companiile în sectorul de stat al satului. Şi-au făcut corturi pe sub pomi. Casele sunt sărăcăcioase şi sunt câteva cazuri de tifos, cari ar periclita sănătatea ostaşilor dacă ar intra în locuinţe. Nu putem cumpăra nimic din comună. Abia sosiţi, ordin de la gosp(odarul) Diviziei, aşa că nici vorbă de odihnă. Îmi aranjez biroul şi încep lucrul.

Vineri 17 (iulie 1942)

Pe la orele 6 soseşte aprovizionarea, care a venit cu transportul 3. La orele 10 a sosit Comp(ania) Arm(ament) Greu. A trecut prin control d-l general Ionescu Teodor, cdt-ul Corpului 1 Armată, întreţinându-se cu dl. col. şi interesându-se de starea Batalionului. Ostaşii execută programul de gospodărie. Scriu acasă. Pun la punct anumite lucruri. Curăţenie în cantonament. Pe la orele 17 o ploaie mare se dezlănţuie cu fulgere şi trăsnete. Praful se preface într-un noroi cleios. Când suntem la masă soseşte şi dl.lt.col. Neacşu, cdt. Diviziei 4 T.M. cu maşina trasă de 6 cai şi cere să-l primim de mos(afir).

Sâmbătă 18 (iulie 1942)

Ordin de a fi gata de deplasare la orele 12. Ştirea a căzut ca o bombă. Pe la orele 11 suntem vizitaţi de către dl. g-ral Dumitrache, cdt-ul Diviziei. Vin la punctul de comandă dl.col. Bălan, dl.col. Gugleş, lt.col. Pantelimonescu, maior Busuiocescu şi mr. Ionescu. Dl. general expune în mare situaţia frontului. Noi probabil vom schimba o divizie slovacă. În trei etape de către 30 km va trebui să fim în faţa inamicului, în contact cu el.

Ne punem în marş la orele 14,1/4 pe itinerarul Nikolaevska-Styla-Stavro-Peschovo. Grupul 5 V.M. (Batalioanele 10, 9 şi 16 formează avangarda Diviziei a 2-a). Unele unităţi ale diviziei nici n-au debarcat încă. Corpul

coloanei soseşte la Styla pe la orele 8. Drumul este extrem de greu. În momentul în care am pornit la drum începe să picure. Plouase în ajun. Căruţele taie adânc în cernoziom. Nici vorbă de drumuri pietruite. În afară de aceasta, erau de trecut mai multe dealuri. La urcuş caii se opintesc din greu. Muniţia, hrana de rezervă, fel de fel de materiale sunt multe şi grele. Căruţele supraîncărcate. Ostaşii sunt puşi alături de căruţe pentru a ajuta. Totuşi rămân căruţe în urmă. La Styla se ia cina apoi se continuă marşul. Întreaga noapte dl.colonel, însoţit de mine, aleargă de-a lungul coloanei îndemnând şi interesându-se de condiţiile în care se face marşul. Ostaşii, unii cântă în surdină, alţii discută, alţii spun pozne. Dl. colonel se amestecă incognito, printre ei.

- Care eşti tu, mă?, i se răsteşte câte un sergent, treci în coloană!

La miezul nopţii facem un popas de o oră în mijlocul stepei. E frig. Tremurăm. Pământul e umed. Totuşi ce recreator este somnul de o oră! Departe se aude bătaia tunului. Pe drum întâlnim căruţe împotmolite şi camioane de la alte unităţi. Pe la orele 3 licăreşte de ziuă când intrăm în comuna Staro Peschevo. Aici vom hodini până d(upă) m(asă).

Duminecă 19.VII.1942

Uitasem că e duminecă. Ne aşteaptă dl.col. Bălan, îngrijorat că n-au sosit toate căruţele. Pe la amiazi sosesc ultimele căruţe. Suntem sleiţi de foame şi obosiţi. Mai avem ceva provizii de acasă. Desfacem toţi ce avem. Lt.col. Gugleş, cpt.Iuga, slt. Trifu şi eu. Ce bună-i aci o gură de ţuică de prune din Ardeal, nişte brânză din Muscel şi o bucată de slănină afumată! Ne surprinde col. Bălan şi îl invităm bucuroşi pe marginea şanţului la ospăţul nostru.

Toţi se odihnesc, eu nu, căci am altceva de făcut: Corespondenţa de la Divizie, jurnalul operativ, ordine în copie pentru companii.

După masa primim ordin de zi al d-lui general Dumitrache prin care ni se spune că în faţa Rostovului să dăm dovadă de acelaşi curaj ca în trecut. Deci Rostovul. S-ar putea ca poimâine să fim în contact cu inamicul. D-l general vrea cu orice preţ ca

Divizia a 2-a să aibă contribuția ei la căderea Rostovului. Of(iții) ca și sol(dații) primesc cu calm vestea Rostovului.

La orele 18,30 ne punem în marș pentru executarea etapei a doua Staro-Peschevo-Amvrosievka prin Kunietovo. Marșul a fost mai ușor. Caii obișnuiți, iar drumul bătut. Sosim în oraș la orele 8 dimineața. Șoseaua e înțesată de motorizate germane, trupe S.S. Activitatea aviației germane extrem de intensă.

Luni 20.VII.1942

Deși numai la 20-25 de km de front, dl.col. Gugleș, dl.col. Bălan au însoțit pe dl general Dumitrache la recunoașterea sectorului Diviziei slovace, c(oman)dată de generalul Turanec. Aici au convenit cu generalul Vetzel, cdt. C.A. german, și cu colonelul Novotny c(omandan)tul regimentului, fost ataşat militar la București. Când rec(unoaștem) poziția de pe râul Miuș, lângă Kuibâșev, primesc ordin că ruşii se retrag și slovacii să-i urmărească.

Trenurile circulă în toată voia. În localitate, o mare fabrică de ciment pusă în funcțiune de germani. Plecăm mai departe mâine în zorii zilei.

Marți 21.VII.1942

Peste noapte ordinul s-a contramandat și vom pleca mai departe după masa la orele 5,30. Astă noapte am dormit mai liniștiți.

Dimineața ne sculăm în huruitul avioanelor. Aviația nu le dă nici un răgaz bolșevicilor. E o căldură mare și azi. Stăm la umbră. Redactez jurnalul de operații al Batalionului. La radio se anunță că se dă cea mai mare bătălie din istoria omenirii.

Scriem acasă. Trebuie să cenzurez peste o mie de c(ărți) p(oștale):

La orele 5,30 (17) ne punem în marș și mergem 8 km într-o pădurice de lângă satul Charcovschij. Ajungem la orele 8. Ne facem corturile. E o noapte splendidă. Avioanele vin unul câte unul sau în grupuri la bazele lor. La orizont se văd rachete de diferite culori. Avem cu noi păsări pentru tăiat. Un cocoș, în noapte cântă. "- Auzi, măi, nu-i departe satul", glăsuiește unul.

Improvizăm o masă din lăzile de companie. Dl. maior Busuiocescu scoate ultima sticlă de vin adusă din țară. Luăm loc: dl.col. Gugleș, maior Busuiocescu, cpt. Manuil, cpt. Andreescu, cpt. Iuga și eu. Începem câte o doină și ne acompaniază la vioară, saxofon și harmonică, lăutarii noștri. Unii își pun întrebarea: ce-ar fi dacă ar ateriza în acest moment un "Lares" colea cu cucoanele noastre. Mergem la corturi pe la orele 24.

Miercuri 22.VII. 1942

Dimineața ne trezim din nou în huruitul avioanelor. Pe la orele 10 dl. colonel Bălan aduce vestea că la orele 5 ne mișcăm spre Kuibâschevo (40 km). La orele 13 adunarea of(ițerilor) la p(unctul) (de) c(omandă), Batalionul 16. Vine d-l general Dumitrache.

Radio ne spune: căderea Rostovului chestie de ore. Von Bach la 80 km de la Stalingrad. Coloane germane se mișcă spre front, semn că bolșevicii se retrag spre Rostov.

La orele 13 ne prezentăm la dl. general Dumitrache, care vine însoțit de dl. colonel Coman Simion, comandantul secund. Aci sunt și of(ițerii) Batal(ionului) 16 V.M. și Divizia 2 ob. Munte. Dl. general ne expune situația frontului, grupul de divizii în care luptăm. Ne dă unele sfaturi, apoi dă mâna cu fiecare urându-ne mult noroc. Rostovul mai întâi.

La orele 5 ne punem în marș pe itinerarul Chavchocsckij - Uspenskaia - Novo Bachnut (24 km). Drumul îl facem ușor. O lună splendidă. Mărșăluiește cu noi și dl.col. Bălan. La Uspenskaia trecem peste râul Krinka. La orele 1 noaptea ajungem la Novo Bachnut. Satul e aproape pustiu. La 2 km de aici a fost frontul. Ruși s-au retras sâmbătă. Aci au stat pe poziție nemții 8 luni. Străzile, grădinile sunt numai tranșee și bordeie sub pământ. Murdărie, dezordine. Punem un braț de fân și o pătură jos și ne culcăm. Tot mai înfundat se aude tunul.

Joi 23.VII.1942

Dimineața ne sculăm în văicăreala unui rus. O mină i-a retezat piciorul de sub genunchi. Abia apuc să mă spăl, să mă primenesc și să mă rad, că vine ordin: pregătirea de marș. Ne

ajunge aci Gr(upul) 4 V(ânători) de M(unte). Recunoaşterea drumului e făcută.

La orele 14 ne punem în marş pe itinerarul Novo Bachnut - Kuibâşev - Dimitrienko-Lissogorka-Kritorij-Jar. Înainte de Kuibâchevo am trecut peste râul Mius, unde a fost linia frontului. Deoarece în sectorul frontului n-a circulat nimeni, buruienile au crescut de 1 m pe şosea. Kuibâchevo este cu totul distrus. Casele arse, transformate în redute. Prin pereţii goi, buruienile au crescut în voia lor. Nimeni în comună. Totuşi, am văzut vreo trei bătrâni sosiţi cine ştie de pe unde, cu feţele speriate. Străzile au fost minate şi baricadate. Podurile aruncate în aer. Trecem cu deosebită grijă. Ne întâlnim cu coloane motorizate germane, care duc desigur pontoane pentru trecerea Donului. Se văd gropi proaspete de obuz. Călătorim toată noaptea şi nu întâlnim nimic în drum. E aşa de pustiu! E o noapte splendidă. Luna apune la 12,1/2 şi la 2,1/2 se ivesc zorile. Aţipesc pe cal. Abia la orele 7 sosim la Krutoij-Jar.

Vineri 24.VII.942

Încă pe drum, astă noapte, am primit ordinul de operaţie, prin care ni se ordonă ocuparea unei poziţii între Borilo-Krepinskaia şi Bolchekrepinskaia, cu misiunea de (a) captura unele coloane în retragere şi a curăţi terenul. De fapt, la intrarea în comună, găsim dez(ertori) din armata rusă, cari nu s-au predat până acum de teamă. Dl.col. cheamă la sine comandanţii de comp(anii), le fixează sectoarele şi la orele 13 pornim la 10 km de aci, pentru a ne ocupa poziţia.

Am găsit în comună români deportaţi de ruşi. După masa, la orele 14 plecăm pe poziţie. Până acolo (sunt) 10 km. Sosim în cătunul Balabanoff după ce trecem printr-o poziţie defens(ivă) minimal organizată. Cătunul pare pustiu. După ce se iau măsurile de siguranţă ne instalăm. Auzim la radio vestea căderii Rostovului. Se scurg, mereu, dezertori din Armata Roşie. Se întorc refugiaţii la vetrele lor. Arme rupte pe toate drumurile.

Sâmbătă 26*. VII.(1942)

La orele 6,15 ne punem în marş. Avem de parcurs 50 km, Plato-Iuvamovka-Radionovo-Nessretaiskoie-Kuteinicovo-

* Corect: 25

Grebzovo. Am mers toată noaptea. Lună plină. În drum dezertori. Ne apropiem de locuri unde s-au dat lupte grele. Ruşi morţi în şanţuri.

Duminecă 27*.VII.942

Pe la orele 10 suntem în Grebzovo. Aici rămânem până mâine dimineaţă. Suntem plini de praf. N-am dormit azi noapte. Ne culcăm. Târziu, ne aducem aminte că e duminecă. Fiecare trimite un gând lui Dumnezeu şi unul acasă în sat, la bisericuţă, unde cei dragi se roagă pentru noi

Încă înainte de a intra în cantonament primim ordinul că mâine vom porni pentru a ocupa un sector în defensivă între Rostov şi Novotcherkavsk. Batal(ionul) nostru este în rez(erva) Grupului.

Luni 28.VII.942**

La orele 13 dimineaţa ne punem în marş spre Novotcherkavsk, numai vreo 20 km. La trecerea păr(ăului) Tuslof podul e rupt. Trecem pe o punte, căruţele prin apă. Aci a fost surprinsă o coloană rusească de aviaţia germană. Tractoare, maşini, căruţe, tunuri, arme etc, arse. Picioare de cai, miros de cadavru.

Pe un drum 4 nemţi morţi, neîngropaţi. Sunt negri. Povestesc cu camaradul Trifu şi-i spun: "Măi, Ioane, auzi, eu n-aş vrea să rămân aşa într-un şanţ. Te rog foarte mult, în orice situaţie ai fi, să te ocupi de mine, să-mi faci un sicriu şi să mă îngropi omeneşte şi creştineşte. Eu îţi promit că voiu face la fel cu tine, dacă s-ar întâmpla!" Îmi promite.

La orele 10 am ajuns în satul Gruschevskaia, înainte de oraş. De aici dl. colonel Gugleş pleacă la recunoaşterea poziţiei cu dl. general Dumitrache şi dl. colonel Bălan. La noapte intrăm în poziţie. Dincoace de Don, satul Starotscherkaskaia este încă ocupat de ruşi. Germanii înaintează de o parte şi alta a fluviului,

* Corect: 26

** Corect: 27

în sus. Noi vom trece în defensivă pentru siguranța spatelui, în spațiul dintre Novotscherkavsk şi Rostov. (Încă de la debarcare până azi n-am văzut nici un avion rusesc). După masă dl. colonel pleacă în recunoaştere cu comandanții de companii. La noapte plecăm din Gruschevskaia la Novotscherkavsk.

Marți 28.VII.942

La orele 2 Batalionul pleacă. Încă nu e ziuă şi am intrat în parcul castelului fostului g-ral țarist Krasnokutzk. Azi e o ruină, o pădure, neîngrijit, ca sufletul bolşevic. Bolşevicii n-au păstrat nimic din ceea ce era menit să desfăteze ochiul.

Repede ne-am aranjat. Am făcut corturi şi ne simțim foarte bine la umbra pădurii. După masă voiu vizita oraşul. Este aci o fabrică de locomotive şi alte multe.

La ora 5 am plecat în oraş. Imediat la intrare dau peste o foarte mare cazarmă, fostă şcoală de cadeți, arsă acum. Bolşevicii i-au dat foc. Strada baricadată. Baricade zidite din piatră şi cărămidă, lăsate nişte găuri din dosul cărora să tragă împotriva tancurilor. În fața baricadelor şanțuri anticar. La începutul fiecărei străzi sunt astfel de obstacole. Munca cu ajutorul prizonierilor. S-a început astuparea şanțurilor a(nti) c(ar) cu materialul din baricade. Toate casele au geamurile sparte şi au aspectul de paragină complectă, cum au de altfel toate oraşele ruseşti.

Pe stradă nu vezi decât femei muncitoare, care unele au alergat după jaf, şi câțiva bătrâni.

Prin oraş trec coloane în sus şi în jos de armată germană. Aproape în toate curțile sunt tancuri şi maşini germane. Mă îndrept spre catedrală. Străzile sunt drepte şi largi. Circulația se face în sens unic pe toate străzile. Catedrala este în mijlocul unui parc şi e monumentală.

Un pluton de la Bat(alionul) 9 V.M. cu păr(intele) procedează la curățirea ei (catedralei). Era magazie. Pictura s-a păstrat aproape în întregime. Întreaga biserică este o capodoperă a picturii şi arhitecturii. Cupolele au fost acoperite cu aur masiv şi se vedeau de la 100 km. Au fost descoperite de bolşevici şi lăsate aşa la discreția intemperiilor vremii. M-am urcat în turlă.

De acolo ai o privelişte admirabilă asupra Văii Donului şi oraşului. În corul bisericii încăpeau cel puţin 600 persoane. Cineva spunea că în întreaga Rusie nu există decât trei astfel de biserici. Poimâine se va face sfinţirea bisericii. Mă întorc la birou pe alte străzi de cum am plecat. Pe biserica rom(ano) cat(olică) s-a păstrat crucea. Trec pe lângă institutul industrial, o monumentală clădire. Prin oraş convin cu fostul meu coleg de şcoală Ioan Ciordaş, învăţător în Bârsău, Sălaj şi cu învăţătorul Chira din Ferneziu.

Miercuri 29.VII.(1942)

Nimic ceva deosebit de semnalat. Timp frumos.

Joi 30.VII.942

La orele 10 se face sfinţirea bisericii. Asistă compa(niile) 1,2 şi Cercetarea. Eu rămân singur la P(unctul) de C(omandă). O ploaie binefăcătoare împrospătează aerul şi-l răcoreşte. Ostaşii aduc cai din herghelliile din jur şi alte capturi. S-au găsit spre linia Rostov vreo trei cisterne cu spirt. Băieţii sunt în voie bună. Trenul distrus era de vreo 4 km. Se aduc şi săbii căzăceşti. Trenul e plin cu tot felul de materiale. Batalionul primeşte ordinul de a curăţi oraşul de toţi bărbaţii suspecţi, valizi a purta o armă. Astă seară un avion sovietic a aruncat bombe aproape de Compania Ar(uncătoare) 120. Nici o victimă. Tocmai luam masa cu dl. colonel. Ne-am culcat la prima oră.

Vineri 31.VII.942

Se primeşte ordin de regruparea Grupului în apropiere de Rostov. Batal(ionul) 10 V.M. rămâne pe loc deocamdată.

Sâmbătă 1.VIII.942

Totuşi, la orele 3 dim(ineaţa) Batal(ionul) primeşte şi el ordin de deplasare, prin Rakovka la Aisaviskaia, lângă Rostov, unde îşi va aştepta rândul la trecerea Donului.

Părăsim cu regret parcul din Novotscherkavsk. Din drum privim înapoi spre aşezarea frumoasă a oraşului. Catedrala

domină toate clădirile. La amiază poposim la Rakovka, iar d(upă) m(asa) (la) 3,1/2 suntem la Alvisaviskaia. Până aici am trecut prin două centuri de şanţuri a(nti) c(ar) şi cazemate care au apărat Rostovul.

Rostovul îl vedem de la 15 km. Cu cât ne apropiem se văd urmele luptelor recente: tractoare, maşini, cisterne, căruţe zac distruse. În comună casele distruse. Prin grădini au staţionat trupe. Ori încotro te uiţi vezi numai grenade, cartuşe, obuze, lăzi, cutii de conserve, cablu telefonic, sârme de telegraf în care te împiedici la tot pasul. (Alexiev, ciobanul rus care a învăţat româneşte de la mocani, în Caucaz).

Compania Cercetare are cu sine un rus. Îl cheamă Alexei. Are 45 de ani şi a dezertat din rândurile bolşevicilor. Întâlnindune s-a ataşat nouă, mai ales că pleca spre Caucaz, acasă. Când l-am auzit vorbind româneşte, a fost centrul de interes al întregului Batalion.

Ne-a povestit cum a învăţat româneşte de la nişte ciobani români din Transilvania în serviciul cărora era. Aceşti ciobani ajunseseră cu oile lor până la Sud de Don şi aveau turme mari de oi. Alexei le-a învăţat limba trăind împreună cu ei. Vorbea o limbă de părea a fi stat de vorbă cu un cioban autentic din munţii noştri.

La orele 6 dimineaţa pornim spre Rostov. Până acolo 12 km. La orele 7 trecem podul. La orele 10 dim(ineaţa) sosim la Novo-Nicolaevka. D(upă) m(asa) la orele 14 pornim spre Thubosca; sosim dimineaţa la 4. D(upă) m(asa) la 13 pornim la Lesinskisz unde sosim la orele 16. Dimineaţa trecem Jijeia.

Duminecă 2 august (1942)

Sâmbătă spre duminică dimineaţa am dormit în Aksaiskaia. Rostovul e numai la 12 km de aici. Toate drumurile care duc spre el sunt înţesate cu lungi coloane: germane, rom(âneşti), slovace. Maşini trec în toate părţile. Fac un praf groaznic. Ostaşii noştri poartă ochelari. Căldură, praf, lipsă de umbră şi de apă. În astfel de condiţiuni marşul e greu. Foarte mulţi ostaşi sunt roşi (la picioare n.n.). Coloana înaintează 30 km de marş la zi; e media.

La orele 6 dimineața pornim spre Rostov. La ieşirea din Aksaiskaia întâlnim o poziție - ultima - fortificată pentru apărarea Rostovului. Linia foarte bombardată, maşini răsturnate, vagoane arse. Un aspect sinistru. Podul de pe Don rupt, iar trenul căzut în apă. La 9,1/2 suntem în regiunea grădinilor Rostovului. Au fost numai grădini. Populația nevoiaşă râcâie prin buruieni după ceapă, un cartof etc. La 10, după ce trecem cu greu o vale de peste care podul a fost rupt, intrăm în mahalaua Rostovului. Mizerie, fabrici distruse. Efectele bombardamentului aviației sunt evidente.

Şi aici, ca la Novotscherkavsk, străzile sunt baricadate, dar baricade solide, zidite. Fiecare început de stradă e zidită. Din interiorul baricadelor se poate trage de-a lungul străzii şi înainte şi înapoi. Totuşi, această gigantică muncă n-a slujit la nimic. Înaintăm. Nici o casă n-are geamuri întregi. Ne oprim în piața de alimente din partea de est a oraşului. Câțiva cetățeni sunt după cumpărături. Se face mai mult schimb în natură. Se găsesc doar pătlăgele roşii, oraşul e cam pustiu. Au rămas femeile, copiii, bătrânii şi altă populație nevoiaşă. Lumea priveşte coloanele care se scurg. E aşa de mare aglomerația de trupe încât nu vom putea trece podul până spre seară. Aşteptăm să ne vină rândul. Coloanele până la pod sunt triplate. Regulatorii de circulație au o muncă colosală. C-danții de unități stăruie să nu se rupă coloanele lor. Dl.col. Bălan asistă de dimineață la trecerea Grupului. E răguşit de nu mai poate vorbi. Dacă ar apare acum câteva avioane ruseşti, ar face mii de victime. Dar e imposibil aceasta când noi vedem pe deasupra oraşului în formații perfecte trecând grupuri de câte 30 avioane germane, cari bagă în sperieți coloanele bolşevice în retragere.

La ora 6 capul coloanei se pune în mişcare. În sfârşit, după 8 ore de aşteptare în arşiță, plecăm. Trecem timp de o oră pe bulevardul care străbate oraşul de la est spre vest, paralel cu Donul, până în partea de sud-vest unde se află podul. Această stradă cândva a fost frumoasă, acum casele sunt neîngrijite la exterior. Nici de 20 de ani n-au fost reparate. Ajungem în centrul oraşului. Iată opera, o clădire în stil modern. Monumentală, chiar foarte mare şi impozantă. E în mijlocul unui parc frumos.

E aici şi palatul insp(ectoratului) drumurilor... Trecem pe lângă statuia lui Kirov, care zace în acest moment pe asfalt, cu picioarele rupte şi capul sfărâmat. Până aci oraşul nu e distrus, Urmează partea de sud-vest unde este podul. Oraşul are aspectul Romei arse a lui Nero. Din palate de 5-6 etaje au rămas numai pereţii afumaţi. Şi azi, după atâtea zile de la ocuparea Rostovului, mai fumegă încă dărâmăturile.

Coborâm spre pod. Donul nu e aşa larg ca Niprul, bunăoară. Podul de c(ale) f(erată) zace în apă; de asemenea podul pentru autovehicule. Actualul pod e de pontoane. Aici a fost şi portul. E ars complet. Privesc încă o dată înapoi. Rostovul ars. Ce perspectivă frumoasă are acest oraş! Ţărmul drept e foarte înalt, pe când malul stâng se întinde ca o masă, cu bălţi şi braţe de-ale Donului. Până ieşim din acest teren inundabil mai trecem încă trei poduri de beton, lungi nu mai puţin de 200 m fiecare. Ne facem cruce că am scăpat nebombardaţi. În serile celelalte, după ce s-a întunecat, podul a fost bombardat de inamic. Acum circulaţia se suspendă la orele 20.

Iată-ne în drum spre Caucaz. Mi-aş fi putut închipui cândva că voiu străbate şi acest drum?! Prima comună este Bataiskul. Aci, aşezaţi pe scările fostei cooperative, luăm o ciorbă caldă de la cazan. Ce bună e! Suntem obosiţi. Statul pe străzile Rostovului atâtea ore ne-a istovit complet. Caii nu s-au putut adăpa şi nici mâncare nu am avut de unde le da. Totuşi, nu putem sta. Plecăm mai departe spre Novo-Nikolaevska.

Când ne oprim, la haltele pe care le facem, după două ore de marş, întregul Batalion (se aşează pe jos) dispare. Chiar si somnul de zece minute e aşa de recreator. Uneori, în marş, pe la miezul nopţii, mi se închid ochii şi mai să cad de pe cal.

Luni 3 august (1942)

Pe la orele 10 dim(ineaţa) sosim la Novo-Nikolaevska, pe o căldură sufocantă şi praf înecător. Ne spălăm în grabă. Merg la comandantul Diviziei cu dl. colonel pentru a primi ordine. Div(izia) ar vrea să plecăm imediat mai departe, dar caii şi oamenii trebuie să mănânce. În depărtare se văd arzând gările la care bolş(evicii) le-au dat foc. Ne încolonăm la orele

14 şi plecăm spre Thuburka, cale lungă. La ieşirea din comună ne întâlnim cu dl. general Petre Dumitrescu. Praful e îngrozitor. Întunecă orizontul. Trecem prin sate cari arată urmele unor gospodării frumoase în trecut. Livezi de pomi la fiecare casă. Prin sat numai femei. Bolşevicii la retragere au luat cu ei bărbaţii. Populaţia ne primeşte cu bunăvoinţă. E o noapte splendidă. În capul coloanei dl. căpitan Ciorănescu, căpitaul Iuga, eu, mergeam cântând diferite cântece, ca să treacă vremea. Se-aude bâzâind un avion rusesc. Nu ne pasă.

Marţi 4 august (1942)

La orele 4 dimineaţa sosim la Thuburca, un sat pe o vale, lung de vreo 12 km. Comanda Batalionului cantonează în curţile alor 4 fraţi, oameni înstăriţi în trecut. Bătrânii ne arată: "pământul acesta din faţa caselor a fost tot al nostru. Am avut cai, băiete. N-avem nimic acum." Am găsit un colhoz de păsări. Toţi soldaţii îşi frig câte o găină.

Inamicul e pe aproape, numai la 10 km. La orele 12 ne punem în marş, tot pe un soare arzător şi praf. Mâine dim(ineaţa) avem ordin de atac, pentru a face un cap de pod peste râul Jejea. Deci în seara aceasta se va face recun(oaşterea) poziţiei şi instalarea pe bază. În drum aflăm că inamicul s-a retras. Deci grabă pentru a-l ajunge. Podul peste râu este aruncat în aer. *Pionierii* (s.a.) noştri merg să dea ajutor bat(alionului) 1 P(ontonieri) pentru refacerea podului de la Jejea.
La orele 18 sosim la Lesinskiz, unde dormim.

Miercuri 5 august (1942)

La orele 5 dim(ineaţa) sosim, după un drum de vreo 10 km, la pod. Unele unităţi au trecut prin apă cu hainele în braţe. Acum e terminată o punte, pe care trec oamenii. Peste vechiul pod căzut în apă se trec cumva caii şi materialele. Căruţele nu pot trece deocamdată. Rămân aci şi vor veni după noi. Unele compănii şi-au desfăcut câte o căruţă, trecând-o în braţe. Aci este com(una) Schurinskaia, com(unã) mare. Se grupează Batalionul. Apoi ne punem în marş. Trecem cu orele prin lanuri neterminabile de grâu, porumb şi floarea-soarelui. Nu se zăreşte

nici o casă, nici un drum. Unghiul de marş al nostru este Sud-vest. Dacă am merge tot aşa am ajunge la Novorosisk. D(upă) m(asa) pe la orele 5 ajungem în com(una) *Ploskonossa* (s.a.) de unde bolşevicii s-au retras ieri.

Prânzul l-am luat în mijlocul câmpului. Aci ne-a ajuns col. Bălan. Ia cu noi o varză cu carne. N-avem apă. Nici caii n-au mai beut din zorii zilei. Îi adăpăm la Ploskonossa. Aici nu se poate trece peste râul Ssossjal. Podul a fost aruncat în aer. Plut(onul) nostru de pionieri îl reface. Trece întreg Batalionul râul la orele 20. E întuneric deja. Mai facem vreo doi km şi ne oprim într-o perdea de protecţie între şoseaua care vine de la Storominskaia la Leningradskaia şi c(alea) f(erată) cu aceeaşi direcţie, în dreptul satului Ploskonossa, H.F. În colhozul din Ploskonossa am găsit câteva butoaie de castraveţi muraţi. După un marş aşa de greu, ce buni au fost! Aci în colhoz am aflat pe un motorist, român din Bolintin, Cet(atea) Albă, deportat de bolşevici la Baku, de unde s-a refugiat aci, are 5 copii şi soţia în ţară; din mai 1941 nu mai ştie nimic de ei.

Joi 6 august (1942)

Am dormit bine în perdea, sub cerul liber. Câţiva snopi de orz sub noi şi ne acoperim cu o foaie de cort. Căruţele încă n-au ajuns. Bolşevicii s-au refugiat departe. Azi avem de făcut vreo 40 de km prin Leningradskaia spre Pavlovskaia. Mă uit în calendar şi văd că este sărbătoare. Schimbarea la faţă.

La orele 15 ne punem în mişcare. Trecem alături de frumoasa vale a Kossinei. Cândva au fost aici aşezări bogate. Casele se ţin lanţ pe ambele maluri ale râului. Din loc în loc râul formează lacuri, pe marginea cărora creşte trestie şi papură. Apa e limpede şi adâncă. Îmi vine în minte satul copilăriei mele de pe Someş, pe undele căruia am alunecat adeseori cu luntrea. Mi-e dor de clipe liniştite ca şi acelea pe cari le-am trăit atunci. Pe-aici satele sunt mai frumoase. Întâlnim conacuri înconjurate cu grădini, rămăşite ruinate ale Rusiei ţariste. Astăzi au fost transformate în colhozuri. Văzând aceste conacuri, evocăm în gând trecute vieţi cunoscute din romanele ruseşti, devenite universale. Proprietarii lor cine ştie prin ce fund de închisoare

sau mină sunt în Siberia... Doamne, ce scumpă-i libertatea! De apă o ducem greu. Şi aici sunt fântâni cu roate cu vânt, dar la depărtări de km.

Noaptea pe la 11 suntem în orăşelul Leningradskaia. Trebuie să-l depăşim cu 10 km. Nu ştim drumul. Hărţile nu prea se potrivesc cu realitatea. Bolşevicii au schimbat numirile satelor. Ne conduce un cazac localnic. El, printre altele, ne povesteşte cum l-au ucis pe tatăl său pentru că a îndrăznit să prindă peşti în gârlă, cum l-au condamnat la doi ani de închisoare pe el, pe cari i-a ispăşit. A fost o(m) cu stare. Începe să plângă. Au cerut germanilor să le creeze un stat indep(endent) al cazacilor. Locuitorii, spre deosebire de cei din alte ţinuturi, încep să salute şi ne întâmpină cu mere şi cu apă. Ord(in) de zi al d-lui gral (s.a.)

Vineri 7.VIII. 942

Coloana a făcut cu greu cei 40 de km şi la orele 5 am sosit în sovhozul... (aşa e în orig., n.n.) unde stă câteva ore. În dreapta, în stânga, în jos, în sus, trec coloane germane şi române. Suflă un vânt teribil şi e o arşiţă grozavă. Praful e răscolit de vânt şi coloane şi întunecă văzduhul. Praful e negru şi se depune în straturi groase pe oameni, pe cari abia-i recunoşti. Cercetarea cântă (camarazii nemţi), vân(ătorii) de m(un)te ies la stradă să ne vadă şi să ne salute. Pornim mai departe pe acest iad la orele 11. Trebuie să-i ajungem pe ruşi.

Seara pe la orele 7 suntem în Pavlovskaia, un orăşel, şi cantonăm în parcul care are în mijloc statuia lui Lenin.

Suntem chemaţi toţi ofiţerii Grupului 5 la Divizie. Dl. gral. Dumitrache insistă asupra lucrurilor rele ce a observat la unităţi. Toţi să-şi facă datoria aşa cum trebuie. Ne-am gândit la o zi de repaus. Nici vorbă. Mâine vom face o nouă etapă de la *Pavlovskaia* la *Novo -Roshadestvenskaia*(40 km) (s.a.) Dl. gral Dumitrache a spus: "războiul este 95% marş şi numai 5% luptă. Nu trebuie să-i lăsăm pe ruşi să se fortifice la pământ".

Sâmbătă 8. VIII. 942

Ne punem în marş dim(ineaţa) la 4. În drumul nostru, coloane nesfârşite ale Corpului de Munte german. Facem parte

din acest corp. Ieri a fost cald, dar a suflat un vânt care răcorea fruntea. Azi e pur şi simplu zăduf. Plec înaintea Batalionului spre a avea răgaz să lucrez. Trecem prin Starolenchovskaia şi prin Ucrainskaia. Drumul e f(oarte) greu. Au căzut câţiva soldaţi de insolaţie. Abia la orele 7 seara ajungem la capătul etapei.

Duminecă 9.VIII.942

Rămânem pe loc. Soldaţii îşi spală albiturile şi îşi îngrijesc picioarele, scriu acasă. La orele 11,30 se serveşte un Te-Deum. Comuna e foarte întinsă. De altfel aşa sunt toate comunele pe-aici. Mergi ore întregi prin ele. Şi aici am găsit un abs(olvent) de arte şi meserii deportat. Casele sunt foarte murdare. Femeile leneşe. Gospodăriile în dezordine. În unele com(une) bis(ericile) au rămas întregi, desigur transformate în magazine, dar aici s-au dărâmat complet şi cu piatra din ele pavate străzile. Comunele sunt aşezate pe văile râurilor. Caracteristica râurilor e că apar mai mult ca nişte lacuri. Aici sunt înguste, aici se lărgesc şi adâncesc, ca un lac. Pe marginea lor papură şi trestie.

Luni 10.VIII.942

Plecăm la Novoarhangelskaja la orele 3 dim(ineaţa). Încă nu se face ziuă. Observ că nopţile încep să crească. Suntem către jumătatea lui august. Trecem orăşelul Tihoreck, important nod de cale ferată. Tocmai pentru acest motiv a fost foarte violent bombardat. În gară au rămas vagoane şi maşini camuflate cu crengi, semn că erau gata de plecare. Pe fiecare casă a fost plasată câte o bombă. Din cauza zguduiturilor, ţigla de pe case a alunecat. Un mare pod de c(ale) f(erată) din beton distrus. La marginea drumului un rus mort (ostaş). E negru şi uscat de pare a mumie. Nimeni nu s-a îngrijit de el să-l îngroape. Cine ştie cine l-o fi aşteptând să meargă acasă şi el zace pe o margine de drum!

Spre oraş vin acasă femei, bărbaţi, copii, necăjiţi, cu câte o legătură de haine la mână. Au fugit temându-se de germani şi aliaţi. Se miră şi ei că nimeni nu le are treaba, doar în treacăt îi întrebăm încotro se duc.

- "Damoi, damoi", răspund ei, ceea ce înseamnă, acasă.

Sunt şi foşti soldaţi. Unii de jumătate civili, ca să nu-i cunoaştem. Sunt din toate părţile Rusiei. Unii vor avea de făcut luni întregi pentru a ajunge acasă. Sunt murdari, nebărbieriţi, obosiţi şi flămânzi.

D(upă) m(asa) la orele 5 suntem în Novoarhangelskaja. Ne apropiem tot mai mult de Caucaz. Rămânem aci peste noapte. Oamenii sunt mai binevoitori aici. Imediat femeile au dat ajutor buc(ătarilor) noştri la mâncare. Ni s-a dat apă să ne spălăm.

Marţi 11.VIII.(1942)

Tot la orele 3 pornim ultima etapă până la fluviul Kropotkin. Am mărşăluit de-a lungul conductei de petrol. Am sosit d.m. la orele 16. Kropotkin, orăşel destul de mare. Străzile lui însă greu de străbătut, deoarece nisipul e de 10 cm. Germanii au pus aci trenul în circulaţie. Am dormit în tufărişul din marginea fl(uviului) Kuban. Am întâlnit la Kropotkin doi copii din Basarabia, deportaţi cu părinţii lor. Se bucurau c-au sosit şi povesteau multe lucruri despre bolşevici.

Miercuri 12.VIII.(1942)

Plecăm din Kropotkin la orele 4 pe un vânt teribil. Nisipul de pe şosea ne este aruncat drept în ochi. E aşa de mare praful că nu vezi nimic în faţă. Maşinile sunt silite să oprească altfel s-ar ciocni. Trecem prin Karkascaia. Masa de amiază o luăm într-un sovhoz unde am văzut o mizerie de nedescris. Robotnicii erau adunaţi din toate părţile Rusiei.

Mergem tot pe malul drept al Kubanului. Seara am ajuns la Grussanova unde am poposit. De aci a plecat Com(pania) 3-a cu autobusele, constituind un detaşament înaintat.

Joi 13 (VIII.1942)

La aceeaşi oră ne punem în marş pentru etapa Gussarova-Protschno-Opotskaja unde ajungem la orele 14 şi unde credem că vom trece Kubanul în dreptul oraşului Armavir. S-a întâmplat însă că Divizia noastră a fost dată Corpului 40 Blindat german,

astfel vom continua marşul de-a lungul fluviului Kuban. Facem o baie în Kuban. Ne instalăm într-o fostă percepţie rusească, pe care o curăţăm. Găsim acolo trei aparate de radio etc.

Vineri 14.VIII. (1942)

La orele 3 pornim spre Sopodny. Mărşăluim prin lunca Kubanului. Când ieşim din Sopodny vedem dincolo de fluviu frumoasa perspectivă a oraşului Armavir. Am scăpat de praf. Trecem printre grădini de pomi şi vii. E o revelaţie pentru noi după atâta marş prin stepa uscată. Etapele zilnice sunt acum la fel: 30-40-50 km.

Sâmbătă 15 (VIII.1942)

Tot la orele 3 pornim pentru o etapă de 50 km. Tot cald. Sosim la orele 18 la Barbuzavskaia unde cantonăm.

Sunt cinci ani de la nunta mea. E ziua de Sf. Maria mare. Mă copleşesc amintiri, care mă poartă prin Sătmar, într-un sat, pe o vale, unde în astă seară eram înconjurat de dragoste de ai mei şi prieteni. *Numai pentru a-i putea revedea mă găsesc în a doua oară pe frontul rusesc (s.n.).* Am păstrat anume pentru astă seară o sticlă de vin bun, adusă din ţară, pe care o beau cu dl. col. Gugleş, maior Busoicescu, cpt. Iuga şi lt. medic Anghel. Se închină pentru sănătatea familiilor noastre. E plăcut aceasta în răcoarea grădinii, la hrană, dar oboseala marşului ne închide pleoapele.

Duminecă 16.VIII.(1942)

Sosim pe la orele 10 în orăşelul Neminoviskaia. A fost o etapă mai scurtă. Aci primim vestea senz(aţională) că vom îmbarca în trenuri capturate de la ruşi. De fapt, Batalionul minus căruţele îmbarcă la orele 16 şi seara la orele 21 debarcă la 50 km la Kursawka, un alt oraş. Ce îndrăzneală! Gările încă fumegă din cauza bombardamentelor şi focurilor puse de bolşevici la magazii şi noi ne transportăm cu trenurile capturate.

Dl. colonel Gugleş a numit şef de gară unde am sosit. Peste noapte sovieticii au bombardat localitatea. Bombele au căzut numai la 150 m de unde era cantonat Batalionul. Nici o victimă.

Luni 17.VIII.942

Batalionul a rămas pe loc pentru a se odihni. Preotul începe să boteze la copii. Am întâlnit aici o moldoveancă de la Tiraspol. Aici a fost cazarmă de femei. Nu mai ştia ce să facă de fericire. De altfel nu este sat prin care trecem ca să nu întâlnim vre-un deportat din Basarabia. Ne salută de departe: "Bună ziua, fraţilor!" Iar noi, văzând că şi prin aceste îndepărtate locuri se aude vorbă românească, ne trece dorul de casă şi uităm că suntem aşa de departe de ea.

Trenul începe să se pronunţe (sic!) tot mai mult spre deal. Dealuri pleşuve, cu fânețe. Tot câmpul e plin de clăi de fân. Cirezile de vite le zăreşti la tot pasul. Dar nici cerealele nu lipsesc. Linia pe care mergem este dublă. Cantoanele-din km în km. Căruţele şi caii samarizaţi ai Batalionului sosesc în Kursavka la orele 18. Aceste au venit pe jos de la Nerinminskaia. Seara luăm masa împreună cu dl. col. Bălan, lt. col. Gugleş, maior Busoicescu, cpt. Iuga, slt. Rotaru şi eu. Cântăm cântece ardeleneşti. Vorbim despre prezentul şi viitorul Ţării. Evocăm figuri de oameni din trecut: Iorga, Coşbuc, Goga şi actuali: mitrop(olitul) Bălan, Ep(iscopul) Hossu. Vorbim de Ardealul nostru drag, de Sighet.

Marţi 18.8.942

Pornim din nou în zorii zilei, de-a lungul aceleeaşi c(ăi) f(erate) cu zeci de fire telegrafice. O ceaţă densă se întinde pe valea Krossny. Demult n-am văzut ceaţă. E semn că muntele nu-i departe. Cum ne îndepărtăm câţiva km zărim într-adevăr primele vârfuri. Le salutăm cu o exclamaţie. Sosim la sfârşitul etapei în Vinograduji (s.a.) Strugurii nu sunt copţi. Găsim în schimb prune, caise, grădinile încep să se prevadă.

Pe şoseaua pe care înaintăm, aceeaşi aglomeraţie de maşini. Căldura e mare. Praful extrem de supărător. Şi la Vinograduji dormim afară, ca de obicei. Găsim pe-aici refugiaţi de la Leningrad.

Miercuri 19.VIII.942

La 3,1/2 continuăm drumul spre Mineralny-Vody, o staţiune cu ape minerale. În drum întâlnim cazemate, şanţuri anticar. Semn că de aici în interior ruşii şi-au făcut întărituri, pe care însă nu le-au apărat.

De la jumătatea drumului merg înainte cu o maşină nemţească la cartiruire. La marginea oraşului, un aeroport, acum întrebuinţat de nemţi, plin de avioane, butoaie de benzină şi bombe.

Gara arsă şi aici. Din puternicele elevatoare pentru curăţirea grâului mai iese fum. Depozitul de benzină în aer în toate comunele. Erau multe din acestea deoarece întreb(uinţarea) tract(oarelor) în agri(cultură) cere benzină multă.

Batalionul a fost încartiruit la orele 13.

După o lună, pentru a 2-oară, prima dată la Nicolaevka, de când suntem veniţi ploună. Dimineaţa era o căldură sufocantă. Pe la 11 a fost un ţârâit. La orele 17 o ploaie abundentă a muiat praful. Şi aci am găsit lucrători de cale f(erată) de la Basarabeasca.

Joi 20.VIII.942

La orele 3,20 suntem încolonaţi. Mergem lângă Pjatigorsk, în Konstantinovskaja. Etapa este de numai vreo 20 km. Până dăm însă de şoseaua principală e greu căruţelor. Am scăpat însă de praf, care ne strica ochii şi ne umplea până la piele. Cum părăsim Mineralynyi-Vody, apar primele vârfuri de munţi. Cele mai înalte; 944, 850, 1309 (m).

- "Ia te uită, mă, parc-ar fi... din Maramureş," exclamă căpitanul Iuga. Pe vârf sunt stâncoşi, pleşuvi, iar spre poale împăduriţi. La poale apar clădiri frumoase. Cu cât intrăm în munţi cu atâta oamenii sunt mai veseli. Ne simţim undeva în Ardeal. Marşul devine mai uşor. Ochii se odihnesc pe verdeaţa munţilor. Când trecem prin Karas şi Nickolajewskaja Comp(ania) Cer(cetare) cântă. Locuitorii ies la portiţe. Un rus bătrân ne salută:

"- Bună ziua.

- Noroc, moşule.
- Da' ce, eşti român?
- Nu, am fost în războiul trecut la Focşani, Nămoloasa..."

Un altul ne întâmpină la fel. Nişte fete, cari lucrează în grădinile de zarzavat şi vii, sar la drum şi îşi caută de vorbă cu noi. Sunt deportate de la Tiraspol şi de prin Basarabia. Abia aşteaptă să se întoarcă acasă. Un soldat îmi spune: "dle sublocotenent, când aud vorbindu-se româneşte mi se ridică părul pe cap".

Am sosit în Konstatinovskaja la orele 12. După sosire s-a petrecut un accident regretabil. Sergentul Boldor Ghe. a fost împuşcat din imprudenţă de un camarad al său.

Konstatinovskaja e o comună frumoasă, colonie germană. Bărbaţii toţi sunt deportaţi. În comunele prin cari trecem întâlnim evrei din Basarabia. Mai departe n-au putut fugi leprele.

Din orăşelul Karas s-a primit vin şi bere. Au rămas aci depozite de mii de litri.

Vineri 21.VIII.(1942)

Continuăm marşul pentru a ne apropia de inamic. Tot la 3,20 e plecarea. Nu mai e praf. Şi e răcoare. Tocmai potrivit pentru marş. Cerul înnorat. Pe drum întâlnim refugiaţi, dezertori, trecând spre căminele lor. Sunt veseli. Nu le vine a crede când văd că nu le avem grija. Bolşevicii le-au spus că noi suntem cruzi.

Ajungem în comuna Solokaja, frumoasă. Are o biserică mare şi artistic lucrată. În ultimii ani era magazin de "hlebă". Populaţia iese de îndată şi ne face primire. Stăm în popas. Prindem vorba cu ei. Unele femei cer voie să dea soldaţilor ceva mâncare. Tocmai aci soseşte poşta din ţară. Ce bucurie pe noi! Loc(uitorii) se miră că primim scrisori. Ei n-au primit de la ai lor de un an. Unii cred că suntem nemţi. Se miră când aud că suntem români. Aci doborâm statuia lui Lenin.

Urcăm treptat. Trecem de pe un platou pe altul. Munţii au dispărut din nou. Se aude tunul în depărtări. Suntem în spatele frontului. Curând trecem râul Malka. Sosim în comuna Malka, orele 13, pe ploaie, căruţele urcă anevoie.

Sâmbătă 22.VIII.942

Ploaia a încetat. Dar rămâne tot noros. Batalionul rămâne pe loc. Dl. col. cu cpt. Andreescu, Iuga pleacă la recunoaştere. Grupul 4 V.M. a luat contactul cu inamicul astăzi. Inamicul e dincoace de Baksan, trebuie azvârlit dincolo şi creat un cap de pod. Divizia noastră are la dreapta Corpul de Munte german, iar la stânga Corpul Blindat german. Dl. general Dumitrache are sub comandă Batal(ionul) blindat, care "Lawal" şi un batalion german. Atacul principal pentru trecerea râului se va da mâine dim(ineaţă) în zori. Grupul 5 ca rezervă trebuie să se deplaseze în spatele Gr. 40. Batalionul 4 merge în spatele Batalionului 7. Pornim pe la orele 14. A început din nou să plouă. Desigur că nu suntem dispuşi. Gândul nostru principal e la căruţe. Oamenii merg mai uşor. Pe înserat ajungem la Kurkuschin. Inamicul e pe cota 910. Trecem peste râul Kan-Kurkuschin şi ieşim din ea (sic) la Sud, la un colhoz, unde vom rămâne până către ora 1 din noapte. Putem dormi deci trei ore. Ne aşternem repede pe jos. Acum nu mai plouă. Căruţele au rămas la Kurkuschin. Aci am văzut prima maşină sanitară cu răniţi. Printre ei este adj(utantul) Batalionului 7, lt. Negroiu. Comandantul Div(iziei) 4 T.M. a fost ucis azi. Vestea ne impresionează. Pe linia frontului inamicul lansează, una după alta, rachete luminoase.

Duminecă 23.VIII.942

Pornim la orele 1. Luna a scăpătat. Noros şi rece. Până ne antrenăm la marş ne este foarte frig. Trecem prin văi dosnice şi adânci. Deoparte şi de alta porumb şi floarea-soarelui cât o pădure. Suntem la 700 m înălţime. Cu toate acestea vegetaţia e abundentă, mai ales fâneaţă. Pe văi întâlnim refugiaţi din satele vecine. Locuitorii satelor sunt Kabardinyi de religie musulmană. Ţin câte două femei. Poartă nişte pălării cu borduri uriaşe.

Trec în noapte povestind cu camaradul Trifu. Ne promitem reciproc că orice s-ar întâmpla cu noi, vom avea grijă unul de altul. După aceasta ne simţim liniştiţi, ca după o mărturisire.

Reci în față munții. Amândoi refugiați. N-am avut parte încă de o viață liniștită. Copii de țărani, crescuți cu greu la școli. N-aveam pe nimeni dincoace de graniță. Am vrea mai bine să murim pentru Ardeal, să fim îngropați în curtea unei bisericuțe, în Pământul Patriei. În fața noastră se profilează tot mai clar Elbrusul. În zorii zilei, când ajungem pe o coastă, în bătaia razelor soarelui se văd, la orizont, într-o splendoare greu de descris, crestele acoperite cu zăpadă eternă, iar ceva mai în fund Elbrusul. Sunt albi ca... (lipseşte termenul de comparație, n.n.) şi strălucesc.

Ajungem în spatele Bat(alionului) 7 când se luminează de ziuă. Imediat începe activitatea de artilerie, apoi se aude țăcănitul mitralierelor. S-a pornit atacul. La orele 12 duelul de artilerie încă durează. Din partea inamicului mai slab. Bat(alionul) 7 a ajuns la râu. Nu poate trece deoarece cursul râului e f(oarte) repede şi bărcile de care dispunem nu sunt proprii râurilor de munte. Ostaşii noştri în dosul unei creste, stau culcați la pământ, pe grupe, aşteptând doar semnalul să intre în acțiune. Dl. gral. Dumitrache este în primele linii. Avem legătura telefonică şi la radio cu cei din linia întâi. Inamicul, ocupând cota 910 şi având în față şi râul, opune o rezistență dârză, Bat(alionul) 7 are mulți răniți şi câțiva morți. E rănit uşor şi lt.col. Ciubotaru, cdt. Batalionului 7 V(înători) de M(unte). După amiazăzi subl. Poparda trimis la Batalionul 7 cu o grupă să facă legătura, raportează, el însuşi rănit: un sold(at) mort, 6 răniți de proiectilele de brandt. La început fusese dat mort şi căp(itanul) Giurgiu Ştefan, voluntar, cel mai tânăr copil al Batalionului, maramureşean, pe care, după ce pansase doi camarazi, un proiectil îl nimereşte în plin îngropându-l. Noaptea, după ce s-a făcut liniște, mergând să le ridic cadavrele, l-am găsit rănit grav în plămâni şi abdomen. Canonul de artilerie n-a încetat toată ziua.

Luni 24.VIII.(942)

Peste noapte, Bat(alionul) 7 a trecut râul. Ruşii au contraatacat însă au fost respinşi. În zorii zilei bombardamentul de artilerie începe din nou. Țăcănitul mitralierelor e tot mai

insistent. A trecut şi o companie din Bat. 15. Dl. col. Gugleş a plecat încă de astă noapte la P(unctul) de C(omandă).

S-a înmormântat primul mort al Batal., frt. (fruntaşul) Cica Ghe.

Ruşii opun o rezistenţă îndârjită. Canonul de artilerie nu încetează de loc. Ruşii au bombardat podul peste Baksan. Se lucrează, sub bătaia gloanţelor, la refacerea lor (sic). Aci îşi aşteaptă trecerea un Batal. german şi o Comp. Cercetare de sub c(oman)da cpt. Ioniţă Nicolae.

Germanii trag cu tunurile cu aer comprimat, cari fac impresie mare.

Astă seară n-am nimic de raportat la Divizie. Sunt informat însă că de la Batal. 7 şi 15 vin numeroşi răniţi. Încetul cu încetul se lasă noaptea întunecoasă cu nori negri şi groşi. Ostaşii îşi fac în grabă corturile. Miroase a ploaie. Abia ne aşezăm în corturi şi ploaia începe, întâi încet, apoi tot mai deasă. Pe la miezul nopţii tună şi fulgeră. Nici tunul nostru nu doarme. Să nu-şi închipuie ruşii că ploaia nu ne ţine treji. Ploaia continuă să cadă. Corturile n-au fost scut suficient. Apa a năpădit prin toate părţile. Suntem uzi leoarcă. Bucătarul strigă: "Treci la ceaiul!" Nimeni nu se urneşte până la ameninţarea sergentului de zi.

Nu dorm de mult. Cum să dorm când apă de-asupra şi apă din jos! Privesc la bieţii cai. Toată noaptea au stat în ploaie. Nu sunt legaţi, căci nu-i de ce să-i legi. Deşi la aşa mare altitudine, nu găseşti o tufă, decât brusturi şi urzici, mari de nu se vede călăreţul din ele. Slobozi, ei au stat toată noaptea lângă stăpânii lor. Din 500 de cai unul măcar n-a lipsit dimineaţa şi nici nu s-au depărtat de corturi. Ce minunate animale!

Apă n-avem de loc aci. Pentru buc(ătărie) se aduce de la 15 km şi tot acolo se adapă şi caii. Peste zi mai mergem pe la telefon şi întrebăm noutăţi. Ne adunăm ofiţerii şi comentăm situaţia. Ne miră rezistenţa ruşilor aci.

Azi am primit poşta. E din 13 august, deci de zece zile de drum. Îmi scrie de trecerea Donului. Ce demult a fost asta! Nu mai ştim nimic ce se întâmplă în ţară şi nici pe fronturi. Am fi fericiţi să ne vedem trecuţi munţii.

Comp(ania) Cercetare primeşte ordin ca împreună cu Batalionul german să treacă la sud de (râul) Bakssan pe la Kisburns şi să asigure dreapta Gr. 4 V.M.

Marţi 25.VIII.942

Cercetarea trece în noaptea de 24/25.VIII. Dimineaţa plouă încă. Ne sculăm toţi uzi. Abia ne uscăm puţin şi primim ordin de înaintare. Batalionul iese din rezervă. Compania Cercetare înaintează pe la vest de cota 910, făcând siguranţa Gr. 4 V.M. împreună cu Batalionul german.

Compania 2+1 gr(upa) mitr(aliere) primeşte ordin să cureţe terenul între înălţimile cu cota 910 şi satul Kisburn 2, trecând la dispoziţia Gr. 4 V.M. Misiunea este executată până în seara zilei. Are 4 răniţi. Compania 3+1 plot(onul) mitraliere primeşte misiunea de a înainta spre vest, pe malul de nord al Baksanului şi a se duce la detaş(amentul) "Lawal", în scop de a asigura dreapta şi spatele Diviziei. S-a instalat în apărare pe înălţimile Nord Sayukovo închizând spre Vest valea Bakssan.

Compania 1+Comp.4, mai puţin 3 grupe mitr(aliere) se instalează în apărarea capului de pod de la Kysburn ocupând poziţia pe malul de nord al Bakssanului.

Venirea pe noua poziţie a Batal. s-a făcut cu greu. Ploaia stricase rău drumurile şi aşa rele şi foarte înguste. În drum ne întâlnim cu o coloană germană cu catâri. O căruţă germană se răstoarnă în vale, alta, după ce se sperie caii, se răstoarnă şi ea, rostogolindu-se în vale, conductorul scăpând de moarte sigură numai sărind din căruţă. Căruţele şi bucăt(ăria) sunt urcate la deal cu câte 10-15 oameni.

Seara se lasă cu o mică îngrijorare. Deşi cota (910, n.n.) (e) în mâinile noastre, ruşii contraatacă. Peste noapte linişte.

Miercuri 26.VIII.942

La ora 5 Compania a 2-a ocupă înălţimea din prelungirea cotei 910. Peste noapte ruşii aduc întăriturii şi contraatacă la orele 6.30. Comp(ania) cpt. Ciocănescu cu forţe mult superioare pe linia colhozului sud Kjsburn 2, bătută intens de focurile de brandt. Compania suferă pierderi serioase. În această luptă a

căzut mort lt. rez(ervă) Călinici Mihail, o mare inimă de român. Avea 42 de ani. De fel din Apşa Maramureşului. Fost subinspector şcolar la Sighet şi acum învăţător în Breaza Prahovei. Înaintat în vârstă, nu era sortit să vină pe front, i se dăduse altă misiune la P.S. (partea sedentară). A ieşit atunci foarte mâhnit la raportul Batal(ionului) şi a făcut raport şi în scris că vrea să vie pe front cu plotonul de recruţi pe care l-a instruit, vrea să câştige experienţa câmpului de luptă, pentru când va veni timpul să se reîntoarcă cu Batalionul lui drag la Sighet. Şefii au stăruit să renunţe. El a stăruit să plece pe front. Mă închin astăzi în faţa ta, erou al Maramureşului!*

În ruptura făcută, ruşii coboară prin pădurea de porumb pe valea Bakssanului spre pod. Artileria concentrează focul acolo. La orele 11, dl. col. Gugleş, văzând cele ce se petrec, ia sub comandă Compania 1 şi sprijin din Comp. Arm(ament) Greu, regrupează Compania a 2-a şi porneşte la orele 2,30 din nou la atac. Duce cu dânsul şi plotonul pionieri şi de trans(misiuni). Primeşte două plotoane de pionieri rezervă.

Progresul e simţitor. Pe la orele 5 s-a reuşit să se dea ruşii înapoi la poalele dealului-prelungirea spre Kysburn 2 a cotei 910. Artileria sprijină atacul nostru. Mitralierele huruie amarnic!

Stau la Punctul de Comandă al Grupului 4, unde e şi dl. col. Bălan şi privim toată acţiunea atât cât se poate. Căci mult nu se poate vedea. Toată valea, largă de vreo 2-3 km, este semănată cu porumb. Porumbul e aşa de mare că nu se vede nici călăreţul din el. Lupta continuă intens. Pentru ca să se poată face drum prin porumb, s-au adunat vitele din sat, pentru a fi trimise să calce drumuri. Satul a fost evacuat complet, pentru că loc(uitorii) se dădeau la acte de sabotaj.

Ruşii stau ascunşi în gropile circulare. Nu vezi nimic până când eşti deasupra groapei. În aceste condiţiuni grele trebuie să lupţi. Lupta se dă la grenade. În această luptă cade rănit cpt. Ciocănescu Paul, cdt. Comp. 2-a şi subl. rez(ervist)

---

* Despre moartea locot. de rez. Mihail Călinici, Mihai Bălaj a publicat un articol în ziarul "Ardealul" care apărea la Bucureşti, an II, nr. 36 din 21 nov. 1942, pag. 4: *Un erou maramureşan; Locot. de rez. Mihail Călinici.*

Tutelea Ioan. Dl. col. Gugleş e tot timpul în linia 1.

Coborându-se noaptea şi creasta nefiind cucerită, Gr. 4 dă ordin ca Batalionul să se replieze pe liziera de S.E. a satului Kysburn 1, spre a se pune satul în stare de apărare. La orele 20 dispozitivul este realizat.

Astăzi Batalionul a avut o grea încercare: 22 morţi, 54 răniţi, 13 dispăruţi. Târziu seara s-a aflat că cele 3 companii ale noastre ţinură piept cu 3 regimente, unităţi de gardă şi şcoli militare (Rostov-Naltschi R). După ce a înnoptat a fost atacat Batalionul 15, însă ruşii au fost respinşi.

Seara târziu, Batalionul a primit la P.C. vizita d-lui gral Dumitrache.

Joi 27.VIII.1942

Compania Cercetare este atacată încă în zorii zilei, însă îşi menţine poziţia. În sectorul Batalionului linişte relativă. O ceaţă groasă acoperă valea Bakssanului. Compania 1 îşi numără oamenii. În cimitirul de lângă pod crucile se înmulţesc. Artileria noastră bate pentru a stânjeni pe ruşi. În primele ore ale dimineţii (ora 10) soseşte la faţa locului g-ralul Mackensen, cdt. Corpului 3 Blindate. E prezent şi dl g-ral. Dumitrache precum şi col. Bălan, Fodor şi Gugleş. Dl. general Mackensen promite întăriri.

Iată dispozitivul în care se găseşte Batalionul: Compania 1 ocupă liziera de Sud-Est, iar Compania 2-a liziera de Est a satului Kysburn 1. Compania Cercetare pe înălţimile Vest, cota 910, asigură dreapta Batal. 7 şi face legătura între Batal. 1/99 german. Compania 3-a închide valea Bakssanului la Sayukovo asigurând dreapta şi spatele Diviziei. Compania 4, bază de foc, înălţimile Nord, satul Kysburn 1.

Din declaraţiile prizonierilor rezultă că în faţa Batalionului luptă unităţi din Armata 37, Divizia 2 gardă, cu aceeaşi misiune de a ocupa capul de pod.

La orele 16 inamicul începe un intens bombardament de branduri şi artileria asupra podului şi asupra comp(aniilor) 2-a şi 1-a. Bombardamentul continuă cu intensitate neîntreruptă până la ora 20. La ora 20 inamicul atacă puternic pe tot frontul, atac care este respins, menţinându-se integritatea poziţiei.

Din declarațiile prizonierilor rezultă că frontul și flancul drept al Companiei 1-a a fost atacat de un batalion independent din Divizia 2-a gardă rusă. În sectorul Companiei 2-a a atacat circa un batalion. Compania cercetare a fost atacată de forțe superioare fiind silită să replieze cu 2 grupe de luptă flancul său drept. Atacul inamicului a fost respins.

La orele 19,30 soseşte din misiunea ei izolată şi Compania 3-a şi e menținută în timpul nopții în rezervă. Batalionul este vizitat la orele 10 de către g-ralul Mackensen, cu întreg statul său major, comandant al Corpului 3 blindat, de dl. g-ral. Dumitrache şi de dl. maior Miclescu din M(arele) Cart(ier) G(ene)ral Român. În această zi: 3 morți şi 25 răniți.

Vineri 28.VIII.942

Timpul se menține acelaşi, noros şi gata în tot momentul de ploaie. Noaptea destul de rece, încât soldații cer să li se schimbe ținuta de vară cu cea de iarnă. Nu e tocmai uşor să stai ziua şi noaptea îngropat în pământ nemişcat, cu ochii țintă la rușii care sunt la 50 m în fața ta.

Abia se luminează, la ora 3,30 rușii încep un puternic atac în sectorul companiilor 1 şi 2 şi la flancul drept al Companiei 1-a. Datorită forțelor superioare, Compania 2-a şi flancul stâng al Companiei 1-a se repliază în interiorul satului. Se cantonează cu compania, mai puțin un ploton rămas în rezervă. Se depăşeşte Comp. 2-a şi se restabileşte situația pe poziția inițială. Se procedează la curățarea satului cu plotonul de pionieri cu căpit(anul) Iuga. Lupta a fost crâncenă. În fața noastră au rămas 109 cadavre şi 3 ofițeri şi un "politruc".

Compania Cercetare contraatacă şi, ca şi în zorii zilei, restabileşte situația. Aici rămân pe teren 26 cadavre inamice şi un ofițer. S-au făcut numeroase capturi. Noi avem 43 răniți şi 5 morți.

În dimineața acestei zile cade rănit şi ultimul ofițer al Companiei 2-a ce mai rămăsese teafăr. Şi acesta fusese sortit să rămână la P(unctul) S(ecundar); a făcut raport să vie pe front. E unicul fiu la o mamă văduvă. După moartea lt. Călinici şi rănirea cpt. Ciocănescu, a rămas comandantul Companiei,

înfruntând cu resturile companiei inamicul. Un exemplu de curaj.

E liniște pe întreg frontul. Se face bilanțul pierderilor, se evacuează răniții. Morții noștri încă de alaltăieri zac în porumbiște. N-au putut fi ridicați spre a se îngropa. Pătrunderea în porumb te costă viața. La postul de comandă așteaptă gata sicriul lt. Călinici și crucile celorlalți. Mormintele celor îngropați se netezesc, se vopsesc pietrele de pe margini, se plantează flori sub îngrijirea păr(intelui) Dumitru Ion.

P(unctul) de C(omandă) al Grupului 5 e la capătul de Nord al podului, iar al Batal(ionului) e la capătul de Sud. Oamenii merg și vin peste pod. Duc mâncare la cei de pe poziție. Sunt dincolo de râu Batal. 10, 7 și 15+Batalionul german. Rușii văd acest furnicar de oameni. Trag cu brandturile, dar fără efect.

Dl. col. Gugleș stă la telefon, cheamă la aparat pe Grigore (cpt. Leucă) pe Moțu (cpt. Petrișor), pe cpt. Andreescu, schimbă o glumă, laudă acțiunea lor.

Se primesc fotografii ale unor fete ofițerese găsite la ofițerii ruși morți. "Astea dacă ne-ar fi căzut în ghiară, mai zic și eu"!

Ne cercetează și locotenentul Ionescu. Stând așa de vorbă, un proiectil cade la 100 m de noi. Ridic o schijă de la 3 m, caldă încă. Și altele vin spre pod. Dar fără rezultat.

După ce am redactat mai multe rapoarte și ordine, le iau cu mine ca să le duc la Grup și la Divizie. Bombardamentul de brandturi continuă. Poate să am noroc să nu mă nimerească. Duelul de artilerie și de brandturi a durat până seara târziu.

A sosit artileria grea germ(ană) și artilerie cu aer lichid.

Dl. g-ral Dumitrache mulțumește Batal(ionului) la telefon pentru eroica lui rezistență. La orele 12 dl. comandant al Batal(ionului) văzând pierderile cari le are Compania 2-a, o reorganizează luând de la celelalte companii de pușcași câte un ploton. Comandant e numit sublocotenentul Stoicuță. Sublocotenentul Poparda, deși rănit, se înapoiază la ploton.

În seara zilei Batalionul păstrează poziția lui, având în linia I Compania l-a și a 3-a, iar în rez(ervă) Compania 2-a reorganizată.

Noaptea se lasă repede. La orele 6 e întuneric, mai ales că de câteva zile cerul este acoperit de nori negri şi groşi. De pe creasta blestemată se mai aude ţăcănit de mitralieră. Răspund tunurile noastre. Ruşii n-au prea multă artilerie, dispun însă de brandturi de toate calibrele. Când sunt presaţi de ai noştri, fug în adăposturile pe care şi le-au săpat în stâncă. Dacă n-ar avea aceste adăposturi, de mult ar fi fost daţi peste cap. Când ostaşii stau liniştiţi în poziţia lor defensivă de la marginea satului, cu ochii ţintă spre cei cari ar vrea să se strecoare printre case la pod, la postul de comandă al Batalionului este o activitate intensă (convorbiri la telefon, radio, agenţi). Când să adoarmă, un proiectil explodează lângă P.C. Nu se mai culcă nimeni. Ora atacului se apropie.

Sâmbătă 29.VIII.942

Dimineaţa se deschide cu acelaşi cer posomorât.

Batalionul 7 V.M. s-a baricadat pe Cota 910 ca într-o cetate şi o apără cu înverşunare. Batalionul 15 este stăpân pe o parte din creastă care se prelungeşte de la cotă şi respinge atacuri puternice. În stânga Batalionul 8 şi 9 are (sic!) acţiuni mai slabe. Sigur, Batalionul 10 are misiunea cea mai grea. El apără podul, centrul spre care gravitează atacurile duşmane.

Batalionul este şi în această zi în apărare pe liziera Est a satului Kysburnn 1, cu Compania 1-a şi a 3-a în linia 1-a. Compania 2-a în rezervă, Compania 4-a bază de foc. Compania Cercetare la Grupul 4.

Conform ordinului nr. 4 al Grupului 4, Batalionul trebuie să atace pe direcţia Est, legătură la dreapta cu Batalionul 15 V.M. pentru a ocupa înălţimea Sud-Est Kysburnn 2.

Atacul începe la ora 6.05. Din cauza întârzierii ofiţerului de legătură german la Batalionul 15 V.M. atacul se amână cu 30 minute. La ora 6,35 Batalionul începe atacul şi înaintează ocupând linia colhozurilor sud Kysburnn 2. La ora 8 Batalionul reia înaintarea şi ajunge până la cca 400 m de obiectivul final. Dreapta Compania 4-a cu una grupă mitraliere reuşeşte să se agaţe de piciorul pantei la S.V. de bifurcaţia drumurilor ce intră în crestătura de pe creasta obiectivului final. În acest moment

Batalionul este luat sub foc puternic de brandturi şi focuri de arme automate, trase din stâncile de pe obiectivul final, precum şi din spate şi flanc, trase de pe pantele şi acoperirile de pe creasta ce coboară de la Cota 910 (sectorul de atac al Batalionului 15 V.M.)

Cu toată concentrarea de foc a artileriei Gr. 4 V.M. a arunc(ătoarelor) de 120 mm şi a artileriei germane, inamicul n-a putut fi neutralizat. Inamicul caută să tragă din faţă, din flancul drept şi din spatele batalionului şi totodată ameninţă cu încercarea prin infiltrări de pe creasta ce coboară de la Cota 910.

Compania l-a se repliază şi, cu toate măsurile luate, oprirea şi regruparea unităţilor nu este posibilă decât pe poziţia de plecare la atac. Aceasta din cauza aceluiaşi teren acoperit, a pierderilor mari suferite de Compania l-a şi a 3-a şi a încercărilor continue ale inamicului de a învălui flancul drept. Batalionul organizează apărarea lizierei satului. A fost o zi grea pentru batalion, mulţi răniţi, morţi 7, răniţi 76. Puterea ofensivă a Batalionului slăbeşte. Noaptea se petrece cu veghere serioasă. Am fost în prima linie la Compania l-a, unde am găsit pe dl colonel indispus pentru ziua aceasta grea.

Un avion a bombardat Tr(enul) de L(uptă) omorând vreo doi oameni şi rănind oameni şi cai. Un rănit care scăpase de moarte din linia l-a este lovit mortal aci.

Duminecă 30.VIII.(1942)

Abia dacă îmi mai dau seama dacă e duminecă. De câteva zile nu m-am mai spălat nici pe faţă. Sunt murdar. De o săptămână nu m-am descălţat şi dorm îmbrăcat şi încins cu toate alături de mine. Sunt la 1-1,1/2 km în spatele liniei I-a. Dar zilnic trec podul pentru a merge la dl colonel. Drumul meu şi în special podul este bătut de artileria inamică. Dar ce e de făcut când n-ai alt drum decât acela care te obligă să treci neapărat, să defilezi chiar mai bine de 1 km în faţa inamicului care te urmăreşte din vârful crestei ce se prelungeşte de la Cota 910. De câteva ori au căzut proiectile lângă mine.

Batalionul stă în apărare. Vine la faţa locului dl general

Dumitrache, colonelul Coman. La comandament e mare frământare cum s-ar putea arunca dincolo de creastă inamicul. Un atac pe aici nu e posibil.

(Cum au sosit răniți de la cercetare prin ploaie şi noroi. Cum s-au culcat în jurul unei căpițe de fân, până dimineața când au fost evac(uați)*.

Batalionul a avut ordin de atac şi pentru azi dl colonel a oprit preg(ătirea) de artilerie. Dl colonel Fodor şi Gugleş pleacă în rec(unoaştere) la Cota 910. După ce au ajuns, prin focuri de brandt, începe un puternic atac al inamicului în (partea) flancului drept al Diviziei. Dl colonel se înapoiază ca să nu se întâmple ceva în lipsă-i. E încercată greu Cercetarea noastră, are 4 morți şi peste 22 răniți. Această companie înfruntă de 10 zile mereu atacuri grele şi nu dă înapoi. (Darea de seamă a căpitanului Ioniță):

"- În ziua de 24 aug. 1942 Compania trece râul Bakssan sub ploaie de gloanțe şi ploaie torențială naturală.

-A neutralizat imediat nişte focuri ce se auzeau la Est de sat.

- În 25 (aug. n.n.) a făcut sig(uranța) stângă a Batalionului Kopf, apoi a ocupat înălțimea din şea.

- În 26, 27 opreşte toate încercările de infiltrare a inamicului pe drumul spre Kyburnn 1.

- În 27, repliindu-se o companie spre Vest din Batalionul Koft, ia în primire şi acest sector. Este atacat în zorii acestei zile de două plotoane şi un car de luptă. Carul e silit să se retragă. Inamicul a presat puternic. Silit la repliere două gr(upe) apoi contraatac şi ocuparea vechii poziții.

Capturi: 2 pistoale automate, 1 pistol mitralieră, iar pe teren morți: 1 ofițer şi 25 soldați ruşi. Replierea dreptei Batalionului Koft a făcut ca inamicul să pună mâna pe un mamelon, jumătate împădurit, câştigând prin aceasta un bun observator şi un bun teren pentru amplasarea a două mitraliere, cară îmi stinghereau necontenit flancul drept. Bombardamente năpraznice de artilerie grea, arunc(ătoare) de tot felul, tunuri anticar şi arme automate s-au dezlănțuit parcă înadins în sectorul ce-l ocupam.

*Enunțuri pe care ar fi urmat să le dezvolte.

Soldații au stat neclintiți în adăposturile lor. Mitralierele inamice de pe mamelonul amintit, cari acționau în flancul meu drept, îmi scoteau din luptă din 10 în 10 minute câte un soldat. M-am hotărât să fac o incursiune. S-au anunțat voluntarii: serg. major Stanciu, serg. Radu Nic, serg. Vasiloni Moise, frt. Răducanu Petre şi soldatul Mocanu Simion. I-am înarmat pe toți cu granade şi pistoale automate. Sub sprijinul grupului de mitraliere a Companiei şi a unei gr. de mitraliere plus aruncătoare grenade am făcut posibilă înaintarea acestora până sub mamelon. Am plasat apoi focul aceloraşi arme automate mai sus, în pădurice de pe mamelon. Aceşti bravi ostaşi, după ce au aruncat năvalnic grenadele asupra amplasamentelor inamice, s-au repezit cu pistoalele automate şi au secerat servanții, cari încremeniseră de spaimă la vederea lor. Din pădurice de pe mamelon au fost primiți şi ei au focuri de armă şi grenade. Apoi s-au retras. Un ofițer şi 10 soldați au fost omorâți la inamic. Sergentul Vasiloni uşor rănit. Cele două mitraliere au amuțit pentru totdeauna. În seara zilei atac din nou din partea inamicului, respins. În dimineața 28, 29 alte atacuri. 30 bolşevici au rămas morți la 30 m în fața poziției. De 5 zile soldații n-au cunoscut odihna şi 1 la zi mâncare. În 30 d.m. atac năpraznic. Ceață, ploaie. Slt. Holdiş, la grenadă. L-au raportat mort. Compania 1 subofițer rănit, 61 trupă răniți, 9 morți".

Luni 31.VIII. (1942)

Noros. Ploaia a stat. Drumurile pe fundul văilor pline de noroi. Ploaia de ieri a adunat numai capete de vite şi măruntaie. Compania Cercetare a fost schimbată cu Compania a 3-a la orele 22. Inamicul n-a fost prea activ. Artileria aruncă din când în când câte un proiectil spre pod.

Marți 1 sept. (1942)

Batalionul în apărare. A sosit şi Compania Cercetare. Îi cer lui Holdiş scuze că l-am dat mort. Abia pot să mă întorc peste apă din cauza bombardamentului de artilerie. Compania a 3-a, care a mers azi noapte în locul C(ompaniei) Cercetare,

vine bombardată, are 11 răniți. Batalionul se retrage la Nord de Bakssan în vederea altor operațiuni mai importante. Retragerea nu e simțită de inamic. După ce s-a retras 7,16 şi 10 podul a fost aruncat în aer. Întuneric beznă, ploaie şi noroi.

Miercuri 2 septembrie (1942)

Aceeaşi zi mohorâtă: noroi, ceață, ploaie. Batalionul s-a aşezat, încă în astă noapte, în apărare pe înălțimile de Nord ale Bakssanului, dintre uzina electrică până la Sud de Sajukovo (exclusiv).

Cercetez rezerva. C(ompania) 3-a, rezerva grupului. Linişte. Inamicul buimăcit de această linişte. Oamenii execută săpături pentru adăpost. Am fost la noul post de comandă.

Joi 3 septembrie (1942)

Noros. Inamicul nu dă semn de viață. Venim la 300 m de P(unctul) de C(omandă). Lucrăm la tabelele de decorații, pe coate, în cort. Poşta de la Molka. Trenurile tot la Kurkuskin.

Vineri 4 septembrie (1942)

Neschimbat. Dacă timpul ar fi frumos, s-ar mai putea curăți şi băieții. Spre seară se deschide cerul. Prin porumbişti, plin de boi şi juncani rătăciți. Seara vin şi dorm cu zecile lângă corturile noastre. Caută şi ei oamenii. Li s-a urât cu atâtea împuşcături să stea fără stăpâni.

Sâmbătă 5 septembrie (1942)

E senin de-a binelea. De două săptămâni n-am mai văzut crestele înzăpezite ale Caucazului. Acum apar în toată splendoarea lor. Vremea bună ne descreţeşte frunțile. Oamenii se refac după atâta oboseală. Se consolidează pozițiile de apărare. Se întocmesc planuri de foc. Se face bilanțul pierderilor şi se reorganizează unitățile. Soldații scriu acasă că au scăpat de un mare iad. Mulțumesc lui D-zeu că sunt sănătoşi. Primesc scrisori de la părinți şi soții. Îngrijorați; caut de le răspund. Poşta vine mai regulat.

Duminecă 6 septembrie (1942)

Timpul se menține frumos. Ostașii stau în fața corturilor. Camuflajul perfect. Cât vezi cu ochii numai lanuri de porumb. Soldații trăiesc bine. Zilnic se taie de fiecare companie câte un bou. Cartofi sunt la discreție. Se fierbe și porumb. Mere se aduc din comună.

La Batalionul 8 inamicul atacă.

Luni 7.IX. (1942)

Același timp frumos. Nopțile trec mai cu multă grije ca zilele. Terenul e frământat și acoperit. Inamicul se poate ușor strecura în rândurile noastre. Uneori sunt atacați ostașii noștri de către partizani.

Compania Cercetare pleacă ca întărire la Batalionul 8 V.M.

Populația civilă, terorizată de bolșevici, se refugiază în spatele frontului nostru.

De la Batalionul 8 vin răniți.

Dl general Mackensen lămurește că retragerea s-a făcut cu scop. Capul de pod a făcut să se atragă aici trupe numeroase, în care timp s-a dat posibilitatea să se treacă Tereckul. Deci în vederea altor operațiuni s-a făcut retragerea.

Marți 8.IX.(1942)

Senin. Sărbătoare. O nostalgie ne cuprinde pe fiecare. Mă gândesc la zilele de 8 septembrie când eram elev la școală și în vacanță, în satul meu de pe Someș. Tot tineretul de pe valea Someșului se adună astăzi la hramul bisericii din Pomi unde se dădeau mari serbări și se petrecea. De aici și până acolo sunt mii de km. Pomii poate să-i mai văd, deși o graniță blestemată ne desparte, dar anii nu se mai întorc.

Anii-trec, copiii cresc
Se schimbă tot ce-i omenesc
Și noi îmbătrânim...*

Câteva lovituri de artilerie, căzute la 100 m mă trezesc

* Citat din Duiliu Zamfirescu

din visare şi mă fac să-mi caut groapa. La Batalionul 8 activitate vie. Cercetarea noastră: 1mort şi 1 rănit (2 cai morţi).

9.IX.942

Neschimbat. Focuri de artilerie. Se predau 1 locotenent şi 2 soldaţi (ruşi, n.n.)

10.IX.(1942)

Cerul presărat cu nori. Destul de cald. Linişte pe front. Doar câteva trageri de artilerie şi branduri. Dl. general Dumitrache laudă comportarea Cercetării noastre. Dl. colonel Bălan este rănit de o schijă. Comanda o preia dl. colonel Gugleş. Dl. maior Busuiocescu preia comanda Batalionului.

Vineri 11.IX.(1942)

Timp plăcut. Nimic de semnalat. Vizita d-lui general Dumitrache în sector. Suntem a 10-a zi aici. Ne-am încetăţenit bine. Ne-am făcut vetre la corturi, săpate adânc în pământ. Caii cunosc locurile ca şi noi. Peste zi pasc liberi în porumb, seara ştie fiecare să se întoarcă la căruţa lui.

Sâmbătă 12.IX.(1942)

Dimineaţa ceaţă groasă. D(upă) m(asa) noros. Linişte. Întunecă repede. La lumina unui felinar scriu soţiei. Citesc un "signal".

Duminecă 13.IX.(1942)

Senin şi cald. În zori trageri pe întreg frontul. Dl. maior vizitează sectorul. Slujbă religioasă. Darea de seamă a căpitanului Ioniţă la 8 V.M. Sublocotenentul Holdiş ia legătura dintre compania 2 şi 1 porneşte năvalnic la atac. Antrenează cel(e) 2 companii. Cucereşte obiectivul în 20 (minute): 2 mitraliere, 1 aruncător, 10 arme - 20 morţi inamici.

Luni 14.IX.(1942)

Timp plăcut. E ziua Sf. Cruci. Ostaşii, toţi, postesc implorând harul cerului asupra lor. Când eşti departe de ţară şi de ai tăi, vrei să te ştii mai aproape de Dumnezeu. Dacă n-ai avea nici această credinţă, ai fi în culmea disperării.

La noi în ţară este ziua când se ia mierea de la albine. Şi tot astăzi pleacă lumea de la noi din sat la mănăstire, la Bixad.

Pe front linişte. Doar din când în când brandurile noastre sunt silite să tragă după câte un grup răzleţ de bolşevici, cari se mişcă dincolo de apă, încercând amplasarea unei arme automate sau altceva.

Ostaşii stau liniştiţi la corturile lor, execută lucrări de sapă, le camuflează, lucrări false, etc. În timpul liber cântă, joacă moara sau citesc ori glumesc între ei . Face mare haz printre camarazi ord(onanţa) d-lui colonel Gugleş, maramureşanul Pop Ion din Sarasău, care a adus un măgăruş foarte simpatic, alb pe burtă şi pe bot şi pe care îl călăreşte cu picioarele atârnând pe jos. Îl păstrează pentru transportul bagajelor în munţi.

La P.C. este un aparat de radio. Aşteptăm ştirile nerăbdători, doar va cădea Stalingradul. Azi am primit hărţi cu regiunea Tiflis. Asta în vederea operaţiunii ce va urma. Din spate vin mereu ştiri - fel de fel, că se vorbeşte de plecarea noastră în ţară. Unii o spun cu certitudine. De câte ori nu s-au spus astfel de lucruri anul trecut şi, totuşi, până la Marea de Azov nu m-am oprit. Numai naivii cred aşa ceva.

Spre seară se înnorează şi începe să picure. Vremea rea şi ploaia ne indispun imediat. În timp ploios e aşa de rău să locuieşti în cort. Umed în toate părţile şi noroi. E lună nouă. Pe la orele 8 scapătă. Un întuneric groaznic se lasă. Nici n-am adormit bine şi în sectorul Batalionului 8 foc insistent de arme, arme automate şi branduri. Proiectilele luminoase brăzdează cerul. Ce-o fi vrând ruşii la miezul nopţii?

Marţi 15.IX.(1942)

Suflă vânt rece şi e înnorat. Ne-aduce aminte de frigul de mai târziu. Fiecare ne strângem în corturi la adăpost. Îmi

aduc aminte de alte vremuri că azi e ziua începerii cursurilor (şcolare n.n.). De vreo 4 ani n-am mai început cursurile în această zi. Începem să ne gospodărim. O ciurdă de vreo 200 de vite a trecut pe lângă noi. Băieţii şi-au prins vite de lapte. Am prins şi câteva capre pe care le-am legat la uşa cortului. Pe când se scoală stăpânii lor dimineaţa caprele sunt mulse de alţii. Se face mare haz pe chestia asta.

Miercuri 16.IX.(1942)

Timpul s-a mai îndreptat puţin. E mai cald. Pe front linişte. Plotonul transmisiuni şi pionieri face instrucţie ca să se mai dezmorţească. La Batalionul 8 aceeaşi activitate. La Stalingrad se dau lupte în centrul oraşului. De o săptămână n-am mai primit nimic.

Joi 17.IX.1942

Astă noapte a fost un frig teribil. A căzut o brumă groasă şi a îngheţat chiar apa. Dimineaţa e un senin fără nici o pală de nor. Vorba lui Coşbuc. "Ca lacrima limpede-i cerul". A fost aşa de lungă noaptea. De aseară de la ora 6 şi până astăzi dimineaţa sunt 10 ore. În care timp eşti condamnat să stai în cort, fără lumină şi fără altă activitate decât aceea a gândului.

Gândeşte, gândeşte şi iar gândeşte... prin câte ţi-e dat să treci în viaţă! Ai timp să te gândeşti la tot zbuciumul vieţii tale, de când ai început a percepe binele de rău şi până acum, când rosturi mari te poartă prin locuri pe care n-ai crezut că le vei călca vreodată. Te gândeşti, bunăoară, la anii de şcoală, la idealismul cu care ai părăsit băncile şi cu care ai muncit în primii ani, la dragostele pe care le-ai avut, la căsătorie, la refugiu, la viaţa din ultimii 3 ani de când cu concentrări şi campania din vara trecută. La toate te gândeşti. Toate îţi trec prin faţă ca un film. Viaţa ta îţi pare ca un prea frumos roman. *Toate ar trece dacă ai avea certitudinea că ai să te întorci la căminul tău şi dacă ai şti că după toate sacrificiile acestea neamul tău va fi răsplătit cum trebuie (s.n.).*

Lupta celor care îndură pe aici mizeria câmpului de luptă, sângele atâtor răniţi curs pe aici şi morţii noştri rupţi pentru

totdeauna din sânul pământului care i-a zămislit, cer o dreaptă răsplătire. Nu pot pricepe îndeosebi lucrul acesta: să nu pot merge să-mi văd mormântul tatălui meu, la căpătâiul căruia n-am putut fi prezent în ceasul morții, să nu văd pe mama care mai are câteva zile... Iată ce nu pot pricepe din partea hunului bolnav. Din această visare mă trezește focul din sectorul batalionului 8 V.M. care ține de câteva ore. Peste zi liniște.

Vineri 18 septembrie (1942)

Timp foarte frumos. În sector liniște, doar câteva proiectile trase de pe Cota 910, la cari răspund prompt artileriștii noștri. S-a primit ordin pentru consolidarea poziției și construirea de adăposturi pentru care se aduce material de la 10 km. În regiune nu se găsește nimic, nici chiar case pe care să le stricăm și să le luăm materialul. Din câteva colhozuri materialul s-a epuizat complet. Chiar și pentru bucătării criza de lemne este mare. Primim ordin mereu cum să ne purtăm cu kabardinii, populația de pe aici. În special ni se atrage atenția să le respectăm puținul avut pe care li l-au lăsat bolșevicii și să le lăsăm în pace femeile, căci sunt foarte geloși. Se răzbună sângeros. Un plotoner care a fost imprudent a fost sfâșiat cu dinții. Asta deși au câte 2-3 femei, fiind mahomedani. Nu mănâncă carne de porc, nu beau și chiar acum sunt într-un post și mănâncă numai noaptea timp de o lună. Nu te lasă să bei apă din paharul pe care îl folosesc ei.

Sâmbătă 19.IX.(1942)

Același timp foarte frumos, încât putem sta la cămașă și chiar să facem băi de soare. Să continuăm lucrul la adăposturi. S-a primit ordin cu privire la depozitarea de furaje, cartofi, precum și confecționarea de săniuțe. Unii nu cred că vine iarna aici. Se construiește o linie defensivă ca să fie pentru orice eventualitate. Să nu ne surprindă iarna fără această linie ca anul trecut, la Rostov. Dar de unde să cunoaștem noi intențiunile comandantului superior. Poate ca noi să stăm pe loc și să se manevreze prin altă parte. Stalingradul tot nu cade. Pentru iarnă suntem asigurați: furaje pentru cai, vite pentru tăiat, cartofi.

De sare stăm cam prost. Uneori mâncarea e nesărată. Apă aducem cu sacaua. De la Malka, 20 km, ne vine pâinea.

Compania Cercetare a avut un mort şi un rănit.

Eroismul sergentului Radu Nicolae.

Duminecă 20.IX.(1942)

Peste noapte s-a înnorat, astfel că n-a căzut brumă şi nici frig n-a fost. Un ostaş venit aici cu instrucţiuni pentru dl. maior se întoarce în Ţară, în zorii zilei. Îi dau şi eu o scrisoare. Un gând răzleţ se furişează alături de acest ostaş, pornit la drum lung, şi merge alături de el, în Ţară. Compania 2-a ocupă locul Companiei 3-a din 8 V.M. Ofiţerii noştri: (nu se continuă ideea, n.n.)

Luni 21.IX.(1942)

Dimineaţa un cer presărat cu nori albi, apoi senin şi cald. Focuri rari de artilerie, când pe lângă noi cărucioare aduc câte un rănit. De la observator privesc peste toată Valea Bakssanului. În satul în care acum 3 săptămâni era pustiu, viaţa a reapărut. Privesc şesul unde au rămas atâtea vieţi. Ne desparte numai Valea Bakssanului de ruşi. Nimic ceva deosebit de semnalat.

Astă seară am primit, în sfârşit, scrisori trimise acum trei săptămâni. Printre ele şi două numere din "Ardealul". Citesc moartea altor 2 sătmăreni: doctorul Borcutean din Baia Mare şi învăţătorul Anghiuş din Mădăras. Mă impresionează solidaritatea sătmărenilor refugiaţi.

Pe deasupra noastră bâzâie zilnic avioane de recunoaştere. Pe Terek, la câţiva km de noi, s-au ocupat localităţile Terek şi Vladimirovskaia.

S-au primit ordine să experimentăm în adăposturi ceva sobe pentru foc. Vom ierna aici?

Marţi 22.IX.(1942)

Înnorat de-a binelea. Sufletul mi se închide ca şi timpul. Astă noapte a fost împuşcat mortal un caporal de la Compania 1-a pe când era în patrulare.

Focuri rare de artilerie, puşcă şi branduri din ambele părţi. Compania Ar(uncătoare) 120, ofiţeri şi trupă, au donat pentru familia primului erou căzut la Cota 910 suma de 6974 lei. Soldatul care a fost ales este Păsat Dumitru din Vînjuleţ, judeţul Mehedinţi. Frumos act de solidaritate şi camaraderie ostăşească.

Miercuri 23.IX.(1942)

Peste noapte a plouat puţin iar dimineaţa s-a lăsat o ceaţă deasă, care nu s-a ridicat până spre amiază.

Se lucrează de zor la adăposturi pentru iernat. Aceleaşi focuri rare de artilerie. Începând de azi Divizia II trece din subordinile Corpului 3 Blindate în subordinele Armatei 1 Blindată. Dl. general Mackensen s-a prezentat la Divizie şi a spus următoarele: "Ţin să mulţumesc - a spus d-sa - în mod deosebit comandanţilor şi unităţilor pentru modul desăvârşit cu care Divizia II Munte şi-a îndeplinit şi executat toate misiunile pe tot timpul cât am avut-o în subordine. Sunt convins că numai această strânsă colaborare ne va duce la victoria finală. Doresc Diviziei izbândă deplină în toate operaţiunile viitoare".

Joi 24.IX.(1942)

Aceeaşi ceaţă dimineaţa, de nu vezi la 10 m. Germanii, după ce au înaintat mult de Terek în sus, ocupând orăşelul Terek, Vladimirski, au ajuns alaltăieri la şoseaua care merge spre Naltschik. De aici până acolo vreo 30 km. Se aude continuu tunul înăbuşit. Ostaşii noştri observă cum vin mereu soldaţi ruşi în comunele din faţa poziţiei noastre. Probabil presaţi de germani. Ei sunt aproape încercuiţi. În faţă şi dreapta suntem noi. În stânga sunt germanii, iar în spate au munţii cu înălţimi şi gheţari de netrecut.

Ruşii au azvârlit în luptă şi copii de 16-17 ani. Din faţa poziţiei noastre se refugiază zilnic populaţia civilă. Ei ştiu deja unde este postul nostru de comandă şi vin la el ca la un birou. N-au nici o frică de noi. De-altfel ostaşii noştri tratează omeneşte cu ei.

Cu fiecare dimineaţă toamna îşi imprimă tot mai mult peisajul ei. Când am venit aici câmpul era verde. Porumbul în

lapte, iar floarea-soarelui în floare. Acum totul este uscat. Doar fânațele au rămas verzi.

Vineri 25 septembrie (1942)

Senin şi cald. Ostaşii lucrează de zor la facerea bordeielor. Desigur, cei din spate, căci cei din linia I trebuie să vegheze. Peste zi ies afară din adăposturi şi ei, stau la soare, camuflați în porumb sau floarea-soarelui, rontăie la semințe de floarea-soarelui şi visează prin satele lor, cum se culege porumbul, cum se culeg strugurii şi cine mai ştie ce. Acum le dă răgaz inamicul şi la aşa ceva. Din când în când le țiuie pe la ureche vreun glonț sau se sparge prin apropiere vreun obuz. Nici nu se mişcă. Stau flegmatici. Sunt aşa de obişnuiți cu aşa ceva. Peste zi nu îndrăznesc ruşii nici să mişte dincolo de apă, căci îndată se trezesc cu o bombă în mijlocul lor.

Ziua la soare mai dorm şi soldații. Noaptea e frig, nu prea pot dormi şi chiar dacă nu le-ar fi frig, tot trebuie să stea de veghe la mitraliere căci prea uşor inamicul se poate strecura pe văioage în poziția noastră.

Noaptea se trage mai ales ca să se deą de ştire inamicului că suntem treji şi ca să-şi alunge ostaşii urâtul.

Acum se întunecă şi mai repede. Cum să te culci la 5,1/2? Umbrele se lasă încet peste dealuri. Caii se strecoară încet de prin holdele de cucuruz către căruțele lor. Soarele sărută zăpezile cari strălucesc în asfințit şi apune undeva departe spre Țară. Liniştea se lasă tot mai mult. Oamenii se retrag în corturi. Santinelele îşi fac apariția prin jurul corturilor. Se-aude, din când în când, o somație puternică: "Stai!". "Cine-i?". Apoi iar linişte. Câțiva ostaşi tot nu pot dormi. Stau în jurul unui foc, aducându-şi aminte de şezătorile lor de la desfăcat porumb şi cântă duios:

Munte, munte brad frumos
I-a pleacă-ți vârfu-n jos
Să mă urc în vârful tău,
Să mă uit în satul meu
Să-mi văd casa şi averea,
Copilaşii şi muierea.

Copiii 'ntreabă de mine
- "Mamă, tăticu când vine?
Scrie-i mamă ca să vie
Din Caucaz din cătănie"
- Fiți copiilor pe pace
Căci mămica totu vă face.
- Să ne faci măcuț-o mie
Că tăticul n-o să fie
Tăticul ne ia în brață
Și ne sărută pe față
Și ne pune pe genunche
Și ne sărută pe frunte.

Focul se stinge. Cântarea adoarme și ea. Doar gândul aleargă în vis spre Soare-Apune, pe când luna se ridică clară din partea opusă.

Sâmbătă 26.IX.942

Același timp admirabil. Astă noapte aceeași schimbare de focuri de arme automate. Zilnic se predau ostași din rândurile inamicului. Sunt oameni bruneți, cu ochii oacheși. Aparțin mai mult Asiei Mici decât Europei. Sunt fericiți când văd că-i primim și nu le facem nimic.

Ne-a cercetat azi o echipă de la P(unctul) de C(omandă).

Duminecă 27.IX.(1942)

Un an de la Malaia și o lună de la luptele de pe Bakssan*. Zi de reculegere și închinare pentru eroii noștri. Acum un an nu ne venea prin gând să fim pe-aici azi. Câte nu se pot întâmpla într-un an!

Zi admirabilă. Se servește un parastas pentru eroii noștri. Mi-a scris soția că mâine se încep cursurile în Țară.

---

* La 27 septembrie 1941 în marea bătălie de la Malaia -Belusoika au murit, între alții, sublt. de rez. Aug. Marțian, Marian Puian și Ion Moldovan. Un sălăjan, un someșan și un sătmărean. Mihai Bălaj va publica în ziarul "Ardealul", an II, nr. 33 din 31 octombrie 1942 articolul Trei eroi: sublt. de rez. Aug. Marțian, Marian Puian și Ion Moldovan.

Desigur azi copiii vor veni la biserică, în puținele sate unde mai sunt învățători pe-acasă. Sălile, cu miros proaspăt de var și ulei își așteaptă oaspeții, iar curțile se vor umple iarăși de copii zburdalnici și guralivi.

Luni 28.IX.(1942)

E așa de cald încât, dacă n-ai vedea totul îngălbenit în jur, ai crede că este vară.

Activitate intensă în pregătirea adăposturilor de iarnă. În întreg sectorul aceleași focuri rari de artilerie și armă. Suntem informați că a sosit și compania de marș, dar că a rămas la Solokaja.

Se predau ruși. Avem unul de pe la Taşchent, mongol cu ochii mici, stă cu noi, doarme și mănâncă cu noi. Îl cheamă Jambuli. Seara strigă într-un corn la cei de peste apă să se predea că "Rumunschi" nu le fac nimic.

Cu cât e mai mare liniștea peste zi cu atât vigilența e mai mare peste noapte. De îndată ce umbrele înserării se coboară peste culmile dealurilor și razele soarelui dau ultima strălucire crestelor înzăpezite ale munților, ostașii sunt la posturile lor. Începe o veghe încordată de peste 10 ore, cât ține noaptea. Fiecare cută de teren trebuie observată atent. La cea mai mică mișcare a porumbului trebuie să tresari și să ținteşti privirea spre locul de unde vine. Sectorul e mare. Abia ne ajunge un pluton pentru un km. Dacă n-ar fi această încordată atenție, prin viroagele care intră în poziția noastră, ușor s-ar putea strecura vreo incursiune.

Dar se cunosc oare intențiile inamicului(?) De ce n-or putea avea în plan această noapte un atac? Iată de ce trebuie să fim mereu în stare de alarmă. Iată de ce trebuie să ai trăgaciul în mână pentru a putea bate într-o clipă punctele reperate de cu ziua. Nici la postul de comandă al Batalionului nu se poate dormi. Aici grija e și mai mare. Curiozitatea de a ști ce se întâmplă în tot momentul pe întregul sector face ca telefonul să sbârnăie toată noaptea. "Ce-i cu puşcăturile cele? Ce-i cu luminile celea?" Dar când se întâmplă ca firul să fie rupt...

Marți 29.IX.(1942)

Timpul puțin schimbat față de cele zile. Totuși cald și bine. Bănuind că vor veni zile grele, mă spăl și îmi schimb rufele. Dl. colonel Coman a văzut sectorul.

Miercuri 30.IX. (1942)

O ceață deasă care nu s-a ridicat până la orele 14. Apoi noros. Compania 2-a un rănit grav.

Joi 1 octombrie (1942)

Aceeași ceață până la amiazi. Dimineața, dl. general Dumitrache a trecut prin sector. În d(upă) (a)m(iaza) zilei, Batalionul 8 V.M. încearcă un atac. Se constată că rușii sunt bine organizați la teren. Artileria noastră și cea germană au tras într-o coloană rusească de căruțe, împrăștiind-o. Până spre miezul nopții e întuneric beznă. Focurile în acest timp sunt dese pe întregul sector.

Astăzi se împlinește luna de când ne-am ocupat poziția defensivă. În ce stare sufletească eram atunci! Azi s-au prezentat 27 oameni veniți cu moșul*. Neputând lucra în cort din cauza negurei care intra și umezea toate hârtiile, m-am despărțit cu regret de el mutându-mă în colhoz. Camera de la colhoz n-a fost curățită de ani. Fereşti n-are. Uși n-are. Înainte de a ne muta noi fusese (sic) cai aici. Vatra e stricată și îmbibată cu bălegar. Găuri de șobolani. Printre scândurile tavanului se vede în pod. Totuși nu plouă. Câteva scânduri încleiate a format patul. Tot așa s-a construit masa și băncile și biroul. Avem mobilă.

2 octombrie 1942

Dimineața ceață, după masa senin parțial. Timpul s-a răcit de-a binelea. Compania 2-a a executat o incursiune. S-au identificat câteva cazemate inamice. Nici o pierdere.

---

* E vorba de soldați inamici care s-au predat.

Sâmbătă 3 octombrie (1942)

Noros şi destul de rece. Se lucrează intens la adăposturi. Corturile au devenit prea friguroase.

- Construcţie
- Grajduri
- Şantier

În sector linişte.

Duminecă 4 octombrie (1942)

Neschimbat. Noul post de comandă. Aspect. Colonia Maramureş. Jurul. Descriere*.

Luni 5 octombrie (1942)

Înnorat. Linişte. A căzut Ekotowo. Artileria germană a plecat. Faruri spre Naltchik.

Marţi 6 octombrie (1942)

Ceaţă groasă toată ziua. Linişte pe tot frontul. Ce să fie?

Miercuri 7.X.(1942)

Ca să mă documentez asupra mai multor lucruri, astăzi am însoţit pe dl. maior la inspecţia făcută în sectorul Companiei 2-a. Este compania cu sectorul cel mai expus, în dreapta Batalionului. Am sosit acolo pe la orele 9 dimineaţa. Am mers călare, dar caii i-am lăsat după o creastă. La postul de comandă al companiei, când am sosit, se lucra de zor la bordeie şi adăposturi. Ca să ne dăm seama de situaţie şi ca să vedem întreg sectorul, ne-am dus, printr-un şanţ de comunicaţii de vreo 400 m, până la cel mai înaintat post a sublocotenentului Popărda. Pătrunderea până acolo e cu riscuri. Îndată ce te zăresc, ruşii

---

* Ziarul "Ardealul", nr. 37 din 28 noiembrie 1942, p.4 publică Scrisoare de pe front. Cu gândul la Ardeal de Mihai Bălaj în care acesta descrie colonia "Maramureş" întemeiată la poalele Munţilor Caucaz; bordeiele din "colonie" au câte o tăbliţă, pe care sunt scrise nume ca: Giuleşti, Bârsana, Săliştea, Cuhea, Ieud etc.; s-a ridicat o troiţă, s-au rostit discursuri.

trag după tine. Ne şi ţiuie câteva gloanţe pe la ureche. La postul înaintat găsim pe lt. Stoicuţa, comandantul companiei, pe sublocotenentul Popărda, sublocotenentul Gheorghe, comandantul plutonului de mitraliere şi ostaşii cari, desculţi şi în cămăşi numai, deoarece e un timp admirabil, sapă la adăposturi. De la acest post se vede poziţia ruşilor, numai la 400 m şi totodată întreaga vale a Bakssanului, cu locurile unde a atacat Batalionul şi poziţia defensivă pe care o ocupăm acum. Ostaşii stau comozi ca la ei acasă, fără cămaşe şi desculţi. Nu se tem de vreo surprindere. Apărarea sectorului e fără gând de retragere şi şi-a întocmit planul de foc astfel ca să nu treacă nici pasărea prin el, deşi luptătorii sunt puţini pentru întinderea sectorului. Sunt de admirat aceşti oameni cari, mai bine cu mult de o lună, stau mai mult în pământ decât afară scurmând întruna ca şobolii, pentru a-şi face mai multă comoditate şi a se apăra mai bine de ploaia de gloanţe care cade zi şi noapte asupra lor. Sunt de admirat aceşti oameni cari de 40 de zile stau cu nervii încordaţi şi cu ochii ţintă la duşman, atât ziua cât şi mai ales în nopţile cu ceaţă groasă şi întunecoasă, cari în acest timp ţin 12 ore. Aceşti oameni mănâncă numai de două ori la zi şi numai noaptea, căci ziua nu se poate pătrunde acolo, pentru a nu se descoperi amplasamentele.

În după amiaza zilei ruşii au tras cu brandurile asupra P(unctului) de C(omandă) a companiei 1-a. În bordeiul comandantului de Batalion s-a instalat un aparat de radio. În fiecare seară se dă legătura cu P.C. ale companiilor şi acestea pot asculta ştirile la telefon, ba şi muzică. Astă seară sublocotenentul în r(ezervă) Popărda telefona: "Cu o ureche ascult muzica ce mi-o fac mitralierele ruseşti, iar cu alta corul Carmen (Răsunet de la Crişana).

"Bate vânt dinspre Carpaţi
Şi ne-aduce dor de fraţi".

Nu se poate descrie ecoul profund pe care ni-l trezeşte în suflete această frază auzită aici, nouă refugiaţilor.

Trupele germane din stânga noastră au cucerit oraşul petrolifer Malgobet, important centru petrolifer.

Joi 8 octombrie (1942)

Puțin înnorat, dar plăcut. Astă noapte a fost rănit destul de grav sergentul Oprescu de la Compania 2-a. În sector s-au prins câțiva kabardini. Copii, trimişi de ruşi pentru a identifica posturile noastre de comandă.

Bordeiele de la punctul de comandă al Batalionului au fost botezate: *Berbeşti, Săliştea, Cuhea, Bârsana, Călineşti, Petrova, Someş* etc., după numele satelor din Maramureş. În sector aceleaşi focuri rari, de puşcă, arme automate şi branduri.

După aproape zece zile a venit şi poşta. Mare eveniment pe front!

Vineri 9 octombrie (1942)

Zi cu soare, cald şi cer senin. Se lucrează de zor la adăposturi. Realizările din colhoz.

Sâmbătă 10 octombrie (1942)

Acelaşi timp admirabil. Compania 3-a un rănit. Focuri rari în sector. Am primit "Ardealul". Astă noapte o patrulă inamică s-a apropiat până la poziția Companiei 1-a, fiind respinsă însă cu focuri.

Duminecă 11 octombrie (1942)

Cald şi bine. Adunarea trenurilor de luptă a Batalionului. Dl. maior adresează cuvinte de ordine şi disciplină ostaşilor. Se sfințeşte troița companiei 120 mm. Participă câte o delegație de 3 ostaşi la solemnitate.

În bordeie singura avere ne sunt şoarecii. Au venit din câmp. Sunt foarte domestici. Nu fug chiar dacă-i alungi.

Inamicul pipăie cu patrule poziția noastră şi tragem branduri şi arme automate din când în când.

Luni 12 octombrie (1942)

În zorii zilei rănit sergentul Lupulescu Toma a doua oară.

Timp admirabil. Dl. colonel Gugleş vizitează col(onia) "Maramureş", bordei cu bordei. Eu fac colectă pentru

"Ardealul"*. Continuă munca la adăposturi. Lipim camera noastră pe jos. Înainte fuseseră caii aici. Seara o mică reuniune în bordei la dl. maior. Toasturi.

Marți 13 octombrie (1942)

Dimineața cald și bine. Spre amiază începe a înnora, iar spre seară bate un vânt cu stropi de ploaie. În zorii zilei a fost rănit din nou un caporal de la compania 2-a. E rost să stăm în defensivă. Printre ostași se zvonesc atâtea și se colportează atâtea știri! Bunăoară că vom pleca în Țară! Până acum am fost schimbați de o divizie rom(ânească) (3 Munte), una ungară, una slovacă, una germană, iar mai nou cineva a scos un banc, că vom fi schimbați de o divizie japoneză... E prima seară când dorm dezbrăcat de la 20 august încoace. Nu pentru altceva, dar coborând de la bordeiul comandantului spre vale, fiind un întuneric mare și ploaie, am lunecat căzând în noroi, fiind nevoit să-mi dau jos pantalonii la uscat.

Rușii au tras cu proiectile a(nti) c(ar) în postul de comandă al companiei 1-a. Nici o victimă. Proiectilele n-au explodat.

Miercuri 14.X.(1942)

Noros. Cer de plumb. Noroc că nu plouă. Astăzi s-a sfințit crucea ridicată în cinstea eroilor Batalionului. A participat comandantul Diviziei, dl. col. Simion Coman, dl. col. Simulescu, cdt. grupului 2 artilerie dl. lt. col. Gugleș etc. S-a făcut sfințirea apei, apoi am ținut o cuvântare pe care o am în carnet*. S-au vizitat cu această ocazie grajdurile, bordeiele, șoproanele etc.

La Compania 2-a s-au predat 3 ruși, scăpați teferi dintr-o cazemată distrusă de aruncătoarele sublocotenentului în rezervă Rusan Ioan.

---

*"Ardealul" - ziar liber de luptă și afirmare românească; a apărut la București ca organ al refugiaților ardeleni.

* Cuvântarea a fost publicată în Scrisoare de pe front. Cu gândul la Ardeal de Mihai Bălaj - ziarul "Ardealul", București, an II, nr. 37 din 28 noiembrie 1942, p4.

Joi 15.X.(1942)

Noros şi destul de rece. Timpul se menţine aşa toată ziua. Ostaşii de la trenuri adună porumb pentru iarnă. Dl. general, comandant al Diviziei, a adresat ostaşilor următoarele:

1. "Înfipţi aici, în poalele Munţilor Caucaz, pe râul Bakssan, garantaţi cu vrednicia voastră pătrunderea săgeţii celei mai depărtate, aceea ce pătrunde pe râul Terek spre sud est. Voi aţi încleştat (sic!) aici forţe inamice întreite şi le măcinaţi zi de zi.

2. Cu focul vostru de trăgători neîntrecuţi aţi culcat la pământ şi distrus:

- zile de-a rândul, cu sutele, pe cutezătorii împinşi din spate, să vă înfrunte;
- nopţi în şir aţi pătruns, aţi încercuit şi smuls din lăcaşurile lor, grupe mai întâi, apoi plutoane întregi cu ofiţeri cu tot.

(Laudă acţiunea tuturor unităţilor)

3. Acum, în pragul iernei, sunt sigur că valoarea voastră de ostaşi de munte se va arăta totdeauna de-asupra oricăror laude, cu cari vă cinstesc până acum comandamentele germane, ce vă văd în luptă, dar mai ales deasupra oricăror forţe inamice, păstrând cinstirea la care v-aţi înălţat prin vrednicia voastră.

Cu ajutorul lui D-zeu vom învinge pentru Ţară şi pentru Rege.

Să trăiască România şi Cond(ucătorii) ei!

Să trăiască Divizia 2 Munte!"

La orele 11,30, Compania lt. Stoicuţa întreprinde o acţiune de sondaj în satul Sajukovo. Puternic sprijinit de focul mitralierelor (slt. Gheorghe) a tunului a(nti) c(ar), a brandurilor (slt. Rusan) compania reuşeşte să ocupe la ora 15,20 boturile de deal întărite în cazemate bolşevice, apoi continuă coborârea pantelor către sat, în care pătrunde la ora 16. Face curăţirea colţului de Est a satului Sojukovo până la râul Bakssan.

Bateria căpitanului Pănuş a sprijinit acţiunea. S-au făcut 44 prizonieri între cari 3 ofiţeri şi 2 subofiţeri. S-au capturat 3 puşti a.c., o mitralieră cu tot cu muniţie. Compania a avut un rănit. Inamicul 20 morţi. S-au consumat 2400 cartuşe armă, 2100 cartuşe mitralieră, 3 cartuşe pistol mitralieră, 111 grenade, 142 proiectile a(nti) c(ar), 35 proiectile br. 160, 55

proiectile br. 81,4mm.

La acțiune au luat parte și kabardinii de sub comanda lui Ghișa Hoketlov, șeful kabardinilor, având și ei un rănit.

Vineri 16 octombrie (1942)

Nori negri acoperă cerul. Peste noapte a plouat și mai plouă încă încet și dimineața. Peste zi vremea înclină spre ploaie, iar seara plouă din nou, iar văile sunt pline de negură.

Batalionul a primit astăzi de la... (indescifrabil) 1 ofițer și 33 ostași. Astă noapte focuri continui în întreg sectorul. A tras și artileria.

Cum a fost ocupat satul Sajukovo: (ș.a.)

În ziua de 15 oct.1942, la ora 7,45 fiind ceață, lt. Stoicuța Ioan, comandantul Companiei 2-a, hotărăște ocuparea satului Sojukovo. Pentru aceasta ordonă ca slt. Teodorescu să atace satul pe la Vest. În acest moment ceața se ridică, iar plotonul este oprit de un foc puternic de arme automate inamice. Sublocotenentul r(ezervist) Popărda V. atacă cazematele ruseşti plasate pe boturile de deal Nord-Sojukovo reușind cu ajutorul tun(urilor) a.c. și brandurilor să distrugă 4 cazemate, omorând și rănind 20 de ruși și un comisar. Înaintarea sublocotenentului Popărda a fost oprită pentru un timp de unitățile ruseşti cari au venit din sectorul Batalionului 8 V.M., în ajutorul celor atacați de compania 2-a. Au tras batalionul căpitanului Pănuș, apoi t(unurile) a(nti) c(ar), brandurile cari au redus la tăcere cazematele din fața Batalionului 8.

La orele 10 continuă atacul. Se cuceresc cazemată după cazemată, la grenadă, de către slt. Popărda și plot(onerul) Botezatu. Se porneşte spre sat ajungându-se la Bakssan, după ce în sat sunt reduse la tăcere cuiburile de arme automate.

Rezultatul final: 60 prizonieri, 3 puști a.c., 2 aruncătoare 55, 35 arme ruseşti, 1 mitralieră germană, 9 cazemate.

Locotenentul Stoicuța cu sublocotenentul Popărda au plănuit atacul cu două săptămâni înainte. Cunoșteau sistemul de apărare inamic în amănunt cu dispozitivul forțelor din față. Acesta, din sondajul executat în 2 octombrie 1942, din declarațiile prizonierilor și din observație zilnică.

Acțiunea a fost de o mare importanță pentru linia noastră, precum și pentru faptul că toată acțiunea s-a făcut fără pierderi. Dl. comandant al Grupului apreciind curajul ofițerilor și ostașilor, i-a citat prin ordin de zi.

Sâmbătă 17 octombrie (1942)

Nori negri și ceață groasă acoperă Compania 2-a în Sajukov. Spre Gundelev în dimineața zilei acțiune mare. Germanii au ocupat înălțimea Hara-Hora. Acolo e și batalionul 7 V.M. Pentru cucerirea Gundelevului s-au dat multe lupte.

Am fost la Curcușin să văd colecția "Ardealul"*.

Duminecă 18.X.(1942)

S-a înseninat. Timp frumos, totuși rece, mai ales noaptea. De câteva seri avem lună nouă. Inamicul pare extrem de enervat de pierderea poziției din fața companiei 2-a și a numeroșilor prizonieri și armament.

Biruința noastră s-a comunicat la radio. Generalul von Kleist a venit personal și remis decorații. Aseară ruși au încercat o incursiune. Toți au fost făcuți prizonieri: 31 - 2 răniți ruși au fost evacuați cu cărucioarele noastre. S-au luat cu această ocazie: 4 mitraliere, una germană, una rusă, două Z.B. inamice, arme Z.B.59, p(uști) mitraliere ruse 5.

Compania a fost puternic bătută azi de artilerie. La orele 14,9 avioane rusești și-au făcut apariția - primele de când luptăm aici. La orele 17 se zăresc mișcări de trupe pe versanții sud Sojukovo. Rușii pregătesc ceva. Locotenentul Stoicuța e la P.C. a Batalionului. Sublocotenentul Popârda raportează: o bombă a căzut tocmai în casa unde aveau P.C. și unde au dormit. Slt. Popârda e singur în sat.

Cu cât înnoptează, gluma se îngroașă. La P.C. mare fierbere. Se plănuiește o incursiune de tăria altor două plotoane. Sunt puse la punct toate amănuntele. Cei doi dați de ploton au

---

* Mihai Bălaj a trimis câteva relatări din Caucaz, care i-au fost publicate în ziarul respectiv (nr. 33/31oct.1942; nr.36/21nov.1942; nr.37/28nov.1942).

şi plecat în recunoaştere şi pe când a înnoptat s-au reîntors. Au recunoscut pe unde vor trece apa. Tocmai prin Sajutovo. Sunt emoţionaţi. Dincolo de apă domneşte necunoscutul. Terenul foarte frământat. Apa e iute şi adâncă. O dată despărţiţi de apă, de matcă, cine ştie dacă se vor mai reîntoarce. Şi, totuşi, trebuie să se facă.

Pe la orele 11 un foc infernal porneşte asupra satului Sojukovo. Satul este măturat de mitraliere, bat branduri, artilerie grea etc. Focul ţine două ore. La protecţia focului ruşii trec în Sojukovo. Popărda nu poate rămâne singur, în Sojukovo, şi se retrage pe vechea poziţie. Telefoanele sbârnăie la P.C. Tot sectorul e alarmat. Se trage intens.

Afară ceaţă puternică. E noapte penibilă. Locotenentul Stoicuţa şi slt. Popărda nu pridideşc să raporteze cele ce se petrec acolo.

Luni 19.X.(1942)

Timp frumos dar rece. Se vede Elbrusul*. Pe la orele 9 îşi fac apariţia 16 avioane. Deşi n-am dormit astă noapte, la orele 5 sunt sus. Pregătesc poşta. Focurile încep din nou tot mai intens. Pe la orele 12 bombardamentul este aşa de violent încât nu mai ştii ce să crezi. S-au tras şi rachete incendiare arzând porumbul.

Bat arme şi tunuri de toate calibrele. Locotenentul Stoicuţa îşi retrage compania pe vechea poziţie. Are 3morţi şi un rănit. Abia spre seară sectorul se linişteşte. Peste noapte linişte. Au venit în sectorul nostru 3 maşini germane, cu ofiţeri, ca să recunoască sectorul pentru o eventuală schimbare. Sunt trupe de apărare a coastelor maritime. Inamicul a adus aici trupe de ruşi. Până acum erau gruzini, uzbeci, cari i-au trădat. Unii din cei care s-au predat au fost tachestani.

Marţi 20.X.942

Timp foarte umed. Ceaţă şi picături dese de ploaie. Se menţine înnorat toată ziua. Linişte relativă în sector. Populaţia

*Vârf din M-ţii Caucaz.

din Sojukovo se refugiază. Trupele ruseşti se răzbună pe Kabardini. În faţa noastră s-au adus trupe noi. La trenuri se continuă cu adunatul porumbului şi furajelor. Dl. general a citat ieri pe întreaga Divizie: Ofiţerii, subofiţerii şi trupa Batalionului pentru munca depusă la organizarea poziţiei spunând că e model.

Totodată şi comandamentul Diviziei I-a Blindată a citat prin ordin de zi pe cuceritorii înălţimilor Chara-Chora şi a Sojukov-lui. Aprecierile generalului, care a repurtat atâtea victorii cu armata germ(ană) blindată, au fost deosebit de preţioase pentru noi.

Miercuri 21.X.(1942)

Timpul se menţine extrem de posomorât. Ploaia căzută aseară în regiunea P.C. al nostru, pe înălţimile ocupate de Compania 2-a şi Batal. 8 V.M. erau fulgi de zăpadă. Dimineaţa înălţimile erau acoperite în haină albă.

Refugiaţii din Sojukovo ne informează că în acea comună au sosit 8 tancuri şi cca 600 de soldaţi ruşi, semn că inamicul are de gând să atace. Ai noştri sunt bine înfipţi în poziţiile lor şi gata de a respinge orice atac. La orele 12,30 inamicul începe un bombardament mai puţin pronunţat asupra Companiei 2-a, care ţine până la orele 13,45. De la orele 13,45 bombardamentul devine extrem de violent. Se trage cu cele două tunuri grele, amplasate la cca. 250-300 m vest, pe Cota 910 şi cu branduri de toate calibrele precum şi cu tunuri a.c. (chiar şi în sectorul Companiei 1). În timpul acestui bombardament, la orele 14, lt. Stoicuţa raportează că ruşii au pornit la atac. La orele 13,45 - 3 tancuri apar în dreptul Plotonului 3 (ploton Botezatu). Aceste trei tancuri, la un moment dat, ocolind panta abruptă Nord-Sojukovo, urcă şi apar pe boturile cu porumb (cu cazematele) cu încă 3 tancuri (deci 6), cari au venit pe viroagă şi n-au fost observate până în ultimul moment. În urma acestor tancuri (slt. Popărda) atacă cca 2 companii, iar în sectorul plotonului Botezatu o companie.

Lupta este dârză. Compania 2-a azvârle cu toate armele un foc năprasnic asupra inamicului. Artileria (căpitanului Pănuş)

trage foarte eficace.

La orele 14,40 patru din cele 6 tancuri sunt scoase din luptă de tirul precis al sergentului-major Rotaru, comandantul tunului a(nti)c(ar).

Cu toate acestea, ruşii continuă atacul cu infanteria, sprijiniţi puternic de artilerie. La orele 18,30 inamicul se găsea la 400 m în faţa poziţiei noastre. De remarcat faptul că atacul inamic s-a dezlănţuit numai în sectorul Companiei 2-a, bombardamentul de artilerie are intensitate numai în faţa acestei companii. Am avut 1 mort şi 7 răniţi. La ruşi morţii sunt cu zecile, iar de răniţi geme porumbul prin care au atacat.

Ruşii au încercat să ancoreze cele 4 tancuri distruse însă n-au putut. *Tancurile erau de proveniență americană.* Peste noapte ruşii au atacat cu ultima companie a 6-a. Cinci (companii n.n.) au atacat la ziuă. Dimineaţa, în faţa poziţiei zăceau cadavrele cu zecile, printre ele şi acela al comandantului de regiment, un locotenent colonel. Tot la 50 m era mort şi un lt., comandantul de companie. Ordonanţa lui s-a predat dimineaţa nouă, aducând şi toate regulamentele şi schiţele stăpânului său. Era un uzbec, cu înfăţişare pe care n-am mai văzut-o decât în manualele de geografie.

Au atacat: cazahi, uzbeci, ruşi.

Joi 22.X.(1942)

Dimineaţa noros. Nori albi printre cari apare din când în când soarele. E rece. Pe la amiaz frig şi ploaie. Noroi. Foarte neplăcut.

Ruşii s-au liniştit. După dezastrul de ieri cred că nu le mai arde de atac. Dl. maior a plecat în recunoaştere. Astă seară a sosit un batalion de nemţi ca să ne schimbe. I-au adus aci delegaţi de la Kurkuşin. În noaptea aceasta ne vor schimba de pe poziţie, mai bine zis vor intra cu noi ca să se obişnuiască. Abia mâine seară îi vom lăsa singuri. Sunt plini de noroi şi foarte obosiţi de drum. Sunt şi îngrijoraţi. Ei sunt infanterie de coastă şi nu-şi închipuie dacă vor putea ţine sectorul unor trupe de munte. Au sosit aici fără muniţie. Maşinile lor au rămas în pantă. N-au putut urca. Am trimis căruţele noastre să le aducă

muniția. Ne sfidează ei când, pe drumul bun, trec fulgerător pe lângă noi, aruncându-ne praful în nas, dar iată că sunt vremuri când căluşeii noştri fac mai mult ca maşinile lor. Cum au sosit s-au aşezat jos. Au stat aci în spatele poziției până le-a venit muniția. Plot(onerul) Bădărău le-a făcut o friptură şi le-a tăiat câteva pâini. Erau sleiți de foame.

Vineri 23.X.(1942)

Ne pregătim de plecare. Ne pare rău după poziția unde am lucrat atâta şi cu care ne familiarizaserăm. Pe rând, germanii trec la companiile respective. Stăm împreună 24 ore pentru aclimatizare. La orele 10, patru avioane Rotu mitraliază colhozul. Bombardamentul de artilerie rus continuă în sector. Dimineața a căzut un proiectil în sectorul Companiei Cercetare (a) căpitanului Ioniță. Privim pasivi.

La orele 22 ofițerii Batalionului sunt adunați la Ad(unarea generală n.n.). Prima dată după două luni. Am fost împreună şi totuşi nu ne-am întâlnit. Camarazii sunt veseli, glumesc asupra întâmplărilor din acțiunile pe care le-au avuț. "Şogoru" Rusan e centrul manifestărilor de simpatie "Să fioht"(?) zice el când e bombardamentul mai puternic.

Ne punem în marş la orele 23,30. Compania I-a nu-i prezentă; în sectorul ei încă se aud focuri vii. Trecem prin dosul sectorului Diviziei, prin pădure de porumb. E o lumină splendidă. Senin şi se vede ca ziua. Coloana Caucazului cu crestele albe străluceşte în noapte. Toți se gândesc la viitor. Unii se gândesc la mersul acasă. Eu nu mi-am făcut iluzii niciodată. Am scris astă seară soției mele. Cine ştie când voi mai avea ocazie?

După un marş de 5 ore am ajuns la orele 4,30 în apropierea comunei Bakssan şi am intrat repede într-o grădină mare a unui colhoz. Colhozul e bătut zilnic de artilerie ca şi şoseaua asfaltată: Piatigorsh - Naltchik. E frig. Astă noapte a căzut brumă groasă. Am mers pe jos căci călare nu-mi simțeam picioarele de frig. Peste zi e soare dar "soare cu dinți", cum se spune când e frig. Ostaşii s-au dezbrăcat şi-şi scutură hainele şi se spală. Dl. maior a mers la Divizie pentru ordine. La orele 13 ruşii încep să

bombardeze colhozul. Iau masa şi geamurile la grajdul unde mi-am mutat biroul se zguduie puternic. La 13,30 un proiectil cade la 50 m de mine omorând 5 cai şi rănind doi oameni. La 14,30 zece avioane bombardează în apropiere. Trăim ore critice.

În vederea acţiunii de mâine, forţele noastre se grupează pe şoseaua Bakssan -Molka. Ruşii o bombardează violent. Vom colabora cu germanii. Batalionul nostru va fi în linia 2-a. Vom avea multă aviaţie, tancuri şi tunuri în sprijinul nostru.

Seara se împarte ostaşilor ciocolată, bomboane, ţuică şi ţigări, precum şi hrană de rezervă. Deşi frig, dormim afară în gropile ce ni le-am săpat şi pe cari am pus o foaie de cort, saci, coceni de porumb ca să nu ne brumeze. Spre seară avioanele ruse au bombardat din nou. Au tras şi cu tunul electric Katiuşa. Aud că la Grupul 5 un proiectil a omorât pe sublocotenentul Holtei, iar la Divizia 2-a ob(uziere) mulţi cai.

Duminecă 25.X.(1942)

Dl. general Dumitrache a dat un ordin de zi prin care îndeamnă pe ostaşi să lupte pentru Rege, Ţară şi Conducător şi că să nu-şi dezmintească faima de care se bucură în faţa camarazilor germani. Peste noapte, cer senin, luna plină, frig şi brumează. Linişte pe front, doar huruitul maşinilor cari se grupează. Dimineaţa nimic deosebit. Pe la orele 7,45 apar primele avioane germane: 3,6,9,12,50,70 etc. Pământul începe să se cutremure de bombardamente. La orele 8 fix începe pregătirea de artilerie. Sute de guri de foc împroşcau un foc! Părea că se cutremură pământul. Valea Bakssanului era numai vuiet. Peste câteva minute începe trecerea Bakssanului. Batalionul se pune în mişcare la orele 9 şi porneşte în formaţii rari, de apropiere, spre satul Bakssan, unde va trece în urma batalionului german. Înaintarea este fulgerătoare. Spre seară la orele 5 Batalionul, curăţind terenul în drum, ajunge la Tsegern 2. Aci batalionul depăşeşte batalionul german şi trece cu Companiile 1 şi 2 râul Tsegern, rămânând în acest dispozitiv peste noapte.

Ruşii au intrat în debandadă repede. Prizonieri s-au luat cu sutele, precum şi maşini şi armament. Peste noapte ruşii au

dezlănțuit un foc puternic de brandturi şi artilerie asupra liniei noastre. Am avut vreo doi răniți.

Luni 26.X.(1942)

La orele 8 se reia atacul. Timpul e admirabil. Artileria şi aviația ne sprijină eficace. Comanda Batalionului, compania arm(ament) greu şi compania 3 trece prin apă. (Celelalte au trecut aseară). M-am cățărat pe scheletul podului căzut în apă şi aşa am trecut, în timp ce asupra mea bătea o mitralieră.

După trecerea apei, drumul era plin de cadavre de oameni şi cai. În şoseaua asfaltată gropi uriaşe făcute de bombe. Un rus mai dă semne de viață şi acum. Altul este cu capul într-un gard şi aşa a rămas. Altul a ars, abia se cunoaşte că a fost om vreodată etc.

Înaintăm de-a lungul şoselei. În stânga arde un depozit de muniție. Exploziile sunt îngrozitoare. Iată că din partea aceea suntem atacați de mitraliere şi tunuri. Peste câteva momente, din spatele nostru, apar 2 tancuri ruseşti venite în şosea pe o stradă laterală. Ne culcăm în şanțul şoselei şi aruncăm grenade. Tancurile trag şi fug spre Nalcik.

Linia de trăgători înaintează fulgerător. Din timp în timp se trag rachete albe, marcând locul unde au ajuns companiile şi arătând aviației totodată ca să nu ne bombardeze.

Rezistențele inamice cad. Artileria rusă trage în spatele poziției noastre. Prizonierii cad cu sutele.

La orele 14 suntem trecuți de râul Scholurka şi intrăm în cartierul Nalcikului. În fața noastră Nalcikul este în flăcări. Ruşii au dat foc tuturor fabricilor. Coloane de fum şi flăcări se ridică spre cer. În fund, munții înzăpeziți. E o privelişte grandioasă.

Râul Scholurka, cu ocolirea câmpurilor minate, se tece tot prin apă. Începe lupta de stradă, se cucereşte casă de casă.

În această curățire cade mort căpitanul Iuga Corneliu. Companiile ajung în inima oraşului. Cazematele de pe străzi sunt distruse cu colaborarea tancurilor germane. Oraşul vuieşte de focuri.

După ce se înnoptează, companiile se retrag spre marginea oraşului. Dinspre dreapta au venit Batalionul 16 şi

din stânga Batalionul 8, care însă a ajuns cu mult în urma noastră.

- Naltschik Kaput!, ne anunță ofițerul german care a fost pe lângă noi tot timpul operațiunilor. Punctul de comandă al Batalionului a rămas tot timpul pe malul drept al râului Scholurka lângă pod. Am dormit peste noapte îngropați în șanțuri. Încă de aseară s-a înnorat, așa că n-a fost așa de frig.

De două zile n-am mai mâncat mâncare caldă. Suntem sleiți de puteri și consumați de emoții. Toată noaptea ne-a luminat focul vreunei sonde care ardea cu flăcări fantastice...

Am avut 22 răniți și 2 morți.

Marți 27.X.(1942)

Încă de la orele 2 mă trezesc și stau de vorbă cu camaradul Trifu. Se aud focuri de tun în oraș. La orele 4 redactăm ordinul de continuare a curățirii orașului. Cu ivirea zorilor companiile vor fi pe locurile de aseară. Atacul nu începe decât pe la orele 9. Încă de pe la orele 7 sosesc pe la punctul de control al Batalionului ofițeri germani, comandanți ai tancurilor și tunurilor de asalt, cari colaborează și, împreună cu comandanții noștri, pun la punct diferite chestiuni de colaborare. Artileria se găsește toată pe poziție, în jurul orașului.

Orașul este asediat din față, Nord spre Sud de către Batalionul 10 V.M., iar dinspre Vest de către Batalioanele 7 și 16. După o scurtă pregătire de artilerie pe dealurile dinspre sud, la orele 9 pornește atacul. Dacă aseară se părea că orașul va cădea fără mari rezistențe, acum lucrurile se prezintă altfel. Fiecare casă mai mare e o cetățuie de rezistență. Se trage de prin geamuri, din pivnițe, din poduri de case. Pe străzi sunt zidite baricade și cazemate din beton și cărămidă. Se trage cu arme automate cu brandturi, cu puști a.c.

Lupta e grea. Pe la orele 13 Compania Cercetare ocupă gara. Compania 1-a la dreapta e la aceeași înălțime, iar la stânga compania 2-a. În rezervă companiile 3-a și 4-a.

Batalionul 10 a înaintat frumos. Batalionul 16 și 7 mai încet, de aceea, acestea din urmă n-au putut ajunge cu venirea serii la înălțimea Batalionului 10 V.M. Când înnoptăm, Batalionul

16 ocupă un pavilion din Şcoala de ofiţeri din Nalcik, iar ruşii alt pavilion. Se aduce artileria ca să tragă direct să dărâme clădirea. La orele 16 dl. general Dumitrache şi dl. colonel Coman vin la punctul de control al nostru şi ordonă să bată artileria să dărâme tot oraşul. Seara la orele 18, aveam un plotoner mort, 6 soldaţi morţi, 25 răniţi.

Peste noapte Compania 3-a ocupă gara, Compania 2-a vine şi se aşează pe linia ferată, în dreptul şoselei principale. Mâine se atacă din faţă şi se curăţă kilometrul ce este între batalionul 10 şi 16 şi se trece râul Nalcic. N-am avut nici un sprijin de aviaţie deoarece a fost tot timpul înnorat.

Miercuri 28.X.942

Dimineaţa e o ceaţă groasă. Azi noapte am dormit tot sub cerul liber, acoperit numai cu pelerina de ploaie şi având un braţ de paie sub mine. Trifu mă strânge în braţe ca să ne încălzim unul de altul. Nemţii cară cu maşinile din oraşul ocupat tot felul de alimente. Oleiul curge pe stradă.

Peste noapte ne-a ţinut de urât un cetăţean turmentat. Un ostaş de (la) 2 ob(uziere) a găsit şi el nişte spirt şi s-a îmbătat. Adus la punctul de comandă nu voia să doarmă de loc şi vorbea la pozne. După ce a luat câteva la fălci, a venit la spatele cdt. companiei de poliţie şi culcându-se alături, vorbea mereu: "calce-mă dacă-s beat. Auleo, măicuţă, încă aşa pumni n-am luat eu în viaţa mea. Staţi, domnule locotenent, să vă suflu în spate să vă încălzesc".

Atacul în astă dimineaţă începe ceva mai devreme, la orele 8. Se face o pregătire de artilerie puternică. La orele 12 Batalionul ajunge pe râul Nalcik. La orele 15 sunt ocupate şi înălţimile Sud-Nalcik. Celelalte batalioane avansează în acelaşi ritm vioi. La orele 16 Nalcikul a căzut definitiv. Steagul nostru tricolor fâlfâie pe cea mai înaltă clădire din Nalcik. Aviaţia a lipsit şi azi. Colaborarea însă cu blindatele germane a dat roade frumoase.

Joi 29.X.942

Dimineaţa timp frumos. Soare. La orele 6,30 Batalionul se deplasează pe itinerarul: Nalcik-Alexandrovskaja-Nartan-

Urvany-Staro-Tshereck-Arymdan, unde soseşte la orele 18. Nu stă aci deoarece primim ordin de deplasare la Staro-Lesken. Suntem constituiţi detaşament la dispoziţia Diviziei 23 Blindate. A fost un marş de vreo 35 km. Trupa l-a suportat mai uşor, deşi de 5 zile era în lupte şi n-a avut timp nici măcar să se mai spele şi de mâncat a mâncat cum a putut.

Vineri 30.X.942

La orele 10 Batalionul primeşte ordin să se deplaseze pe văile Leschen şi Uruch pentru a intercepta comunicaţiile şi a asigura astfel mişcarea diviziei 23 blindate. Trecem prin comunele Leschen 2, Jerokkv, Leschen la Chasnidon. Comune de deal, frumoase, ordonate. Şcoli admirabile, gospodării model. Populaţia binevoitoare: turci, armeni, ruşi.

Frontul e la *Tshikola* (s.a.)

Sâmbătă 31.X.942

Zi frumoasă, caldă. Se stabileşte punctul de comandă la Chasnidon, unde valea Uruch se deschide larg spre Tshikola.

Batalionul are misiunea de a intercepta comunicaţiile pe valea Uruch şi Lerken. Compania 1-a ocupă valea Lerken şi trimite patrulele în sus. Compania a 3-a face siguranţa satului Chasnidon şi trimite patrule în sus pe vale. Compania de cercetare merge în sus pe valea Uruch, întărită cu un ploton de mitraliere. Compania 2-a păzeşte capul de pod peste Uruch. Seara soseşte şi dl. colonel Gugleş. Deci, suntem din nou cu grupul.

Tot câmpul şi toate văile sunt pline de tancuri şi maşini germane. Compania cercetare a luat contactul cu inamicul. Ruşii bombardează cu aviaţia noaptea. Populaţia e toată refugiată. Casele sunt pustii.

Duminecă 1.XI.942

Zi frumoasă. Compania în misiunile cunoscute. Satul e locuit de asetini. Încep să revină la locuinţe. Compania cercetare trimite sonde peste noapte. Avioane inamice bombardează noaptea.

Luni 2.XI.942

Noros. Germanii au plecat înainte. Grupul a plecat şi el la Digora. Compania 2-a cercetare atacă Akssaisorul. E rănit sublocotenentul Cosma Iuliu. Doi morţi şi 12 răniţi. Se ia un locotenent prizonier.

Marţi 3.XI.942

Ceaţă şi noroi. În d(upă) a(miaza) zilei începe atacul pentru cucerirea Akssaisorului. O maşină nemţească arsă. Un sergent rănit (Lani). Peste noapte sunt chemat la Divizie, 25km. Plec cu maşina pe un întuneric grozav.

Miercuri 4.XI.942

Timp întunecat. Ceaţă, nori. Se atacă din nou Akssaisorul.

Joi 5.XI.942

Timp frumos, ceea ce ne favorizează în mod deosebit. Companiile în situaţii cunoscute. Vine la faţa locului dl. căpitan Bălănescu şi se studiază posibilităţile ocupării Akssaisorului. Compania 1-a este schimbată de o unitate de jandarmi.

Dl. general Şteflea a fost la Divizie.

Vineri 6.XI.(1942)

Timp plăcut. Puţin înnorat. Atacul asupra Akssaisorului începe la 6,30. Se reuşeşte ocuparea cotei 1109 (m) în stânga. Avem 15 răniţi şi un ofiţer. (Muntean Eusebie).

Sâmbătă 7.XI.(1942)

Se reia lupta pentru Akssaisor. Se întâmpină o rezistenţă dârză. Avem peste 60 de răniţi şi 6 morţi. Ceaţă puternică. Teren acoperit. Seara Compania 1-a încercuită.

Duminecă 8.XI.(1942)

Dl. colonel Gugleş revine la Batalion. Compania 1-a marş vine în sector. Îmi serbez onomastica la punctul de comandă unde plec călare. Suntem adunaţi în jurul unui foc. Tremurăm de frig. Chiciură. Ceaţă de nu vezi la 50 m. Compania s-a repliat

pentru apărare. S-a renunțat la pierderi de oameni. Dl. general Dumitrache a înmânat "Crucea de fier" locotenentului colonel Gugleş, căpitanului Ioniță etc.

Luni 9.XI.(1942)

Peste noapte o chiciură groasă. Pomii toți în floare. E frig. Batalionul pe poziție, în apărare. Tr(enul) Regimentului vine la Chassnidon.

Marți 10.nov. (1942)

Acelaşi timp cu ceață groasă. Batalionul în apărare. Schimburi de focuri între noi şi inamic. Punctul de comandă s-a mutat într-o casă pe valea Uruch. Aici vin cu corespondența la semnat. Câteodată trec prin apă călare, iar altădată merg pe podul care a luat multe vieți...* (tancuri în prăpastie).

Miercuri 11.XI.(1942)

Din nou lucrez la decorații. N-am timp nici să scriu acasă, aşa cum ar trebui. Timpul se menține cu ceață. N-a înghețat. Peste zi asetinii vin cu diferite jalbe. M-au informat că în capul comunei ar fi partizani. O masă la punctul de comandă oferită ofițerilor germani. Ruşii au prins alaltăieri o patrulă germană şi au măcelărit-o. Ziarele aduc ştiri despre biruința de la Nalcik. Când vom scăpa de nopțile întunecoase?

Poşta a început să vină mai regulat. La podul peste Uruch s-au prăbuşit nişte tancuri. Pe la orele 12 noaptea primesc ordin că în zorii zilei să ne mutăm de la Chassnidon la Tschikola. În Chassnidon suntem complet descoperiți şi am putea fi atacați de partizanii care au fost semnalați pe văi.

Joi 12.XI.(1942)

Nici azi n-a înghețat, dar e ceață groasă. În zorii zilei plec la Tschikola. Satul poartă urmele luptelor. Bombardat în întregime. Sat mare, bogat. Grădini de pomi. Situat în şes.

---

*Punctele de suspensie în original.

Vineri 13.XI.(1942)

Batalionul tot pe valea Uruch în contact cu inamicul. Schimburi de focuri. După plecarea noastră de la Chassnidon a făcut față acolo compania noastră de marş. La Toldsjun veniseră în ziua de 11 un număr însemnat de partizani cari au luat toate vitele de acolo. Timpul e umed. Ceață. Ne-am instalat la un osetin şi lucrăm la tabelele de decorații. Astă seară au fost schimbate companiile 2-a şi 3-a. Pleacă mâine dimineață la Digora.

Sâmbătă 14 nov. (1942)

E ziua naşterii mele. Împlinesc 33 de ani. Abia azi am primit felicitare pentru ziua de 8.XI., onomastica mea. Companiile 2 şi 3 au plecat dimineața. Pe la 8 sunt cu poşta, la rezolvat la Batalion. Se încheie proces verbal de predare a sectorului. După masa vin şi celelalte companii de pe poziție. Bateria Epureanu rămâne până la noi ordine. Astă noapte a fost omorât sergentul Tőrők de o mină. Stau până târziu rezolvând diferite lucrări. Ordonanța îmi spune: "D-le sublocotenent, câinii şi pe-aici latră ca la noi, cocoşii cântă şi ei în zori de zi, numai nouă oamenilor ne-a încurcat Dumnezeu limba".

Duminecă 15.XI. (1942)

La orele 6 Batalionul este încolonat şi plecăm spre Digora 25 km. Drumul e plin de noroi. Maşini germane vin şi merg. Deoparte şi alta a drumului cai morți, tranşee, cazemate, maşini arse. Întâlnim coloane de prizonieri. Maşinile patinează şi la fiecare pod întâlnim câte una în şanț. Suflă un vânt rece. Nasul mi se dezgheață. Mergem cât călare, cât pe jos. Ajunşi la Digora, unde e Divizia, suntem îndrumați la Carman Sîndjikan. Când sosim aci la orele 14 lupta e în toi. Şi noi credeam că venim la odihnă! Comuna e ticsită de germani. Merg la dl. colonel Coman şi cer relații pentru cartiruire. Abia ne putem aşeza prin nişte case. Frontul e la 2-3 km de noi. Artileria trage dinapoia noastră iar mitralierele se aud ca la 100 de m. Cerne o ploaie deasă. În jurul oraşului Ordsjonikidze lupte grele.

Luni 16.XI.1942

Pe la orele 9 companiile au plecat pe poziție, în spatele detaşamentului "Carman". Pe la amiaz a venit şi Compania 3-a de la Snarday. Compania 2-a a rămas la Zran pentru a face acolo o siguranță. Timpul este tot umed. Ceață groasă care împiedică operațiile (militare n.n.). Inamicul este stăpân pe Kora Urdson îngropat la cazemate. Detaşamentul Carman a atacat azi.

Marți 17.XI.(1942)

Ceață, apoi se înseninează şi iar vine un val de ceață. Începe o activitate febrilă. Trage artileria noastră. Verfurile etc. Mitralierele sunt deosebit de active. Câte un proiectil ajunge la noi lângă şcoală. Companiile noastre au pornit la atac şi au ocupat comuna Urdson. Acțiunea a fost energic susținută de obuzierele noastre şi Verfurile. Din rândul ruşilor au rămas peste 100 de morți plus răniții. Enorm material capturat, 75 prizonieri. Noi 15 răniți.

18.XI. miercuri (1942)

S-a înseninat puțin. Apoi tot mai noros. Companiile pe poziție. Noroc că nu e frig. Nici o pierdere azi. Activitate de patrule. Asetinii sunt trimişi la recunoaştere. Avioanele ruse bom(bardează).

19.XI. joi (1942)

Primim ordin de deplasare pentru mâine la Zran. Astă seară companiile sunt schimbate. Activitate de patrule. Cinci prizonieri. Astă noapte a plouat.

20.XI. vineri

Dimineața la orele 6 companiile sunt încolonate şi plecăm spre Zran, comuna aşezată în dreptul Alajirului. Mergem alături de dealuri, prin grădini de pomi. Noroiul e mare. E ceață şi azi. Când oare vor mai veni zile senine? Cum ne apropiem de Alagir, tunurile se aud tot mai bine, iar țăcănitul mitralierelor e şi mai

insistent. Sigur că avem de rezolvat şi aici o situaţie. În partea dinspre Est a comunei Zran ne aşteaptă lt. col. Cârlan, comandantul Grupului 5 V.M. Nu peste mult soseşte şi dl. general Dumitrache. Ne dă misiunea să cucerim o creastă până seara, în vederea unei alte acţiuni. Câteva branduri cad tocmai pe unde urmează să trecem noi. Abia acum aflăm că batalioanele 9 şi 16 au avut aci pierderi destul de însemnate.

Îndată după sosire Batalionul urcă înălţimile Sud-Est Zran şi ajunge la orele 15^{10} la 6 km. Aici rămâne peste noapte cu Compania 3-a pe stânga şi cu celelalte două grupuri şi Compania 1-a pe dreapta şi înapoi. Urcuşul a fost foarte anevoios, deoarece Batalionul a fost nevoit să-şi croiască drum prin pădure. O cărare foarte îngustă. S-a întins fir telefonic până acolo. Compania 3-a a făcut legătura spre stânga cu Batalionul 16, iar spre dreapta cu grosul batalionului.

Sâmbătă 21.XI.1942

Acelaşi timp mohorât. Ceaţă, burniţă, noroi. În zorii zilei Compania 3-a a fost atacată de un numeros inamic. A luptat eroic cât timp a avut muniţie, apoi s-a retras. A pierdut numeroşi oameni şi material, între care două mitraliere. Bucătarii trimişi cu masa dimineaţa au ajuns acolo, dar când s-au întors, drumul le-a fost barat de inamic. Compania 3-a s-a regrupat la gura văii Zran.

De după masa, de la orele 16, legătura telefonică cu Batalionul întreruptă. Mai avem legătură prin radio. Suntem îngropaţi. O patrulă trimisă pe fir a fost oprită de focuri de pistoale automate. Inamicul a interceptat drumul nostru la Batalion şi e stăpân pe Valea Zran. Peste noapte nu doarme nimeni, veghem şi patrulăm.

Duminecă 22.XI. (1942)

Aceeaşi zi mohorâtă şi noroioasă. La Batalion nu se poate pătrunde. Dimineaţa se contraatacă inamicul de pe Zran. La orele 9^{45} Batalionul dă o radiogramă că a început deplasarea spre Batalionul 16 V.M. Aud foc de armă automată şi stăm pe recepţie. Din acest moment, orice încercări de a avea ştiri despre Batalion au rămas zadarnice.

Luni 23.XI. (1942)

Nici o ştire despre Batalion. Suntem îngrijoraţi. Dl. colonel Coman telefonează d-lui general. Atacul asupra văii Zranului reîncepe. Zi mohorâtă, ceaţă. Nici astă noapte n-am dormit aşteptând doar-doar Batalionul va rupe dispozitivul inamic şi va apare la Zran. În acest scop încă de cu seară am luat măsuri de recunoaştere.

Totuşi pe la orele 10 Batalionul îşi face apariţia. Până mâine dimineaţă rămâne în cantonament în Zran. Oamenii au venit extrem de obosiţi. Pierderi: 6 răniţi, un mort, 3 cai pierderi, unul mort de oboseală iar doi căzuţi în prăpastie. Astă noapte Batalionul a stat pe lângă focuri, în ninsoare.

Marţi 24.XI. (1942)

Batalionul primeşte misiunea de a ocupa poziţii la dreapta Batalionului 6 V.M. pe Valea Zran şi a curăţa această vale. Pentru executarea misiunii se deplasează în sector la orele 5 dimineaţa. Compania 3-a este acolo încă de alaltăieri, iar Compania 2-a nici n-a revenit la Batalion din 14 noiembrie. Timpul se menţine umed. Astăzi se recunoaşte poziţia. Nici o pierdere. Dl. general Dumitrache a primit "Crucea de Cavaler".

Miercuri 25.XI. (1942)

S-a ocupat poziţia dincolo de Cota 930. Compania 1 imediat la dreapta lui 16, Compania Cercetare la dreapta, Compania 1 călare pe vale, iar Compania 3-a la Vest de Valea Zran. S-au luat 4 prizonieri şi s-au împuşcat vreo 4 femei. Ruşii sunt îmbrăcaţi în uniforme de schiori americani. Compania 3-a un om dispărut. Astă seară, în faţa Companiei 1-a ruşii au făcut prop(agandă) cu patefonul. Ai noştri au fost îndemnaţi să treacă dincolo. La patefon se cântă o sârbă cu chiuituri. Astă noapte comandamentul Diviziei a fost bombardat de aviaţie.

Joi 26.XI. (1942)

În zorii zilei a fost atacată Compania 3-a. Trei răniţi. A început să ningă. Oamenii au început să-şi sape adăposturile. Sectorul a fost vizitat de noul comandament al Grupului 5 V.M.,

colonel Nicolescu. La Compania 3-a s-a dat întărire o grupă de la pionieri. Batalionul 10 e citat prin ordin de zi pe Divizie.

Vineri 27.XI.(1942)

Peste noapte a înghețat vârtos. A fost un senin admirabil. Bombardamentul de aviație şi artilerie n-a încetat toată noaptea. La orele 5 dimineața a fost infernul. În stânga noastră e un *mare atac*. De la Nalcic n-am mai pomenit aşa ceva. În sectorul nostru - activitate de patrulare. E o zi senină. Ruşii au tras cu brandturile în sectorul lui 16.

Sâmbătă 28.XI. (1942)

Timp foarte frumos. Peste noapte activitate intensă de aviație. Ruşii contraatacă în alte sectoare. La noi o activitate de patrulare. La Compania 3-a trei răniți. S-au îngropat morții de la Compania 3-a. Compania 2-a trece în rezervă. Astă seară dl. căpitan Ioniță a coborât din munte.

Duminecă 29.XI. (1942)

Timp frumos, activitate de patrulare. La Compania 1-a doi răniți de branduri, la Compania 3-a soldatul Şchiopu de la Cala. Când mă întorceam de la punctul de comandă s-a tras în față-mi cu artilerie grea. Peste noapte îngheață. Ziua se dezgheață. Aceeaşi activitate pe alte sectoare.

Luni 30.XI. 1942

Astă noapte aceeaşi activitate de artilerie şi aviație. Dormim pe furiş. Geamurile sunt în continuă tremurare. Ruşii aruncă rachete luminoase din avioane. În sectorul nostru activitate de patrulare. La orele 7 vreau să vorbesc cu "Cerna" şi nu se poate, firul e rupt. Peste câteva momente soseşte vestea că ruşii au atacat în număr mare postul nostru de comandă cu forțe superioare. A căzut cu această ocazie scumpul nostru comandant, colonelul *Gugleş Gheorghe*. Toate materialele au căzut în mâinile ruşilor. Dl. maior a dispărut. Dar a fost regăsit teafăr. Sublocotenentul r(ezervist) Tutelea Ion a căzut şi el grav rănit şi apoi străpuns de baionetele duşmane. Întregul dispozitiv

al Batalionului a fost repliat. Dl căpitan Ioniță, care se afla la Zran, a luat comanda Companiei 2-a Cercetare şi a contraatacat la orele 15 după masa, reuşind să reocupe, cu compania de cercetare a lt. Târlugeanu, cota unde a fost postul de comandă. A fost rănit sublocotenentul Suceveanu Paul. Am avut pierderi însemnate cu ocazia acestui contraatac. Corpul colonelului Gugleş a fost luat din mâinile duşmane. Seara e rănit sublocotenentul Trifu de la Compania 3-a. Sunt pe Valea Zran, la Compania 3-a să caut pe domnul maior.

Marți 1 Decembrie (1942)

"Unirea Ardealului". Noi n-avem timp să ne gândim la aşa ceva. Timpul e umed. Noroi. Nu mai îngheață.

Se reia atacul pentru cucerirea fostei poziții. După lupte înverşunate, la grenadă, ruşii sunt scoşi din poziții şi la orele 10 Batalionul este pe vechile poziții. Avem morți şi răniți în număr însemnat. E rănit sublocotenentul Vieru de la Compania Cercetare. La orele 12 sunt în linia 1 la obs(ervator) la sublocotenentul Rizen. Găsim morți prin prăpăstii. Evacuarea se face anevoie. Morții se pun pe spatele cailor pentru a putea fi coborâți. Acum se coboară cu sublocotenentul Tutelea. Când maiorul Busuiocescu îl vede în foaia de cort merge şi-l sărută pe amândoi obrajii. A fost un ofițer de elită al Batalionului şi un învățător distins. Batalionul s-a pus în dispozitiv pe amândoi versanții văii Zran închizând valea. Punctul de comandă s-a mutat în vale. Sus pe înălțime a rămas Batalionul 16, cu maiorul Scridon. Compania de cercetare are pe poziție 30 de oameni. Ne împuținăm pe zi ce trece. Mă întorc de pe poziție noaptea pe un noroi şi întuneric. Pe văi se scurg răniții rămaşi încă de ieri prin scorburi de copaci, ascunşi de vederea inamicului. *Oare toate aceste jertfe ne vor reda Ardealul*? (s.a.)

Miercuri 2 decembrie (1942)

Noros şi ceață. Atacurile de noapte ale aviației ruseşti au mai încetat. Am inventariat lada col. (Gulgleş n.n.) Se fac sicrie pentru el şi Tutelea. Îi trimitem la Nalcik. Colonelul parc-ar

dormi. Fața o are liniştită. M-au năpădit lacrimile când azi dimineață l-am pus în sicriu. Îl plângeam cu ordonanța lui şi câțiva ostaşi. Cei dragi nu ştiu nimic!

3 decembrie, joi (1942)

Aseară colonelul a fost pus în maşină şi a fost dus la Digora. De aici, cu sublocotenentul Tutelea, pleacă la Nalcik azi dimineață. Am fost la Punctul de Comandă. Când am trecut m-au bătut cu artileria în gura văii Zran. S-a găsit un căpitan rus rănit. Timpul se menține noros. Nu plouă, dar noroiul nu se usucă. Lucrez la memorii. Se vorbeşte de schimbarea Diviziei. Pe poziție se lucrează la adăposturi. Rețele, sârmă ghimpată, mine.

4 decembrie, vineri (1942)

Acelaşi timp. Înspre Ardon activitate de artilerie. În sectorul nostru linişte. Seara, pe la orele 9, ni se telefonează că la orele 3 dimineața să fim gata de plecare. Dau ordine în consecință T.L. (Trenului de Luptă n.n.)

5 decembrie, sâmbătă (1942)

Batalionul începe să sosească pe la orele 4. Dar până se adună tot de pe toate văile se face ora 5. Ne punem în marş spre Korman Sindssikan. Drumul e extrem de greu. În drum o căruță e sfărmată de o mină. Caii sunt leoarcă de apă.

De la Korman primim ordin pentru Dur-Dur. La Dur-Dur sosim pe la orele 12,1/2. În drum spre Dur-Dur aviația inamică face viraje în dreapta noastră dar fără a ne observa (10-12 avioane bombardiere).

La Dur-Dur se ia masa, iar la orele 14 se continuă marşul: reperiu Surch-Digara unde sosim la orele 3(15) pe întuneric şi continuăm aşa până la Tschikola. Continuăm pe strada unde am plecat în 15 noiembrie. E ora 20. Un întuneric de nu vezi la un metru. Plouă, cade lapoviță. Noroi mare. Cu greu găsim câte o cameră şi adăposturi pentru cai.

Dumineca 6.XII.(1942)

Abia astăzi aflăm motivul venirii noastre. Ruşii, atacând pe la Chassnidon, au trecut podul peste Uruch căzând în spatele jandarmilor nemţi cari ne-au schimbat. Au ocupat o parte din Tschikola. Grupul 5 V.M. va închide valea Uruch şi va apăra spre Sud satul Tschikola.

Peste noapte a căzut zăpadă, care dimineaţa se topeşte. Noroiul se face şi mai mare. Ceaţă. Batalionul la orele 8 1/2 se pune în mişcare pentru a ocupa poziţia pe locurile de unde a pornit la atacul Achssaissorului, acum o lună. Da capo...

Compania 2-a pe valea Uruch, Riza cu compania 1-a la Biute, a 3-a călare pe şoseaua ce duce din Tschikola la Achssaissoi. Ruşii bat cu brandurile. Şase de la compania 1-a răniţi şi un mort; 2 răniţi compania 4. Punctul de comandă la lizierea de Sud a satului. T(renul) R(egimentului) vine şi el la Tschikola. Divizia s-a mutat la Uruch. Dl. general a fost la P.C. pe la orele 11.

Azi a fost înmormântat lt. colonel Gugleş.

Luni 7.XII.(1942)

Dimineaţa s-a înseninat şi a fost un soare cald, care a topit puţin zăpada. Ruşii au bătut dimineaţa cu tunurile şi brandurile. S-au luat şi prizonieri.

A sosit T.R.

A fost rănit sublocotenentul Marinescu şi 7 soldaţi. La Batalionul 16 s-a încercat un atac care a fost respins. Brandurile au bătut azi până la Adjut.

Marţi 8. XII.1942

Ceaţă, apoi senin. În dimineaţa zilei inamicul a bătut vârtos cu brandurile şi artileria în sat.

În faţă Compania 1-a. Sunt la 150 m. E rănit sublocotenentul Riza şi 5 răniţi. Un mort.

Ruşii au încercat două atacuri asupra poziţiilor noastre. Aveau două bat(erii) de artilerie. Căpitanul Ionescu şi căpitanul Epureanu. Arunc(ătoarele) 120. Glumele lui Loţi. Werfurile germane.

Peste zi se dezgheaţă.

Aseară am primit o scrisoare prin care se cer relaţii despre mine din partea primăriei com(unale). De ce n-o fi mergând poşta?

Miercuri 9. XII.(1942)

Zi caldă. Caii sunt scoşi la soare. În sector linişte. Artileria a bătut Nord-Tschikola. Aviaţia a zburat şi ea.

Am scris doamnei Gugleş.

Se minează în faţa poziţiei şi în intervalele compăniilor.

Joi 10. XII.(1942)

În sector linişte. Timpul umed şi azi. S-au rectificat unele poziţii ale plotoanelor. Se continuă facerea adăposturilor. Artileria rusă a tras din nou în sat.

Starea sanitară. Aprovizionările.

Vineri 11. XII.(1942)

Astă noapte a nins uşor. Pământul a fost acoperit cu zăpadă. Peste două săptămâni e Crăciunul. Am văzut scrisori cu felicitări de Anul Nou şi Crăciun.

Ceaţă groasă toată ziua. Pe pomi chiciură. Se continuă minarea poziţiei. Un mort şi 3 răniţi. O patrulă a fost fugărită.

Sâmbătă 12. XII.(1942)

Astă noapte a fost senin, totuşi n-a îngheţat aşa după cum ne aşteptam. Dimineaţa e înnourat.

S-a tras cu brandurile. Se minează. Nimic ceva deosebit.

Duminecă 13. XII.(1942)

Senin şi cald. Abia a îngheţat puţin. Dl. maior a fost pe poziţie cu dl. colonel Cârlan. Focuri rare de branduri. E demis dl. căpitan Ioniţă.

Luni 14. XII.(1942)

Un senin admirabil. Munţii din faţă înzăpeziţi strălucesc

feeric în bătaia soarelui. E o plăcere să stai la soare.

Nici un eveniment mai însemnat. Dl. general Dumitrache a fost la punctul de comandă. (P.C.)

Marți 15. XII.(1942)

Aceeași zi frumoasă dimineața. Pe la ora 10 se lasă ceața. În dimineața zilei rușii încearcă un atac în sectorul Companiei 1-a. Rușii dau peste mine. Îi împrăștie și artileria și cad morți 22. Se iau 7 prizonieri.

Dl. general *a felicitat* (s.a.) la telefon pe dl. maior pentru fru(moasa) ispr(avă).

Miercuri 16. XII.(1942)

La miezul nopții rușii încearcă un atac. Sunt opriți printr-un violent foc de artilerie. Noaptea e clară.

Din cei 8, care au încercat să se infiltreze, 4 au fost omorâți, 3 au fost luați prizonieri.

Pe la orele 12/13 trei plutoane au încercat în sectorul Companiei a 3-a . Au fost împrăștiate de brandurile noastre și de artilerie. La Compania a 2-a s-au predat 4 priz(onieri), care declară că au omorât pe subofițerul lor la casa pădurarului.

Timpul a fost înnorat și ceață.

Joi 17. XII.(1942)

Ceață groasă. Nu se vede la 20 m. Frig. Lunecuș. Aseară pe la orele 10 rușii s-au infiltrat la esc(adronul) cercetări călări. Au fost respinși. Se fac rețele de sârmă în fața pozițiilor. Pionierii lucrează noaptea.

Nimic deosebit. Azi 2 prizonieri. Prizonierii declară că rușii nu mai au ce mânca.

Vineri 18. XII.(1942)

Ceață și îngheț. Azi noapte la batalionul 16 activitate de patrulare și încercări de atac.

La noi focuri rari, liniște. Nici o pierdere. S(fântul) Nicolae, Crăciunul asetinilor. Obiceiuri la morți.

Sâmbătă 19. XII.(1942)

Timp frumos, senin. Peste zi se dezgheaţă.

Astă noapte a încercat în faţa Companiei a 3-a. Trag 4 mitraliere. Sunt împrăştiaţi de branduri şi artilerie. S-au făcut 2 prizonieri.

Au plecat în concediu căpitanul Ioniţă, plutonierul major Budorin şi 30 de oameni, câte 5 de companie. O parte din sufletul nostru s-a dus cu ei!

Ne pregătim şi noi de Crăciun. S-a tăiat un purceluş, Pionierii continuă peste noapte cu organizarea poziţiei. Poşta nu mai vine.

Duminecă 20. XII.(1942)

Astă noapte a fost linişte, doar câte un pistol automat şi câte o mitralieră a cârâit din când în când.

Lună plină toată noaptea şi senin. În dimineaţa zilei, nemţii cu tunul automat au executat o tragere asupra Achssossiorului 180 de lovituri.

Starea sanitară. Aprovizionarea. Rularea ostaşilor pentru curăţenie. Grajduri pentru cai - furaje.

Dl. locotenent colonel Cârlan, comandantul grupului vine la P.C. şi se studiază ipotezele unui eventual contraatac.

Astăzi s-a evacuat la ambul(anţă) primul decorat. Un prizonier astăzi.

Luni 21. XII.(1942)

Ceaţă. Se lucrează la organizarea poziţiei. Astă noapte s-a încercat o incursiune la casa pădurarului. Un soldat de la cercetare, umblând cu o mină, a fost grav rănit.

În întreg sectorul linişte. Chiar prea mută linişte.

Marţi 22. XII.(1942)

Ceaţă groasă şi ger. Nimic deosebit. Se recunoaşte un nou cantonament pentru Tr.Reg.For.

Miercuri 23. XII.(1942)

Senin parțial. Se dezgheață puțin. Pe la orele 13 ruşii atacă în sectorul Companiei 1-a. Sunt opriți de artileria noastră. Ruşii trag cu brandurile de 120 şi cu artileria până în sat. Vine la comanda grupării tactice dl. colonel Niculescu. Între noi şi (Batalionul nr.) 16 iată un Batalion de nemți.

Avem un mort şi un rănit. Compania 3-a se trage spre dreapta iar 1-a puțin spre stânga.

Joi 24 decembrie (1942)

Înnorat. Pe pomi chiciură. Toată noaptea ruşii ne-au bombardat cu artileria. Geamurile sunt într-o continuă tremurare. Iar de pe pereți se desprinde varul.

În dimineața zilei, ruşii pornesc un violent atac în tot sectorul.

Atacul este mai pronunțat la Companiile 1 şi 3 şi Batalionul 16.

Ruşii vor cu orice preț să pună mâna pe Bery Arti Tupri.

Bateriile noastre intră în funcție şi seamănă moartea în rândurile ruşilor. Prin fața poziției sunt numai vaiete.

Atacurile nu se potolesc până spre amiază. Compania 1-a contraatacă viguros. Se iau 25 de prizonieri. La Compania 3-a, 6 prizonieri. În fața poziției noastre rămân foarte mulți morți şi răniți ruşi. Între ei mulți ofițeri - 8 în total. Unul grav rănit a fost adus în sat. Prizonierii au aspect de bestii. Murdari, rupți şi în loc de pâine mănâncă grăunțe de porumb, de care au pline buzunarele.

La Batalionul 16 cade căpitanul Toma.

Spre seară încetează orice activitate. Noi avem 3 morți şi 5 răniți. Am scăpat uşor.

E seara de Crăciun. Bolşevicii au voit să ne producă neliniște chiar acum de sărbători. Seara de Crăciun o petrecem cu gândurile la cei de-acasă şi cu ochii țintă la duşman.

Răniții ruşi şi tratamentul lor. Ai noştri le-au dat din mâncarea lor şi i-au pansat.

Vineri 25. XII.(1942)

E ziua de Crăciun. Cer posomorât, plumburiu. Se menține înghețat. În zorii zilei rușii încep din nou un puternic atac asupra poziției noastre. Bombardamentul de artilerie este extrem de violent. Mi se sparg geamurile la cameră. Omoară pe un soldat care trece spre groapa altuia. Dimineața sunt răniți sublocotenentul Rusan și Horhas. Trei morți și 12 răniți.

Sâmbătă 26. XII.(1942)

Ceață foarte deasă. Toată noaptea focul de artilerie n-a încetat. Populația civilă s-a refugiat din comună. Aspectul satului... În stânga noastră s-au infiltrat rușii prin sectorul apărat de germani. Cartușele se înfigeau în peretele corpului de comandă. Pe la orele 10 s-a restabilit situația. Azi a fost rănit pentru a treia oară și sublocotenentul Munteanu. Pe la orele 12 un atac la Compania a 2-a respins printr-un contraatac dat de sublocotenentul Stoicuța. Rușii - zeci de morți. La Compania 1-a de asemenea un atac respins cu zeci de morți pentru inamic, printre cari și o femeie. La Compania 3-a 20 de morți ruși. Soldații noștri iau bocanci noi de la ruși.

Batalionul 9 a pierdut Surch-Digora. Dl. general a mulțumit Batalionului 10 V.M. pentru frumoasa acțiune și cu această ocazie a anunțat că a adus "Crucea de fier" pentru locotenentul Stoicuța și sublocotenentul Cojocaru.

Din declarațiile prizonierilor reiese că în fața Companiei 1 și 2 au atacat cca 500 de ruși, dintr-un regiment de gardă. Abia au scăpat 100. Compania 1-a a trimis insignele unui maior în fusta unei femei-soldat și alte documente.

Trei răniți azi.

Duminecă 27. XII.(1942)

Ceață. Nu se mai dezgheață. E frig bine. Pomii albi de promoroacă. Batalionul 9 a reocupat Surch-Digora. Cade căpitanul Despa. Pe la orele 12 se observă mișcări în fața Companiei 1-a și a 2-a. Pregătiri de atac. Sunt împrăștiați de aruncătoarele noastre de artilerie.

Ruşii au bătut cu artileria şi brandurile astăzi toată ziua în comună. Un proiectil a căzut deasupra postului de comandă, altele prin jur, ceea ce a obligat să se stea în groapă.

Răniţi 4, morţi 1. Prizonieri 3. Ei declară că la noapte ruşii vor ataca din nou. Se iau toate măsurile.

Luni 28. XII.(1942)

Ceaţă şi îngheţ. Astă noapte Batalionul a fost întărit cu o baterie Mebel şi un pluton din esc(adronul) de cercetări călări, care s-a fixat la Molk.

Comanda grupării tactice o ia dl. locotenent colonel Blatner. Dl. general Dumitrache a fost la punctul de comandă.

Prizonieri 5.

Încercări de infiltraţie. Bombardament intens.

Marţi 29. XII.(1942)

Ceaţă şi ger. În dimineaţa zilei un violent bombardament de branduri pe liziera comunei şi pe linia de rezistenţă. Tot dimineaţa o încercare de atac şi la Compania 3-a respinsă. Atac mai mare la stânga noastră Surch-Digora.

Câteva avioane inamice au zburat deasupra Cicolei (s.a.)

Nu s-au văzut de asta?

Astă noapte a ars casa cu punctul de comandă. P.C. s-a mutat într-o pivniţă. Avem un mort şi 4 răniţi.

Miercuri 30. XII.(1942)

Dimineaţa se deschide cu senin şi soare încât munţii se văd din nou. Pe la orele 6 începe o febrilă activitate. Se trage cu artilerie grea, branduri de diferite calibre, tunuri a.c., mitraliere, pistoale mitraliere, din toate părţile, încât nici nu mai ştii din care parte să te fereşti. E un adevărat infern.

La orele 10 bombardamentul continuă cu vehemenţă.

Începând cu ora 10 se lasă o ceaţă groasă.

La Compania 3-a încercări de infiltrare. Este rănit plutonierul Mărius şi doi soldaţi. Mare activitate în stânga sectorului Diviziei. Este numit ca adm(inistrator) la Compania 1-a plutonierul Bogdan.

Joi 31. XII.(1942)

Peste noapte s-a înseninat. Dimineața se deschide din nou cu cer senin şi soare încât picură din streşini iar pământul se dezgheață. Pe la orele 21, aseară, o parte din căruțele Tr.L. au plecat la Serenii Uruch.

Dimineața, pe la orele 7, 30 inamicul începe un violent bombardament asupra poziției noastre şi mai ales asupra satului Cicola.

Ține cu intensitate până la orele 9,30.

Se încearcă un atac la aripa stângă a Batalionului şi la centru.

Artileria noastră intră imediat în funcție. Atacul e respins. De ieri începând, infanteria marinei, care ne-a schimbat la Bakssan, s-a aşezat în spatele nostru pe canalul sud Cicola.

Pe la orele 7 Batalionul primeşte ordin să se retragă de pe poziție, lăsând o ariergardă din fiecare companie de câte un pluton şi se îndrepta spre Sredin-Uruch prin Novo-Uruch.

Astăzi rănit sublocotenentul Şchiau şi 3 morți.

Postul de comandă începe deplasarea la 6,45, în timp ce artileria noastră trage asupra inamicului. Inamicul nu bănuieşte nimic. Compania 2-a rămâne ariergardă până dimineața la 4,30. Batalionul s-a regrupat în Novo-Uruch, după ce a trecut podul.

Vineri 1 ianuarie (1943)

Miezul nopții ne prinde într-o cameră din casa unui asetin refugiat. Nişte camarazi germani radiotelegrafişti ne-au permis şederea aci. Ne-am dezmorțit ciolanele, am mâncat ceva, tăvăliți pe duşumea din lipsă de scaune. Ieşiți de sub bătaia artileriei inamice, nervii ni s-au destins. O noapte clară, cu stele. Luna abia începe să răsară pe la 12. Trecerea peste Uruch foarte periculoasă.

La ora 0(zero) Batalionul se pune în marş - mai puțin Compania 2-a şi câte un ploton din Compania 1-a şi 3-a.

Sosim la Staro-Lerken dimineața pe la 6, iar după ce trecem prin Aryndan, suntem la Stari Tscherek la orele 10. Am făcut un marş de cca 50 km. Ostaşii l-au suportat cu greu deoarece nu erau antrenați.

Şoseaua este ticsită de maşini, căruţe şi refugiaţi civili, încât abia te poţi mişca.

Tr(ansporturile) de luptă şi Regimentul au venit de ieri la Stari- Tscherek.

Am poposit la Stari-Tscherek până la orele 10 seara când ne punem în marş pentru Naltchik.

Lăsăm în urmă toţi morţii noştri!

Peste zi s-a dezgheţat. În marşul nostru ne gândeam la cei care, în Ţară, ne urmăresc la acest început de an.

Pornim din Staro-Tscherek la orele 22,45, trecem prin Urvanj şi pe lângă Niartau ajungând la ora 5 în Naltcik.

N-a fost prea frig. Senin şi după miezul nopţii lună. Aviaţia inamică nu ne-a conturbat.

Sâmbătă 2.I.(1943)

La orele 12 suntem în Kysburn 3. Aici rămânem până la orele 21, când pornim spre Bakssan, apoi Molka şi Ssornakovo unde sosim pe la orele 10.

Duminecă 3.I.(1943)

Intrăm în cantonament. Ssornakovo comună de munte, curată, cabardină. Mulţi cabardini înrolaţi în armata germană. Oameni mândri. Pe-aici e drumul spre Elbrus. Vom ocupa o poziţie defensivă aci. Ne odihnim rămânând aci peste noapte.

Luni 4.I.(1943)

Ceaţă şi frig. Ne adunăm la dl. maior spre a primi ordine. E ceaţă grozavă. Dl. maior va pleca la recunoaştere. Discutăm situaţia fronturilor. Unii spun că retragerea noastră de la Alagir este impusă de situaţia gravă de la Cotul Donului. Nu se ştie încă dacă se stabileşte frontul de iarnă pe Molka. Astăzi transportul regimentului a plecat la Salukoes. Kabardinii sunt foarte îngrijoraţi că îi lăsăm în mâna ruşilor. Foarte mulţi se refugiază.

Din ţară vin fel de fel de veşti. Ba că generalul Antonescu e bolnav, ba că sunt mişcări interne, ba că suntem încercuiţi.

Marți 5.I.(1943)

Ceață și ger. Batalionul ocupă o poziție definitivă spre N-Est de Ssornakovo pentru a închide drumurile dinspre Gundelen. Se fac săpături.

Dl general a fost în sectorul Batalionului. Se așteaptă pentru mâine apariția inamicului. Încă și azi suntem nedumeriți. În ce situație suntem? Ariergardă? Cei ce vin dinspre Pjatigorsch spun că nemții îmbarcă, iar bolnavii au fost evacuați din spitale, drumurile pline de mașini. Nemții au dat foc la magaziile ce nu le-au putut evacua de la Nalcik.

Alte zvonuri: 40 divizii americane debarcate în Franța. După masă am venit la T.R. În drum am întâlnit un batalion de gruzini îmbrăcați nemțește care mergeau spre Ssornakovo.

Azi s-a împărțit sectorul pentru companii și au început lucrările de sapă. Sectorul s-a mărit față de ce era mai înainte. Ordin operație.

Miercuri 6.I.(1943)

Ceață. Astă noapte a nins puțin. Se organizează poziția. Inamicul n-a apărut încă. Un lot de căruțe pleacă la Pjatigorsch. Am lucrat (situația n.n.) 9700 în Solukodes.

Germanii evacuează și Pjatigorskul. Pe la orele 22 apar primele elemente inamice.

Joi 7.I.(1943)

Senin. Zi frumoasă. Se dezgheață la suprafață. Vin de la Salukodes la Ssarnakovo. Inamicul trimite patrule tot mai dese. Se trage cu artileria și brandurile. Proiectilele de brand inamice cad în fața poziției noastre. Nici o pierdere astăzi.

Patrulele inamice se îndreaptă spre dreapta sectorului nostru.

Vineri 8.I.(1943)

Aseară era senin și frig. Peste noapte a înnorat și acum timpul s-a mai înmuiat. Dimineața a fost rănit un om de la Compania 2-a. Inamicul se îndreaptă tot spre dreapta. Se trage cu artileria asupra grupurilor mai mari.

Pe la orele 10 avem încă doi răniți. Spre Molka activitate de artilerie mai intensă.

Stăm la punctul de comandă de la marginea de Est a Ssarnakovului cu dl. maior, d-rul Răileanu şi slt. Târlungeanu, întreținându-ne amical asupra multor lucruri.

Sâmbătă 9.I.(1943)

Zi senină cu soare. Astă noapte ruşii nu ne-au lăsat în pace. Au plecat ultimele căruțe în zorii zilei. D.m. pe la orele 13 ruşii au tras cu katiuşe în sat şi cu artileria. Încercări de atac în sectorul 7. La orele 17 reiau lupta. Toată noaptea am călătorit, un marş greu.

Duminecă 10.I.(1943)

Facem ruta până la Iessentuk (50 km) unde (la) ora 12 poposim până seara la orele 17, făcând siguranța până la Pjatigorsk. Nemții au aruncat în aer toate clădirile din Jessentuk şi alte oraşe. Jessentuk rămâne în vâlvătăi.

Am mărşăluit toată noaptea de la 10/11, ajungând dimineața pe la 11.I. ora 2,30 la Suvorkaja unde, într-un ger cumplit, dormim afară. E o ceață groasă. După 86 km n-am avut nici un repaus. Când oamenii cad jos, nu-i mai poți scula. Pierdem din soldați. Ariergarda abia ne mai ajunge cu 8 oameni. E mare mizerie. Drumul lunecos. Caii cad şi mor. Străzile înțesate de armata germană.

Luni 11.I.(1943)

Ocupăm o poziție de apărare şi siguranță la ieşirea dinspre Sud-Est, unde rămânem. La orele 3 primim focuri ruseşti. Suntem cam singuri. Facem legătura şi cu nemții din dreapta. Compania 3-a rămasă în ariergardă a sosit cu numai 10 oameni. Nu ştiu nimic despre subl. Mureşan. Efectivele se micşorează, mulți oameni au plecat cu ce au putut înainte.

La orele 9 ne retragem de la Draia spre Kuna. La retragere ne simt ruşii şi dau buzna după noi trăgând necontenit. Batalionul, în coloană de marş pe şosea, abia se poate stăpâni. Întuneric. Nici o unitate românească nu mai este pe aici.

Batalionul se instalează imediat pe poziție. Ceață toată ziua și noaptea.

Marți 12.I.(1943)

Avem în sprijin Nebelverfari. O mașină ne-a adus alimente, altfel nu aveam.

Timpul s-a înmuiat, noros. Avem contactul cu inamicul.

O patrulă de vânători călări a făcut legătura la stânga venind de la 18 km. La orele 17 rupem contactul. În vederea acestei plecări am recunoscut drumul *Batal Pachinsk* - Tscherkesok. Populația rusă e foarte îngrijorată.

Miercuri 13.I.(1943)

Începând cu ora 5 aseară ne-am retras. La retragere am fost atacați. Mulți ostași au fost siliți să sară prin ape. Am mărșăluit toată noaptea printr-o ceață deasă și un ger cumplit. Vântul bătea în față. Am făcut 50 km peste noapte. Dimineața ne-am oprit la niște clăi de fân în câmp, pe cari le-am aprins, dezmorțindu-ne oasele.

Pe la orele 10 am pornit spre *Tscherkessk*. La intrare am fost opriți și am mers pe poziție în regiunea colhozului Stalin, est de *Tscherkessk*(s.a.).

Joi 14.I.(1943)

Suntem în Valea Kubanului, pe malul drept, la vreo 10 km de Tscherkessk, în câmp neted acoperit cu zăpadă albă și peste care suflă un vânt aspru, care te înecă și îți intră pe la toate încheieturile. Am intrat într-un colhoz, unde băieții au aprins focuri mari în interiorul unui mare grajd.

Se face recunoașterea poziției și companiile se instalează în după amiaza zilei.

Abia acum facem cunoștință cu crivățul rusesc. E îngrozitor de frig și viscolește groaznic.

Vineri 15.I.(1943)

Inamicul n-a apărut încă, dar e în contact cu detașamentul lt. colonel Plattner.

Toată noaptea a viscolit şi continuă să viscolească şi peste zi. E acelaşi vânt cu care am făcut cunoştinţă astă vară când coboram pe la cotul Kubanului. Oamenii astă noapte au fost retraşi la colhoz. În dimineaţa zilei au ocupat poziţia. Pe la orele 10 s-a telefonat că inamicul e în faţa poziţiei.

Nu se ştie nimic de detaşamentul lt. colonel Plattner.

Companiile au fost retrase în colhozuri. Compania 2-a rătăceşte şi nu ajunge la colhozul undé e trimisă, fiind atacată de inamic. Un sergent omoară un rus prin lupta corp la corp. Compania fuge în sat şi e retrimisă, sub comanda slt. Popărda, din nou pe poziţie. Inamicul continuă cu aceeaşi furie. Dl. maior, pe la orele 22, pleacă să conducă Compania 2-a pe poziţie.

Sâmbătă 16.I.(1943)

Vântul continuă cu aceeaşi furie. Sunt mai mulţi degeraţi. Batalionul în aceeaşi misiune.

Compania 2-a a fost atacată şi a avut pierderi mari. Slt. Popărda cu 17 oameni din 37 a reuşit să vină la colhoz.

La orele 11 Batalionul primeşte ordin de retragere. Venim pe un viscol groaznic la Nord de Tscherkesk într-un sat fără nimic, pe marginea Kubanului. Aici intrăm în cantonament. Mulţi degeraţi.

Duminecă 17.I.(1943)

Trecem podul la orele 9. Companiile 1 şi 3 azi noapte pe poziţie. Misiune tâmpită.

Viscolul continuă cu aceeaşi furie groaznică. Podul peste Kuban este o mizerie. A fost amenajat podul de cale ferată. Căruţele şi materialele sunt aruncate în apă. Ruşii sunt numai la 3 km, în urma noastră. După ce trecem podul o luăm spre Ordjonikidze, unde ne aşteaptă bucătăriile şi unde luăm masa. Aci sunt răniţi, printr-un nenorocit accident, ordonanţa mea, tr. Ciungan, mi-e rănit şi calul de călărie, apoi, ţine el calul d-lui maior şi calul e omorât. Continuăm marşul mai departe, trecem peste Malenchi Selentechine la Adin Calk, apoi continuăm marşul până la Tişli Dogai, pe malul râului Bol. Selentenic (s.a.), la orele 8 seara când ne instalăm în cantonament. Pentru mâine

avem ordin să ne instalăm în apărare pe marginea de Est a satului. Batalioanele au fost cam dezorganizate. Aseară târziu maiorul Negoiță, comandantul Batalionului 8, a ajuns singur la punctul de comandă al nostru. Batalionul i s-a împrăştiat. Pe drumurile de scurgere ale Diviziei vezi numai soldați singuri din toate unitățile. Tunurile divizioanelor 4 şi 5 în mare parte au rămas la ruşi. Cauzele acestei groaznice nenorociri au fost vremea excepțional de rea.

Luni 18.I.(1943)

Viscolul a mai încetat. Batalionul e în supraveghere pe marginea satului. Nici un eveniment însemnat. Spre seară, pe la orele 6, punctul de comandă al grupului de la Ichon-Calch este atacat de ruşi. Se aude şi Katiuşa.

Marți 19.I.(1943)

Noros. Suflă un vânt cald care topeşte zăpada. Pe la orele 10 Batalionul primeşte ordin să se deplaseze la Staro-Kuban unde va ocupa o poziție de apărare între această comună şi Dochsukovskaja, pe malul stâng al râului Bol-Selenciuc. Acest ordin se revocă şi se pune în apărare pe marginea de Est a satului, Tr(enuri) de L(uptă) trece apa pe la Beslenai. Trupa trece pe o punte. Pe la orele 21, când Batalionul era în cantonament cu Tr. L. primeşte ordin de a se pune în apărare pe marginea de Nord a satului; 1 1/2 km spre Novo-Kubinski.

Miercuri 20.I.(1943)

Se menține înnorat şi moale. Batalionul e în misiune cunoscută. Astă noapte s-au retras batalioanele 9 şi 16 de la Mal-Selenciuc. Astăzi dimineață punțile au fost aruncate în aer. Inamicul n-a apărut încă. De două săptămâni trupa mănâncă hrană rece. Pe la orele 11 apar primele patrule inamice, coborând spre coasta opusă spre Tişli-Dogai. Până seara au coborât cca 150. În după-amiaza zilei Batalionul primeşte misiunea de a se deplasa de la Staro-Kubinski 6 km înapoi lăsând pe poziție numai o companie - compania 2-a, unde va sprijini replierea

Batalionului 5. La orele 21 Batalionul este instalat pe noua poziție la Chabes. Fiind în plin câmp, caii au stat toată noaptea afară. Am avut contactul cu inamicul până în momentul când am plecat din Staro-Kubinschy.

Joi 21.I.(1943)

La orele 2,30 Batalionul se pune în mișcare spre Otradnaja-Poputnaja și seara pe la orele 21 după un marș de peste 60 km, am ajuns la Grjsnuschayski unde am dormit. Am pornit cu noaptea în cap și am ajuns tot noaptea. Drumul a fost destul de greu. Multe suișuri. Lunecuș. Halte prea puține. Noaptea burniță. Totuși nu așa de frig. La Otradnaja am trecut peste râul Urun.

Vineri 22.I.(1943)

Am făcut etapa Grjanuschayski-Vosnesenschaja. Am pornit la orele 4 și am ajuns pe la 10, rămânând aci în repaus până la orele 23.

Sâmbătă 23.I.(1943)

Am pornit aseară la orele 11 spre Vladimirskja unde am ajuns la orele 5 dimineața.

Batalionul ocupă aci o poziție pe marginea de Est a satului. Comuna este mare și bogată, cum sunt de altfel toate comunele din partea locului. Băieții au găsit o moară plină de făină și au pus pe gospodine să le facă pâine. Suntem în gazdă chiar la morar. Timpul s-a înmuiat încât se face noroi. Avem afectată o baterie de Nebel. Seara târziu Batalionul primește ordin de deplasare . La orele 11 ne încolonăm.

Duminecă 24.I.(1943)

Când se crapă de ziuă suntem în orașul Labinskaia, de unde continuăm marșul spre Kurgannaja, unde Batalionul este pus la dispoziția unui regiment german de artilerie grea și ocupă poziție pe marginea de Est a orașului, pe drumul spre *Armavir.*(s.a.)

Timpul tot moale. Plouă chiar.

Luni 25.I. (1943)

Timpul s-a înăsprit azi dimineață, înghețând din nou. Batalionul e în misiunea de ieri. Nimic deosebit. Inamicul n-a apărut. Eu sunt la Vladimirskaia pentru a lucra Situația 9700. După masă mă întorc la Termigorskaja, unde aştept Batalionul.

În după amiaza zilei Batalionul a plecat spre Termigoevskaja, unde soseşte în dimineața zilei de 26.I. la orele 2 (noaptea).

Marți 26.I.(1943)

Batalionul se odihneşte până la orele 8, apoi se pregăteşte de marş. Marşul a fost obositor - peste 40 de km. Au rămas oameni în urmă. Aci la Termigoevskaja este şi Divizia. Suntem capul coloanei Diviziei.

La orele 10 ne punem în marş şi abia la orele 20 seara suntem la sfârşitul etapei, în apropiere de orăşelul Ladorhaja, unde vom trece Kubanul. Poposim la 2 km de pod, într-un cătun. Marşul a fost greu. Vânt şi ger. Stepă fără nici o acoperire.

Miercuri 27.I.(1943)

Dimineața la ora 6 trecem Kubanul, apoi ne îndreptăm spre Razdolnaja, unde ajungem seara la orele 18 şi unde cantonăm în partea de vest a comunei. Am făcut iar peste 40 km. Oamenii sunt numai rană la picioare. Frig şi vânt. Ger. Mulți rămân neputându-se ține de coloană.

Joi 28.I.(1943)

Rămânem pe loc. Trupa se spală, curăță armamentul şi îşi îngrijesc picioarele. A nins peste noapte.

Vineri 29.I.(1943)

Nici un ordin de deplasare. Program de gospodărie şi odihnă. Timpul s-a înmuiat. Trec mereu coloane nesfârşite spre Apus.

Rusul la care cantonăm a fost războiul trecut prin frontul Moldovei.

Sâmbătă 30.I.(1943)

Dimineața vremuiește. Ninge. La orele 6 Batalionul se pune în marş pe itinerarul Razdolnaja - Karnerovskaja - Novo-Kserkumskaja, unde sosim la orele 7 1/2, după peste 50 km parcurşi. Drumul a fost bun. Aviația nu ne-a prea supărat, dar în alte sectoare s-a auzit a fi activă.

Duminecă 31.I.(1943)

Timp frumos. Aproape senin, la orele 10 pornim pe itinerarul: Novo-Ksersunskaja - Bruchevskaja - Percaasslovskaja, unde sosim la orele 18 după peste 30 de km parcurşi. În această etapă am avut cu noi toate trenurile astfel că Batalionul este complet întrunit.

Ne-am întâlnit şi cu unguri. Comuna unde cantonăm este în regiunea unor lacuri.

Luni 1.II.(1943)

Timpul se menține acelaşi. A înghețat şi astă noapte. Vântul nu suflă. Zăpadă puțină. Am găsit cantonament bun.

Batalionul are ordin să ocupe o poziție defensivă, pe marginea de Nord şi Nord-Est a satului. Pe care o ocupă începând cu ora 10.

În planul stâng Compania 1, la mijloc Compania 2-a şi la dreapta, spre lacul Bejssny, Compania 3-a. Avem şi nemți cu noi. Nimic deosebit. S-a făcut legătura telefonică cu Cap.

Marți 2.II.(1943)

Batalionul e în aceeaşi misiune. Timp frumos. Soare.

Pe la orele 9,1/2 dl general Dumitrache a venit la punctul de comandă pentru a se interesa de situația Batalionului. Inamicul n-a apărut. Ordinul de operație prevede ca în cazul că se prezintă o unitate germană să ne schimbe, atunci Batalionul trece în apărare, între satul Brukevskaja şi lacul Laibehaj.

Am fost în recunoaştere.

La orele 17 Batalionul se pune în marş şi se instalează pe noua poziție. Trenurile au plecat la Rogovskaja.

Miercuri 3.II.(1943)

Peste noapte ger, iar dimineața senin cu puțin vânt.

Batalionul se instalează definitiv pe poziție şi trimit în recunoaştere înainte până la 6 km. Compania 2 în flancul stâng, Compania 3-a la mijloc, iar a 1-a la dreapta, fața de Nord.

Nici un eveniment deosebit. Facem parte din grupul german Simon. Grupul nostru este în această comună cu Batalioanele 9 şi 16 spre Est. Divizia este la Timirkosskaja. Astă dimineață dl. general a fost din nou aici şi l-a chemat pe domnul maior la ordine. Nemții au contraatacat ieri şi au mai dat pe ruşi înapoi. N-am mai crezut că vom mai lua contactul cu inamicul. Şi azi ne pregătim să-l primim. Se lucrează la organizarea terenului.

S-au primit nişte ordine de la Divizie în care generalul nu ascunde să-şi arate toată îngrijorarea față de situația în care ne găsim şi face apel la ofițeri să stăm bravi în fața pericolului ca să-l înlăturăm.

Suntem într-o situație sufletească precară. Radio Moskova vorbeşte mereu de încercuirile de la Stalingrad. Un manifest spune că 70.000 de români au fost făcuți prizonieri. Ar fi un dezastru pentru țară. Ieri s-a interceptat comunicația prin Rostov. Astfel ne-a rămas un singur loc pentru retragere: *Kerci* (s.a.). Suntem aprovizionați cu avionul.

Din informații, spre Novorossisk sunt alte divizii româneşti. Acasă nu mai ştiu nimic despre noi de mai bine de o lună. Ultimele scrisori trimise sunt acele din 25 decembrie 1942. Ce poate fi în țară?!...

Joi 4.II.(1943)

Peste noapte ger. Dimineața soare şi vânt. Am primit 60 de pion(eri) germani care sapă la adăposturi. Dl. lt. colonel Simon a inspectat poziția ocupată de Batalion.

Inamicul n-a apărut încă. În după amiaza zilei, inamicul a apărut la Perejaslovskaja şi la Krasnaja - Poljana, în fața Batalionului.

Vineri 5.II.(1943)

Este noapte, a început un vânt cu zăpadă care continuă şi în dimineaţa zilei. Inamicul a atacat la Perejaslovskaja. Pe la orele 13 a apărut în faţa Companiei 2-a în număr mai mare. Din 4 oameni plecaţi în recunoaştere s-au întors unul rănit şi 3 au rămas la ruşi.

S-au luat măsuri de siguranţă. A venit şi artileria în sector, artilerie germană.

Până seara activitate de patrulare. În seara zilei am fost întăriţi cu 1 companie de 60 de oameni pionieri germani şi 1 companie de 50 oameni de pauz.gr...?

Peste noapte ruşii au atacat Compania 2-a şi 3-a. Compania 2-a a făcut doi prizonieri. La Compania 3-a au rămas pe teren 7 ruşi morţi.

Timp neplăcut, vânt şi zăpadă. Am auzit că la radio s-a comunicat doliu general.

Sâmbătă 6.II.(1943)

Puţină ceaţă. Astă noapte am fost în continuă supraveghere. S-a continuat cu sondele din partea ruşilor. După ce artileria a tras asupra colhozurilor, ruşii s-au retras. S-au făcut din nou la Compania 2-a, 5 prizonieri (2 răniţi, 2 degeraţi).

Compania 2-a a fost atacată şi a avut 1 sergent mort şi 1 soldat dispărut.

Prizonierii probabil sunt dintre cei care au atacat astă noapte.

Astăzi s-a tras şi cu Katiuşa asupra satului.

De trei zile sunt bolnav de *icter* (s.a.), cu toate acestea, dată fiind situaţia, nu mă evacuez.

Duminecă 7.II.(1943)

Ruşii au rămas în contact cu noi tot timpul. Tatonează în toate punctele a ne ataca. Înainte de a se lumina de ziuă s-a atacat în dreapta Companiei 1-a, la germani. Treizeci de cadavre au rămas pe teren între care un maior şi un căpitan. S-au făcut şi prizonieri. Cartuşele au ajuns la punctul de comandă. Coloane de ruşi se îndreaptă spre flancul stâng al batalionului. Dimineaţa a fost atacată şi Compania 2-a. Cinci morţi la ruşi.

În după amiaza zilei centrul atacurilor ruseşti a fost Compania 2-a. Ruşii au tras cu artileria de 75, branduri şi tun a.c.. Compania a avut 1 sergent mort (Tărca D.)

Tr(ansportul) de r(ăniţi) a plecat dimineaţa din Rogovskaja.

Zilele mult prea lungi. Aşteptăm zile mai bune. Toţi suntem obosiţi. Nimeni nu se mai gândea ca să mai avem parte încă şi după atâta suferinţă de un nou contact cu inamicul.

Lipsa de legătură cu Ţara şi ştirile alarmante ce se debitează la radio pe socoteala noastră ne amărăşte mult.

Luni 8.II.(1943)

Zi senină; cu soare cald. Suntem în contact cu inamicul, dar fără să fim atacaţi noi însă.

Atacul se produce prin stânga flancului nostru stâng şi în faţa Grupului 4. Grupul 4 a contraatacat. Au zburat peste sector avioane ruseşti. Ne apărăm de trei părţi. Mai avem spatele liber.

Marţi 9.II.(1943)

Noros şi puţină ceaţă. La orele 4 ruşii pornesc un atac la Compania 2-a, mai pronunţat începând cu ora 5. Ruşii sunt sprijiniţi de brandturi şi tunuri a.c. Atacul este oprit la orele 6. Ruşii au peste 20 de morţi. Noi 2 morţi; 2 răniţi.
Nemţii la fel şi 1 p(uşcă) m(itralieră) distr(usă).

După oprirea atacului s-a mai găsit un mort de la noi, un dispărut şi un rănit. Unii ruşi au simulat că sunt morţi şi au încercat să dispară. Au însă ochii toţi definitiv (închişi n.n.)

Peste noapte focuri rari de-o parte şi alta.

Miercuri 10.II.(1943)

Zi senină. În zorii zilei ruşii opresc un violent atac la Grupul 5 V.M. şi resping pe (sic!) Batalionul 9. Situaţia e foarte critică. De trei părţi suntem împresuraţi de inamic. Dl. colonel Cârlan telefonează d-lui maior Busuiocescu că e silit să se replieze pe calea ferată. Tr(enurile) de l(uptă) au fost trimise la Rogovskaja.

Fiind bolnav încă din ziua de 3 sunt silit să mă evacuez la V-1. Plec cu căruțele peste câmp, prin zonă nebătută. În stânga focuri, în spate focuri, în dreapta la fel.

La orele 14 sunt în Rogovskaja. Las aci căruțele şi plec mai departe spre detaşamentele de căruțe ale căpitanului Petrişor pe care îl ajung la Grestiares-Bolka, la orele 17. De aci, după un popas de 3 ore, plecăm la orele 20 mai departe, pe itinerarul Novo-Mikolaewskoe - Grivenskaja.

Batalionul la orele 8,1/2 s-a retras pe linia colhozurilor până la orele 18. De acolo la orele 18 s-a retras pe liziera de Nord a Rogovskaiei, unde a ocupat o poziție sub comanda lt. colonelului Schwarar.

Joi 11.II.(1943)

Sosim cu tr(enul) de l(uptă) la Grivenskaja pe la orele 10. Azi noapte a fost un ger cumplit. Dimineața s-a deschis cu un senin admirabil. La Grivenskaja poposim doar două ore, până mai îmbucă bieții cai. Şi ei îndură gerul şi foamea cu resemnare. Azi noapte căruțele huruiau cu roțile înghețate.
La orele 12 pornim la cătunul Wasiljtensko unde sosim la orele 16 şi rămânem ca de aci să se facă împrospătarea poziției Lebedinski Grivenskaja, pe care se vor alinia unitățile Diviziei pentru apărare.

Pe-aici numai papură şi stufăriş. Sunt sate pescăreşti.

Am făcut de la Brjachezskaja până aci aproape 100 km.

Batalionul stă pe poziție până la orele 17 apoi se pune în marş spre Grivenskaja prin Grestiano-Bolka.

Vineri 12.II.(1943)

Azi noapte ger mare. Am dormit bine. Stăm pe loc. De Batalion nu ştim nimic.

În starea sănătății mele nici o schimbare.

Batalionul soseşte la Grivenskaja şi sub ordinul Grupului 5 se aşează în poziție de apărare pe liziera de Nord-Vest a satului.

Sâmbătă 13.II.(1943)

Noros. Batalionul a sosit de ieri la Grivenskaja, unde s-a instalat pe poziție. Tunurile și mitralierele grele germane au început să se audă din nou. Dl general a fost la batalion.

Azi noapte am dormit în cameră cu comandantul unui batalion de moto din Divizia 13 germană, cu care am fost până la Ordjonikidze. M-am întreținut cu el în limba franceză.
La orele 13 tr(enul) de l(uptă) s-a deplasat la Saboiski trecând peste râul Protoka.

Cantonăm în partea de sud a satului la un colhoz. Mi-am găsit cu greu o cameră într-o locuință de muncitor la o fermă.

Batalionul... în aceeași situație.

Duminecă 14.II.(1943)

Același cer înnorat. Astă noapte au umblat avioane rușești. Se aude bombardament în partea de Sud.

Deocamdată nici un ordin de mișcare până la ora 6 când însemnez aceste rânduri. Totuși, la orele 13, ne mișcăm spre Potoczki. Rămânem acolo până noaptea la orele 1, când o luăm spre Petrovskaja. La Petrovskaja ajungem în zorii zilei. Suntem înapoiați de unde am venit.

Toată mișcarea s-a făcut pe baza unor zvonuri și din cauza maiorului Vasiliu, care nu știe niciodată ce vrea și ce trebuie să facă. Poartă căruțele Batalionului de ici-colo fără rost. A intrat panica în trenuri!

Deoarece, după plecarea noastră de la fermă, peste noapte, Sabaiski a fost ocupat de către ruși, Batalionul a fost nevoit să facă față spre Vest.

Luni 15.II.(1943)

Am sosit încă în zorii zilei la Petrovskaja și imediat ne-am înapoiat la Potozki. A cincea zi când nu mai știu de Batalion. Am trimis ieri un agent care nu s-a înapoiat nici până azi la orele 16.

Timpul s-a muiat mult. Azi după masă plouă chiar.

Îmi închipui că e foarte greu pe-aici când se dezgheață lacurile. În fața Batalionului nu s-a prezentat încă inamic. Grija

e foarte mare însă pentru că Batalionul se găseşte în punctul extrem al dispozitivului. Dacă germanii n-ar fi contraatacat ieri cu tancurile, ruşii ne-ar fi luat prin spate pe la 15 km.

Duminecă 14.II.(1943) - bis

Încheiere la caietul I-iu de note.

Din cauza boalei (icter epidemic) sunt retras de 4 zile la Tr. L. pentru odihnă. Astăzi observ că mi s-au terminat şi filele în caietul I-iu.

Stau de vorbă cu mine însumi, în casa unui muncitor agricol dintr-un colhoz din regiunea de Sud-Est a Mării de Azov.

Când la 5 iulie (1942 n.n.) începeam acest carnet nu mă gândeam să-l închei în împrejurări ca cele de acum. Nu e vina noastră însă. Divizia aceasta românească, de la 22 iunie 1941 şi până în acest moment şi-a făcut mai mult decât datoria. Dacă n-ar fi trecut prin lupte grele şi ar avea numai marşuri de mii de km la activul său şi totuşi şi aceasta ar constitui o glorie.

Am ţinut pas cu o armată blindată germană şi am ajuns deodată cu ea în cel mai îndepărtat colţ al Caucazului.

Acum, la înapoiere, am rămas numai 1/3 din câţi am fost la început. Cei mai buni dintre noi au rămas presăraţi de la Bakssan şi până la Alagir. Şi, Doamne, câţi n-au fost măcar îngropaţi!

Toţi am crezut că se va renunţa la serviciile acestei Divizii prea încercate, acum la înapoiere. Dar nu. Şi mâna aceasta de oameni e pusă zi de zi să stăvilească duşmanul care ne urmăreşte îndeaproape.

Mult poate să rabde şi să lupte ostaşul român!

El luptă în condiţii cu totul altele decât camarazii lui germani, deşi adeseori a fost sfidat de către aceştia. Aşa cum sfidează omul bogat pe cel sărac.

Pentru buna armonie am tăcut şi am răbdat. Avem şi noi ceva de revendicat şi cuvântul nostru va fi **ultimul**(s.a.). Şi acest cuvânt, după atâtea suferinţe, trebuie să tragă greu la balanţă. Deşi nu ne-am bucurat de condiţiuni egale de tratament, aportul nostru adesea a fost mai mare în luptă. Am avut de

luptat în sectoarele cele mai grele. Şi adesea a trebuit să recucerim poziţii bune predate germanilor, dar pierdute de ei.

Ai noştri au luptat adeseori desculţi, rupţi, fără flanele şi cojoace scumpe, dar au luptat. După marşuri de câte 60 km, fără repaus am intrat în poziţie de-a dreptul. Nimeni nu l-a întrebat pe soldat dacă de 6-7 săptămâni a mai schimbat cămaşa de pe el, *sau dacă s-a curăţat de păduchi.*

Ofiţerii, începând cu comandantul de Batalion până la soldat, toţi au avut păduchi.

De când am venit pe front n-am stat în sate şi oraşe ci pe câmp afară. Satele au fost ale noastre cel mult pentru o noapte şi o zi. În oraşe n-am stat.

Oraşele au fost exploatate şi au fost centre de petrecere pentru germani. Poate că aceasta să fie o cauză pentru care asistăm la această retragere.

Oraşele din Rusia au înghiţit o mare parte din armata germană, iar pe front, propriu-zis au rămas prea puţini.

Nu ştiu dacă voiu avea fericirea să scriu vreodată tot ce mi-am jalonat în acest caiet (s.n.). Notele acestea sunt doar puncte de reper şi, ceea ce nu e scris aci, este interesant. Sentimentele şi reflexiile mele la tot ce am văzut, n-au fost scrise, dar fiind legate de locuri şi de *dată* (s.a.) uşor le voiu scoate cândva din subconştient. Când vom avea oare liniştea necesară pentru aceasta?!

Generalul nostru ne-a spus într-un ordin de zi că abia după ce ne vom termina misiunea din luna februarie avem dreptul la odihnă! De câte ori ni s-a spus aşa!

Înainte de cucerirea Nalcikului, la fel s-a spus.

Or, după aceasta a urmat cea mai grea uzură!

În retragere la Kuban ni s-a spus că în curând ajungem la limanul mântuirii, că Divizia îşi va termina misiunea de ariergardă. Adevărul e că suntem angajaţi de-a binelea la apărarea acestui cap de pod şi că, în aceste lupte de ariergardă, am avut din nou pierderi serioase.

Retragerea e cu pagube mari. Noi n-avem de distrus lucruri utile, dar nemţii dau foc la vagoane de materiale noi. Nişte prizonieri şi morţi ruşi au fost găsiţi cu pachete de

ciocolată de la nemți. Nemții dau echipament gratuit de primă calitate ostaşilor noştri pentru că nu le pot transporta. La unele magazii li s-au dat foc. Iată lucruri ce nu se pot înțelege, dar sunt adevărate.

Nu fac aceste însemnări cu răutate, ci ca să rămână pentru istorie. Pe mine nu mă interesează nimic decât viitorul Țării mele. Toate acestea nu vreau să constituie un dezastru pentru Țara Mea. Văd cu mâhnire cum ni s-a prăpădit floarea armatei noastre şi cum duşmanul nostru de moarte, Ungaria, prin şiretlic, a ştiut să-şi păstreze armata aproape intactă. Totuşi, cred că suntem în stare să ne răfuim cu ea, în cazul în care toate jertfele noastre de până acum ar fi nesocotite de cei care ne-au ciuntit Ardealul şi n-ar vrea să ne dea satisfacție. Ar fi absolut necesar ca şi din această Divizie refugiată să se poată întoarce în Țară cel puțin un schelet din ea, pe care s-ar putea brodi restul.

Cine va citi acest carnet îmi va aduce critici spunând că am notat totul dezordonat, fără stil şi fără formă, ba poate va găsi şi alte greşeli. Îl rog pe acela să fie indulgent şi fără să-şi dea seama că aceste note au fost făcute sub bombardament de artilerie, nu în liniştea unei case, la masă. Când cu caietul pe genunchi, într-un adăpost, când cu caietul rezemat pe nimic. Cu ochii împăienjeniți de somn şi de oboseală, în praf sau sub stropi de ploaie, la lumina lunii sau a unui opaiț, în arşița soarelui sau în ger cumplit, în cort sau în tranşee...

Nu mai vorbesc de diferitele mele stări sufleteşti. Adeseori erau lipsite total de voință sub impresia puternicelor emoții ale momentelor şi atunci mi se părea zadarnică orice notare. Totuşi, m-am învins pe mine şi am notat mai departe.

După întâmplările de la Stalingrad nu mi se pare ceva imposibil ca şi noi să pățim la fel. Cine s-ar fi putut gândi vreodată la tragicul sfârşit de la Stalingrad?! Toată lumea a subestimat puterea Armatei Roşii. Iată că adevărul a fost crunt.

Cum vom trece pe la Kerci, nu ştiu. Aprovizionările sunt din ce în ce mai grele. Benzina lipseşte. Pâinea ce-o primim de câteva zile are şi pleavă în ea. Dar când nu va fi nici aşa? Oare nu ni se poate da nici un ajutor? Nimeni nu ne precizează nimic. Ai impresia că chiar cei mari lasă ca timpul să rezolve totul.

În zilele trecute a fost pe-aici generalul Ştteflea. Oare a venit cu un plan pentru a ne salva sau ca să se mângâie că ne-a mai văzut o dată şi să-şi ia adio de la noi?

Nu cred totuşi că ne-a apus steaua. Conducătorii noştri trebuie că au înţelepciunea de a evita din timp un la doilea dezastru pentru Ţara noastră.

După câte ştiu aci mai este Divizia 3-a M(un)te, Divizia 19 inf(anterie) şi o Divizie de cavalerie.

N-aduce anul ce aduce ceasul!

Crede şi nădăjduieşte!

CAIETUL II

Marţi 16.II.(1943)

Senin. Ai impresia că se face primăvară. Puţina zăpadă ce mai era prin tufişuri s-a topit. Abia dacă se zăreşte prin locuri îndosite. Sunt tot la Tr. L., dar mă simt bine. Am scris acasă cu poşta aeriană. Batalionul tot la Grivenskaja în contact cu inamicul prin patrulare.

Nici o pierdere.

Miercuri 17.II.(1943)

Aceeaşi zi admirabilă. Glasul tunului e tot mai insistent. Plec la Batalion de la Tr.L. (ora 10). Am sosit când a întunecat, la ora 17. Drumul dezgheţat. Din această cauză, foarte greu. Batalionul e tot pe poziţie, cu faţa spre Sud-Vest, pe digul râului Protoka, pe liziera Grivenskaiei. În dreapta noastră e Batalionul 16, iar în stânga Escadronului 2 Vânători Călări. Contact strâns cu inamicul.

La miezul nopţii o încercare de atac la (Batalionul n.n.) 16 e zădărnicită.

Joi 18.II.(1943)

Încă de pe la miezul nopţii inamicul caută să se infiltreze prin partea de nord a comunei Grivenskaja. Se identifică două Companii. Focul artileriei noastre îi împrăştie. Ţăcăne şi mitralierele. Contactul este strâns. Pe tot frontul inamicul pipăie

tăria poziției noastre.

Astăzi este noros și dezgheț. Suntem anunțați că diseară rupem lupta la orele 18. Va fi un drum greu prin noroiul acesta.

Descleștarea de inamic s-a făcut pe neobservate. Cu o oră înainte însă, rușii au încercat un atac care a fost respins.

Azi am avut trei răniți. La retragerea peste un canal înghețat s-a rupt gheața și s-au înecat câțiva cai, o căruță și panere.

Vineri 19.II.(1943)

Am sosit pe la orele 24 astă noapte în com(una) Tschegoburskij, după un marș de 18 km. Drumul foarte greu din cauza noroiului mare. A și viscolit toată noaptea.

Noi am trecut în rezervă de grup. Totuși, Compania 1-a a ocupat poziția pe dig, în stânga Batalionului 16, cu fața la satul Saboiski. Peste zi oamenii au stat în cantonament de alarmă.

Timpul răcoros și înnorat. Au căzut și fulgi de zăpadă. Vânt specific lui februarie.

Batalionul care se află pe poziție la Nord de Vasstjtschenko a fost atacat de ruși. Sunt câțiva răniți. A cerut și i s-a dat muniția de la noi. Trenurile sunt la Potozki. Aprovizionarea se face cu mare greutate din cauza noroiului.

Sâmbătă 20.II.(1943)

Timp înnorat. Vânt. Spre amiază se înseninează. Ai noștri trag cu artileria asupra pozițiilor rusești. Astă noapte la orele 1 Compania 3-a, din ordinul Grupului 5 a plecat la Est de Tschezobursky, 1,5 km, unde face siguranță dreapta Batalionului 8, a spatelui Grupului 5 V.M. și a bateriilor de obuziere.

La orele 12,30 pleacă și Compania 2-a la Budennogo unde, fiind sub ordinele Diviziei, va îndeplini misiunea pe care a avut-o acolo Batalionul 7 V.M.

Ambele Companii sunt întărite cu câte o grupă (de) mitraliere.

Pe la orele 15 rușii presează puternic și, respingând Batalioanele 8 și 9, intră în Vasiljcenko. Se apreciază a fi cca

800 de ruşi în Vasiljcenko. Imediat este trimisă la legătură dintre Batalioanele 9 şi 16 Compania de cercetare, care mai rămăsese încă în rezervă. Astfel Batalionul este împrăştiat.

Este un timp mizerabil.

Duminecă 21.II.(1943)

Noroi, ninsoare, ploaie.

În zorii zilei se contraatacă pentru recucerirea satului Vasiljcenko. Ia parte la atac şi Compania de cercetare (atacă Batalionul 9 şi 8 sprijinite de 3, Divizia 2 artilerie şi 9 Care de luptă).

Ruşii sunt surprinşi şi puşi pe fugă. Se fac 240 morţi, 120 de prizonieri, se iau tunuri şi mult armament automat. Este omorât însuşi comandantul Diviziei ruseşti, un colonel.

La orele 20 primim ordin de retragere 6 km spre sud, pe lângă canalul Protoka. Aici, în nişte case mizerabile, trupa stă în cantonament până dimineaţa, când ocupă o poziţie cu faţa spre Nord, pe malul stâng al Protokcei, călare pe şosea.

Luni 22.II.(1943)

La orele 3 Batalionul a ocupat poziţia şi aşteaptă pe inamic să vie la contact.

Astă noapte a îngheţat puţin şi s-a mai strâns groaznicul noroi. Totuşi noroiul trece peste bocanci.

E zi senină. Azi au apărut din nou 19 avioane germane cari au bombardat coloanele ruseşti.

Inamicul nu s-a prezentat la contact. Stăm într-un bordei pe malul Protokcei.

Marţi 23.II.(1943)

Senin. Inamicul a apărut în stânga la Batalionul 16. Activitate de aviaţie. La noi nici un fel de activitate. Se lucrează la consolidarea poziţiei.

Miercuri 24.II.(1943)

Noros. N-a îngheţat. Activitate aeriană. Inamicul s-a identificat la cca 1 km 1/2 în faţa Batalionului.N-a venit la con-

tact. Doar câteva proiectile de brandt au explodat pe linia noastră. Se atacă însă din stânga noastră Batalionul 16.

Joi 25.II.(1943)

Astă noapte a înghețat vârtos. Dimineața se deschide cu un cer senin de cristal. Începând cu ora 3 s-a procedat la predarea poziției unei unități germane. Schimbarea a fost gata la ora 6, când Batalionul s-a pus în marş spre noua poziție ce va ocupa la Belicoff, în dreapta Protokcei.

Batalionul se instalează pe poziție la orele 14 ocupând partea de Nord-Est a satului Belikoff, având în dreapta Batalionul 16, iar în stânga unități din Divizia 13 blindate.

Dl. general a văzut pe ostaşii Batalionului înainte de intrarea pe poziție. În flancul stâng este Compania 3-a, care se reazimă pe sat, Compania 1-a la mijloc, iar Compania 2-a la dreapta, în legătură cu Batalionul 9, care însă nu s-a prezentat la legătură.

În stânga Batalionului avem o unitate germană din Divizia 13-a blindate de moto.

Seara s-a primit ordin ca Batalionul să se deplaseze mai spre stânga şi să schimbe Batalionul german.

Se procedează la schimbare începând cu ora 12. Astfel, Compania 3-a rămâne pe loc. Compania va merge pe malul de Vest al satului, cu fața spre Vest; la stânga Companiei 1 s-a instalat Compania 2-a.

Vineri 26.II.(1943)

Imediat după schimbare, pe la orele 3,30 , o patrulă rusească s-a apropiat de Compania 3-a, fiind respinsă de focuri de mortiere. Inamicul a început imediat un bombardament de branduri, care a ținut până la orele 3,45. După această oră inamicul a atacat în față Compania 3-a şi în fața germanilor. Inamicul a presat forțe şi în dreapta Batalionului 9. Au căzut căpitanul Balint, sublocotenentul Bălica etc.

Au tras cu cartuşe trasoare din puştile a.c.

Focul a fost extrem de violent. Ruşii au apărut în număr mare. Compania 3-a a fost silită să se replieze. Flancul drept îi

era descoperit. Batalionul 9 nu venise la legătură. Abia pe la orele 6 a sosit Batalionul 16 ca întărire. Ruşii ocupaseră partea de Nord a satului Belicoff. Germanii s-au repliat şi ei. Am avut 8 răniţi, un mort sau dispărut şi am pierdut o mitralieră. Până la amiazi au intrat în sat cca 800 de ruşi. Legătura cu Companiile 2 şi 1 anevoioasă deoarece nu s-a putut întinde fir.

Ruşii au presat toată ziua. Şi-au adus artilerie, muniţie şi cavalerie. Situaţia foarte serioasă. Efectivele noastre reduse opreau cu greu puhoiul duşman.

Batalionul german moto are ordin să contraatace la orele 11. Nu contraatacă până la orele 16 d.m., dar fără să poată restabili situaţia.

Un tanc german este distrus. Companiile 1 şi 2 fac front la Nord şi a 1-a atinge cu flancul drept flancul stâng al Companiei cercetare din (bat.n.n.) 16.

Sâmbătă 27.II.(1943)

Situaţia se menţine încordată. În unele locuri românii şi ruşii sunt numai la 50 m faţă în faţă. Ruşii incendiază casele în care se adăpostesc ai noştri, cu cartuşe incendiare.

Peste noapte nimeni nu închide un ochi. Un foc dens menţine pe ruşi pe poziţiile lor. Totuşi, în zorii zilei, ruşii presează în aşa fel încât Compania 3-a şi Compania 2-a din 16 V.M. sunt silite să se replieze către Punctul de Comandă batalion. Avem deci unele pierderi: 3 morţi, 4 răniţi, un dispărut. Moare sergentul Şola, un admirabil copil. E rănit sublocotenentul Popârda. Inamicul trage mereu cu a.c., brandurile, puştile a.c. şi pistoalele automate. Contactul e strâns şi permanent.

În dimineaţa zilei germanii s-au retras primind o altă misiune. Nu se ştie de soarta unui maior şi a unui căpitan german.

Azi a fost omorât slt. Mereuţă de la (Batalionul n.n.) 16. Postul de comandă a lui 16 e începând de ieri dimineaţă cu noi.

Vie activitate de aviaţie. La comanda Companiei 2-a slt. Vartolomeu.

Pierderile de azi: un ofiţer rănit, slt. Popârda, 5 morţi, 7 răniţi.

Timpul s-a menţinut frumos. Senin şi cald.

Duminecă 28.II.(1943)

Astă noapte iarăşi veghe încordată. Când aţipim puţin ne trezim într-o răpăială de tunuri a.c. şi pistoale. Cartuşele trasoare brăzdează cerul. Gloanţele cad în spatele Punctului de comandă şi se înfig chiar în casa cu P.C. Un ostaş a fost rănit aci. Contactul (cu inamicul n.n.) e strâns. Activitate permanentă de o parte şi de alta.

Ne sprijină o baterie din Divizia 2 ob(uziere) munte şi un batalion din Divizia 4-a t(unuri) de m(unte).

Nu prea sunt proiectile. Lipsesc de asemenea proiectilele de brand şi tun anticar.

Cu toată presiunea inamicului, ai noştri stau pe loc. Efectivele însă se micşorează pe fiecare zi. Şi, dacă din cei 30 de oameni cât are compania, mai cad 2-3, se cunoaşte foarte mult. Înseamnează că nu-i cine să deservească o puşcă mitralieră.

Timpul e puţin înnorat. În stânga noastră ceva tancuri au contraatacat şi au pricinuit ruşilor pierderi grele. (Batalionul Mikailis).

Aviaţia germană de asemenea a bombardat în sectorul nostru (4 avioane).

Am avut astăzi 2 morţi şi 3 răniţi. Dintre morţi unul e sergentul Bălan, de la Compania 1-a, un copil eminent.

Cum se lasă seara grija este şi mai mare. Trebuie să ne păzim de toate părţile. Batalionul 9 la dreapta este la 2 km de noi. Spaţiul este asigurat prin patrulări. În ultimele rezerve ale noastre ca pionieri, telefonişti, agenţi, fac faţă într-acolo. Legăturile sunt bune, dar din cauza lipsei de cablu telefonic, e o prea mare îngrămădeală pe acelaşi fir. E ceva ca la Turnul Babel!

La P.C. stăm într-o casă ţărănească infectă şi dormim (când apucăm) pe fânul aşternut pe jos.

Se termină şi luna februarie şi nici o schimbare în situaţia noastră.

Luni 1.III.(1943)

Astă noapte o companie germană a venit şi a ocupat poziţie în flancul nostru stâng, între Compania 2-a şi ciclişti.

Batalioanele 9 şi 8 au (fost) luate din flancul drept la Divizie şi puse în flancul stâng astfel batalioanele 10 şi 16 rămân extrema dreaptă a Diviziei.

În zorii zilei ruşii au încercat un atac în sectorul nostru. Un violent bombardament de artilerie, branduri şi tunuri a.c a precedat atacul, dar ruşii n-au reuşit să înainteze.

Grupul 5 s-a mutat la Petrovskaja.

Ruşii dispun de armament mai mult şi muniţie mai multă ca noi. Artileriştii noştri când vor să tragă trebuie să ceară aprobarea de la grup. Primesc aprobare pentru 3-5 proiectile. N-avem muniţie. La ora 13 ruşii atacă din nou. Dreapta Companiei 2 din (batalionul n.n.) 16 se repliază. Lt. Stoicuţa este uşor rănit. Poziţia este numai la 300 m dreapta de comandă batalion.

Situaţia devine din ce în ce mai critică. Batalionul 16 are mari pierderi. Noi la fel.

Astăzi răniţi 6, 3 dispăruţi şi un mort.

În special (armele n.n.) a.c fac prăpăd. Bat în casele unde se adăpostesc ai noştri. Ruşii trag şi cu arme cu lunetă şi ochesc în special pe trăgătorii de la mitraliere. În ultimele zile Compania armament greu a avut pierderi serioase.

Astăzi toată ziua a fost noros. Aviaţia n-a activat. Frig. Oamenii n-au dormit de câteva zile. Terenul e mlăştinos şi îndată ce se sapă de câţiva cm iese apă. Aprovizionarea cu hrană şi muniţie se face numai noaptea. Până la orele două noaptea este un întuneric groaznic.

Controlul terenului se face prin rachete luminoase şi patrule.

Marţi 2.III.(1943)

Noaptea a fost relativ liniştită. A plouat toată noaptea şi a fost un întuneric groaznic. Oamenii sunt uzi leoarcă. Stau în apă.

În zorii zilei, la orele 5, în faţa Companiei 2-a şi 1-a se porneşte un violent atac. Profitând de întuneric ruşii s-au apropiat în cursul nopţii până la 25 m! în faţa poziţiei noastre. Presând puternic ne-au produs pierderi grave la plutonul slt. Munteanu Eusebie.

În fața Companiei Stoicuța de-asemenea s-a atacat.

Brandurile noastre și tunul anticar au tras asupra caselor în care erau adăpostiți rușii punându-i pe fugă.

Situația este foarte critică. Pierderile nu pot fi suplinite. Din companii de câte 30 de oameni acum au rămas câte 20-25. Se cer întăriri de la grupe pentru umplerea golurilor rămase, dar nu are de unde ne da.

Toată ziua se parlamentează cu comandanții de companii, care sunt disperați. Ofițerii comandanți de plotoane au câte 6-8 oameni.

Grupul ne-a cerut situația luptătorilor. Sunt în linie 190 de oameni și 10 ofițeri.

Pierderi totale azi; 7 morți și 11 răniți.

Pentru mâine se proiectează un atac mai mare, sprijinit de tancuri.

Timpul e mizerabil. Noroi groaznic.

Miercuri 3.III.(1943)

Astă noapte vânt cumplit. Liniște. Din când în când câte o mitralieră.

În zorii zilei plouă și suflă un vânt teribil. Atacul se dă prin acest mizerabil timp.

La ora 4,45 pornește pregătirea de artilerie. Concură două batalioane de-ale noastre, o baterie grea germană și de Nebel. Două companii germane au atacat la cot cu noi. Una la stânga, alta la dreapta.

Patru tancuri au atacat prin dreapta, iar două prin stânga.

În dreapta atacăm (cu) Compania 2-a din 16, a 3-a din (Bat. n.n) 10, a treia din (Bat.) 16, apoi a urmat spre stânga (Compania n.n.) cercetare din 16, 1 din (Bat.) 10 și apoi a 2-a din 10.

La 5 trebuia să debuteze atacul, dar din cauza întârzierii tancurilor, pornirea la atac nu s-a produs până la ora 5,30. Astfel între terminarea pregătirii atacului și pornire la atac a fost aproape 30' în care timp rușii au fugit. Dacă se întâmpla altfel, toți ar fi fost surprinși.

La 5,30 atacul a pornit. Românii cot la cot cu germanii.

Bombardamentul de artilerie a dezorganizat linia inamică. Mitralierele şi brandurile noastre au tras şi ele încât ruşii au fost năuciţi. Progresul a fost mai simţit la stânga (slt. Vartolomeu) şi la dreapta. La orele 11 satul era curăţat, iar mormane de morţi zăceau peste tot. Artileria şi tunurile au mutilat oribil cadavrele.

Cum progresa atacul se raporta la mulţimea materialelor capturate: baterii de artilerie şi tunuri a.c. în bătaie în stare de funcţionare.

Până la sfârşit s-au numărat 18 tunuri, multă muniţie, căruţe cu materiale, puşti a.c. şi mitraliere, telefoane, fir telefonic etc. S-au făcut 50 de prizonieri şi 200 de morţi. Inamicul a fugit în păpurişul de la 2 km de sat şi a început să se regrupeze.

Batalioanele 10 şi 16 au ocupat poziţie pe liziera de Vest şi Nord. Batalionul 10 pe liziera de N-E şi Est Batalionul 16. Ai noştri au început să tragă cu tunurile a.c. şi aruncătoarele de 82 capturate. Am avut un mort şi 10 răniţi. La pornirea atacului a fost prezent şi dl. general Dumitrache.

Satul este complet distrus, ars.

Joi 4.III.(1943)

Astă noapte a îngheţat. S-a mai strâns noroiul. Peste noapte linişte.

În dimineaţa zilei inamicul s-a identificat în faţa batalionului 10, la 2 km şi în faţa batalionului 16 la 1 km. Un batalion de lucru german a venit să sape o altă poziţie de repliere.

În după amiaza zilei grupe de ruşi încercau să se apropie de bateriile rămase în poziţie, însă încercarea le-a fost zadarnică, deoarece au fost ochiţi imediat de către trăgătorii noştri.

Prin păpuriş se observă mişcări. Semn că ruşii se regrupează. Un prizonier de astăzi declară că un batalion în păpuriş e gata pentru c(ontra)atac.

De altfel nu e de mirare. În sectorul nostru acţionează o divizie şi sigur o fi având rezerve.

Nici o pierdere astăzi.

Tunurile capturate au fost distruse punându-li-se foc la cauciucuri şi cu lovituri de topor toate aparatele.

Vineri 5.III.(1943)

La căderea serii se înseninează şi peste noapte îngheaţă puţin. În timpul nopţii rachete şi focuri rari. În zorii zilei, la orele 4,30, inamicul a apărut prin surprindere în faţa Companiei 2-a şi la cercetarea din (Bat. n.n.) 16. Au atacat două companii. Compania a 2-a a fost silită să se replieze pe poziţia din ajun pregătită. A fost silită la aceasta şi din cauza lipsei sprijinului de artilerie şi din cauză că nu are muniţie. După replierea Companiei 2-a, s-a repliat tot dispozitivul Batalionului pe noua poziţie. Astfel inamicul a intrat în partea de Nord a satului, presând cu un violent foc.

Compania 2-a a lăsat pe teren toată muniţia de rezervă şi o mitralieră. A avut 3 răniţi.

La Batalionul 16 inamicul a fost oprit în câmp.

Situaţia e din nou gravă. Ostaşii, puţini la număr, cu un moral zdruncinat, ofiţerii la fel, poziţia se menţine cu greu. Câte un ofiţer comandă câte 7 soldaţi.

Deşi se spusese că în luna februarie misiunea noastră e terminată, ea continuă şi în martie.

Am intrat sub ordinele grupului 49 german. Dl. general Konrad a adresat o scrisoare de mulţumire Diviziei şi unităţii noastre pentru victoria din ziua de 3 martie. Dl. comandant de brigadă a fost propus pentru "Crucea de Fier", cl.I. Comandanţii de companii în special sunt în mare luptă. Cu forţe mici li se cere a respinge un inamic superior.

După amiază Batalionul şi-a consolidat poziţia.

Între Companiile 2-a şi 3-a s-a pus un ploton de 7 oameni de la Cercetare. Apoi artileria a reglat tragerile în faţa poziţiei.

Sâmbătă 6.III.(1943)

Noapte senină cu stele. A îngheţat. Deşi suntem în martie frigul se menţine. Contactul cu inamicul s-a menţinut strâns tot timpul nopţii. Artileria a tras din oră în oră, câte un proiectil în faţa companiilor, iar mitralierele şi puştile mitraliere din timp în timp câteva cartuşe.

În dimineaţa zilei ruşii au început să preseze mai ales în faţa Companiei 2-a şi la Batalionul 16. Reuşind să se mai

apropie. Mai târziu, pe la orele 8, coloane ruseşti au început să intre în sat prin "spitz" (s.a.). S-a apreciat a fi cca 2 batalioane. Au adus şi artilerie. La orele 9 au pornit la atac. Au fost opriți însă de focul nostru: artilerie, branduri şi infanterie.

Ruşii ochesc cu arama cu lunetă şi ne împuşcă în cap oamenii. Şi azi până la ora 9 avem trei răniți.

Artileria grea germană trage şi ea în sectorul nostru. Generalul Ruof, comandantul Armatei şi generalul Ott, comandantul Grupului 52 şi-au exprimat mulțumirile pentru comportarea Diviziei, cât timp a fost sub comanda lor.

Temeri ca să nu se întâmple ceva înainte de a fi schimbați. Puterea de rezistență a Batalionului a scăzut foarte mult. Până acum Batalionul a ieşit cu fața curată din toate acțiunile. Unii ofițeri sunt bolnavi de mai mult timp. Nu se evacuează şi fac sforțări pentru a rămâne la comandă cât mai pot.

Tot mai insistent se vorbeşte că vom lua drumul Țării. Înspre seară, în sprijinul nostru au tras şi două baterii grele germane. Au avut un efect dezastruos pentru inamic. Pe la orele 7 o mică panică s-a produs la companie, care s-a soldat cu doi răniți.

Duminecă 7.III.(1943)

Peste noapte cer senin. Satul a fost luminat de casele aprinse de proiectile. În zorii zilei, la ruşi s-a observat din nou mişcare, ceea ce presupunea că vor un atac. Intervenția promptă a artileriei noastre şi a celei germane (grea şi Nebel) i-a liniştit.

Ieri şi azi dimineață activitate de aviație.

La orele 9,30, 9 avioane de bombardament "Stuka" au bombardat în fața poziției noastre. Ruşii au fost năuciți pentru moment. Un prizonier luat la batalionul 16 a declarat că în limba de sat din fața noastră este un batalion. Au ordin să ocupe casă cu casă satul. În spate sunt două divizii cari intră în acțiune, dar n-au armament. Comandantul diviziei a fost ucis în bombardamentul de ieri.

Contactul cu inamicul se menține strâns în tot cursul zilei. Unii ostaşi stau în şanțuri pline cu apă.

Se vorbeşte că "Măcinicii" îi facem pe drum.

Azi a venit batalionul german Schelak în spatele nostru pentru siguranță.

Radiojurnalele sunt tot mai îmbucurătoare. Nutrim speranța de mai bine. Căruțele au plecat de azi dimineață. Semn bun.

O divizie germană execută lucrări pentru a ocupa o poziție în spatele nostru. Aprovizionările cu muniție se fac cu mare greutate. Mașinile nu mai pot circula. Toată ziua a suflat vântul. Doi răniți azi.

Luni 8.III.(1943)

Azi noapte a plouat. Peste zi timp frumos. În sectorul nostru contactul cu inamicul strâns.

La ora 9,1/2 rușii atacă în sectorul nostru, în fața Companiei 3-a și la Cercetare din (Batal. n.n.) 16.

Atacul a fost respins prin focul dens al infanteriei și de către artilerie.

Am plecat la Petrovskaja pentru cartiruire, urmând ca în această seară să se replieze poziția pe Petrovskaja și Batalionul, urmând a fi rezervă a Diviziei.

Se revine asupra ordinului și Batalionul rămâne pe poziție până la noi ordine. Doi răniți.

Marți 9.III.(1943)

Lună nouă. Peste noapte senin. A înghețat puțin. Rușii au fost ținuți pe loc și în cursul acestei nopți cu foc de trasoare.

Comanda companiei 1-a o ia sublocotenentul Capestraiu.

La 6,45 rușii atacă din nou la Compania 2-a. Plotonerul Pânzaru execută o incursiune și ia o pușcă mitralieră și omoară 4 ruși. Rușii încep să se organizeze pe teren în fața noastră.

Peste zi vânt. Se usucă noroiul. Pe la orele 16, 4 Meserschmidt-uri au mitraliat niște coloane în fața noastră.

Stukas-urile n-au venit să bombardeze în sector.

Miercuri 10.III.(1943)

Astă noapte senin. Vântul continuă. Îngheață. Pe front liniște. Rușii se mișcă de colo până colo. Când îngrămădeala e mai mare, artileria noastră îi împrăștie.

Pâinea începe să fie cam puțină. Furajele lipsesc cu

desăvârşire. Se descoperă casele oamenilor pentru a se da ceva furaje cailor. Locuitorii şi-au îngropat puţinele grăunţe. Nimic însă nu scapă şi totul este dezgropat. Găini nu mai sunt în sat şi nici miei. Acum se taie oile. Soldatului îi trebuie mâncare sătioasă şi multă.

Joi 11.III.(1943)

Timpul se menţine foarte frumos. Pământul începe să se usuce.

Se menţine acelaşi strâns contact cu inamicul. Se pare că ruşii minează. Nici un rănit azi.

Plecarea s-a mai amânat din nou. Nu mai credem nimic şi în nimeni. De două luni suntem duşi (cu vorba n.n.) de la o zi la alta. Nemţii aduc benzină şi furaje cu avionul şi le lansează cu paraşuta la Petrovskaja.

S-a înapoiat sublocotenentul Păuceanu.

Vineri 12.III.(1943)

Acelaşi timp admirabil. Noaptea însă îngheaţă. În sectorul nostru linişte. Se trage, din timp în timp, câte un cartuş. Spre Tshernojerkovskaja se produce un mare atac. Astă noapte s-a scurs o coloană spre stânga. Pe la orele 7 în regiune au zburat cel puţin 30 de avioane ruseşti.

De la 20 decembrie, abia azi au sosit primele scrisori de acasă.

Sâmbătă 13.III.(1943)

Timpul se menţine foarte frumos. Astă noapte, de la lăsarea serii şi până dimineaţa la orele 3, avioanele ruseşti au bombardat poziţia noastră. Nu sunt victime.

Cu inamicul acelaşi strâns contact. Intensă activitate aeriană. Se vorbeşte despre un eventual atac rus cu tancuri.

O încercare de infiltrare din partea ruşilor s-a soldat cu 8 morţi pentru ruşi.

Duminecă 14.III.(1943)

Peste noapte senin. A bătut vântul şi a început să (se) înnoreze. Avioanele ruseşti ne-au cercetat şi de astă dată. Ruşii

fac aceleaşi încercări de infiltrare. Sunt respinşi de focul nostru. Se consumă foarte multă muniţie.

Generalul Konrad, comandantul Grupului a văzut poziţia noastră. Se speră într-o schimbare.

Luni 15.III.(1943)

Cerul acoperit cu nori. Vântul continuă să sufle. Ruşii au tras intens toată noaptea. Compania 3-a a oprit o nouă încercare de infiltrare.

La orele 17,30 , din ordinul telefonic al Grupului 5, batalionul se retrage de pe poziţie în Petrovskaja lăsând în contact cu inamicul Compania 3-a şi un ploton din Compania 2-a până la orele 1,30. Retragerea n-a fost observată de inamic şi s-a făcut fără nici un incident.

Batalioanele 16 şi 9 au ocupat poziţie pe liziera de Nord a Petrovskaiei.

Batalionul 10 în rezervă în centrul satului Petrovskaja. Astăzi un rănit.

Marţi 16.III.(1943)

Noros şi vânt. Batalionul execută programe de gospodărire. Se recunoaşte noua poziţie, pe care Batalionul o va ocupa pe timp de 24 de ore în ariergardă, după retragerea Batalioanelor 8,9 şi 16.

La orele 16, Batalionul se deplasează pe poziţia recunoscută. Până la căderea serii s-a ocupat noua poziţie. Inamicul n-a venit la contact încă la Batalioanele 9 şi 16.

Miercuri 17.III.(1943)

Puţin înnorat şi vânt. Batalionul se îngroapă în teren pe poziţia ce o ocupă. Suntem încadraţi la stânga de un batalion de pază grenadir, iar la dreapta de Escadronul 5 cercetare călare, în dreapta cărora este Divizia 50 germană.

La Batalionul 9 a apărut o patrulă inamică. S-au semnalat şi vreo 3 tancuri.

Aviaţia a bombardat poziţia inamică. O luptă aeriană între

avioane de vânătoare germane şi "Rata" s-a soldat cu căderea altor avioane ruseşti.

Spre seară se face o mică rectificare în dispozitivul Batalionului. Suntem sub comanda lt. colonelului Piroska în misiune de ariergardă. Astă seară la orele 18, Divizia s-a retras din luptă.

Dl. general a dat două ordine de zi. Dl. maior a primit "Crucea de Fier" cl. I.

Joi 18.III.(1943)

Dimineaţa noros, apoi soare şi vânt. Inamicul n-a intrat încă în Petrovskaja. La Protoka mare activitate. Bate şi Katiuşa. Am fost întăriţi cu 7 tunuri a.c.

La orele 16, patrule inamice au intrat în Petrovskaja. Ai noştri au deschis un vijelios foc.

La orele 18, Batalionul se retrage, lăsând pe poziţie, în contact cu inamicul 16 oameni care au rămas până la orele 11 (noaptea n.n.) dimpreună cu elemente germane.

Batalionul s-a dirijat spre *Kalabotka* (s.a.), (zona de grupare a Diviziei), unde a ajuns dimineaţa pe la orele 3,1/2 după un marş de 30 km.

Toată noaptea vânt şi înnorat. Frig. Ruşii, acum vreo două săptămâni până la Svetelnikovo.

Vineri 19.III.(1943)

Senin şi vânt. Kalabotka e numai la 6 km de Kuban, regiune cu trestie şi stuf. La tot pasul câte un cal mort. Caii mănâncă trestie neavând altceva. Peste tot se văd urmele războiului. Mizerie. La orele 18 continuăm drumul spre Taman.

Marşul se face pe o noapte senină, dar rece, mai ales din cauza curenţilor din lunca plină cu stufăriş a Kubanului.

Aproape două ore mărşăluim numai prin bălţi. Podul peste Kuban e solid lucrat. Kubanul, deşi aproape de vărsare, nu e prea lat (200 m) dar adânc. Podul este la mare înălţime deasupra apei.

Prima comună, după trecerea Kubanului, pe care în

această retragere l-am trecut pentru a treia oară, este Warenovskaja - comună mare. La fiecare casă este garată câte o maşină germană. Enorm depozit de muniţie aici.

Din Warenovskaja facem spre dreapta şi mărşăluim pe şoseaua din stânga Kubanului până la Ivanovka, unde sosim pe la orele 2 dimineaţa şi cantonăm.

Sâmbătă 20.III.(1943)

E senin dar vântul suflă cu aceeaşi furie. Cunoaştem prea bine curenţii de pe Kuban. În august acest vânt ne-a acoperit cu nori de praf, în ianuarie ne-a viscolit şi ne-a îngheţat urechile, iar acum, în primăvară, e tot atât de neplăcut.

Trupa a intrat în cantonament şi se odihneşte. Peste zi se execută program de gospodărire.

Senin şi vânt. Se continuă cu programul de gospodărire. În cantonament stăm amestecaţi cu germanii şi civilii. Sărăcie mare. Teritoriul secătuit de mulţimea trupelor cari au cantonat pe-aici începând din vara trecută.

Regiunea a fost cucerită de Grupul de Cavalerie român.

Duminecă 21.III.(1943)

Se primeşte ordin de continuare a marşului până la Staro-Titarovskaja.

Batalionul se pune în marş la orele 5,30. Vântul suflă cu mare furie. Noroc că e din spate. Şoseaua trece prin sate cu înfăţişare tristă. Drumul e presărat din 20 în 20 de m cu cai morţi şi maşini sau căruţe arse sau împotmolite în noroiul acum uscat. În lunile trecute a fost o nenorocire aici.

Sosim la Staro-Titarovskaja pe la orele 14 şi cantonăm în partea de Vest a comunei. Aci sunt toate unităţile din Divizie.

Cantonăm prin bună înţelegere împreună cu camarazii germani. Vom sta aci până ne va veni rândul la trecere. Se prea poate să mergem şi cu avionul.

Dl maior este chemat la punctul de comandă al Diviziei la dl. general pentru ordine. Realizăm legătura telefonică cu Divizia.

Luni 22.III.(1943)

Senin şi vânt. Frigul a mai încetat. Dimineaţa program de instrucţie tehnică şi îngrijirea armăturii. La orele 6,30 adunarea ofiţerilor şi subofiţerilor. Dl. maior comunică ofiţerilor cele ordonate de general.

La orele 11,30 Adunarea Batalionului. Prima adunare după 5 luni. Dl. maior citeşte ultimele ordine de zi ale Diviziei. Ţine o înflăcărată cuvântare (se reproduce în întregime în jurnalul de operaţiuni).

Se constituie eşalonul terestru şi avion. Se face inventarierea tuturor materialelor pe cari le are Batalionul. Aviaţia germană de transport foarte activă.

Marţi 23.III.(1943)

Peste noapte s-a înnorat, iar dimineaţa zilei continuă să bată vântul rece şi să fulguiască. Restul zilei înnorat şi vânt.

Pe la orele 9, dl. general a inspectat sectorul de cantonare al Batalionului. Astă noapte a plecat primul transport al Diviziei cu avioanele.

Trupa a executat program de instrucţie tehnică şi gospodărire. După amiază dl. general cu şefii de corpuri a participat la un film rulat de către Armata 17 germană.

Miercuri 24.III.(1943)

S-a înseninat parţial, dar suflă acelaşi vânt rece. Batalionul rămâne şi astăzi în aşteptarea rândului la îmbarcarea în avioane.

Se execută program de instrucţie tehnică şi gospodărire.

În după amiaza zilei, la orele 15, dl. general a inspectat Batalionul, însoţit de şeful Statului Major. După ce a trecut în revistă pe luptători şi tunurile, a adresat câteva cuvinte ostaşilor şi apoi, separat, ofiţerilor, mulţumind Batalionului 10 pentru felul cum s-a comportat în luptă.

Joi 25.III.(1943)

Senin şi vânt. Vânt extrem de rece. S-a primit săpun. Trupa spală deşi e sărbătoare.

Pe la orele 12, Batalionul primeşte ordin ca o parte din eşalonul aerian să plece la aeroport, la Vichestblikovskaja, 8 km. Batalionul, din lipsă de avioane, n-a putut pleca astăzi, cantonând în Vichesteblicovskaja.

Vineri 26.III.(1943)

Acelaşi vânt rece şi acelaşi cer senin. Dimineaţa la orele 5 suntem la aeroport, pentru îmbarcare. Înaintea noastră pleacă Batalionul 9. Începem îmbarcarea în planoare abia pe la orele 10. Intră într-un planor 8 ostaşi cu tot echipamentul. Până la orele 15 cele 4 companii, Comanda, cercetarea 1-a şi 2-a sunt toate debarcate pe aeroportul din Bergerovo.

Ostaşii Batalionului au încercat senzaţii mari. Unii au călătorit fără prea mari emoţii, altora însă le-a venit rău. Am străbătut peste 60 de km cu avionul. Sub noi satele păreau jucării. Ne-am dat seama de ce poate vedea un avion inamic ce zboară deasupra poziţiei noastre.

Pe aeroportul de la Bergerovo sute de aparate germane, depozite de muniţii. Urmele luptelor de la Kerci la tot pasul.

Îmbarcăm pe la orele 17 şi trenul porneşte abia pe la orele 23. Ostaşii sunt vineţi de frig. Vântul acesta străbate până la oase. Vagoanele sunt neîncălzite, iar paiele pentru aşternut lipsesc cu desăvârşire.

Cum însenineză, avioane ruseşti vin să bombardeze aeroporturile germane. Apărarea a.a. germană intră în funcţiune. Ce stupiditate ar fi ca să fi scăpat teafăr din atâtea lupte şi tocmai acum să te nenorocească o bombă!

Să ne vedem trecuţi de Kerci, asta a fost visul nostru. Iată că suntem trecuţi şi îmbarcaţi chiar în tren.

Sâmbătă 27.III.(1943)

Am progresat prea puţin peste noapte. Când se face ziuă încă nu suntem ieşiţi din gât (peninsulă, n.n.), iar la ora 7 suntem la Novo-Nikolaevskaja. Aici calea ferată o ia spre Nord-Vest spre Dshankoi.

Cerul e senin ca lacrima şi, ca prin minune, cu revărsatul zorilor şi vântul s-a oprit. Noaptea tot mai îngheaţă încă. Trecem

printr-o regiune unde tot câmpul este scor(mo)nit de tranşee. Satele sunt distruse, gările de asemenea până la temelie. Casele de piatră cioplită albă – de var. Terasamentul din scoici de mare.

În stânga se zăresc Munţii Crimeii acoperiţi cu zăpadă.

În sens invers pleacă trenuri încărcate cu materiale şi fân. În toate gările, ceferişti, jandarmi şi ostaşi germani.

Pe câmp a început lucrul. Sunt prinşi câte 6 cai la plug. Se sapă şi în grădină. Nu se vede nici un fir de iarbă verde. Vitele pasc în stepă iarbă uscată.

Casele acoperite cu ţiglă, iar mai spre Dsankoj şi cu pământ. Unele n-au nici un arbore, iar altele numai salcâmi.

Vagoane arse, proiectile în grămezi, pe câmp. Pe la orele 13 suntem în Dshankoj, gară mare, de unde calea ferată o ia spre Simferopol. Ai impresia că te găseşti într-o gară din ţară, Copşa Mică sau Simeria.

Iată un tren cu fân, altul cu un Dekovile pentru *Kerci* (s.a.), altul cu maşini ale unei unităţi, altul cu cisterne şi cărbuni etc., tren sanitar.

La "Crucea roşie" română ni se serveşte o masă caldă atât ofiţerilor cât şi trupei. Stăm aici până noaptea pe la orele 11, când ni se dă drumul spre Simferopol.

Duminecă 28 .III.(1943)

Timpul plăcut, senin. Rece dimineaţa. Sosim la Simferopol la orele 4. După un popas de 3 ore plecăm spre Bachtisaray, unde sosim la orele 9. De aici ne încolonăm şi ne îndreptăm la Bia-Sala, cale de 18 km.

Parcurgem o vale frumoasă cu grădini şi pomi. De o parte şi de alta se înalţă stânci prăpăstioase. Satele sunt mici, dar ordonate.

La orele 18 suntem la Bia-Sala (s.a.)Aci suntem aşteptaţi de căpitanul Ioniţă, care a avut comanda tuturor oamenilor veniţi din concediu, recuperaţi, şi cei sosiţi cu căruţele eşalonului I.

Trupa a intrat în cantonament. Cartiruirea s-a făcut pe la casele oamenilor în condiţii bune. Dispunem de lemne şi apă

bună. Lipseşte fânul cu desăvârşire. Caii mănâncă numai grăunţe şi fire de iarbă uscată ce mai găsesc prin pădure.

Satul e locuit de ruşi. Au biserică şi preot. Casele din piatră acoperite cu ţiglă. Străzi foarte întortochiate. Te pierzi ca într-un labirint.

Dealurile sterpe. Uscate, mâncături de ape.

Luni 29.III.(1943)

Timp frumos. Senin. Soare de primăvară. Trupa execută program de gospodărire. Ofiţerii iau masa la popotă.

Pe la orele 11 soseşte Compania 3 şi a 4-a, eşalon avion. Suntem cu Grupul 5 împreună.

Marţi 30.III.(1943)

Zilele sunt din ce în ce mai frumoase. La orele 7 se face apelul general al Batalionului unde dl. Gen. comandant al Batalionului vede amănunţit pe toţi ostaşii. Mustră pe cei care în retragere au fost laşi şi au rămas în unitate şi laudă pe cei cari au dus greul cu vrednicie până la sfârşit.

Se dă citirea ordinelor de zi date de M(ăria) Sa Regele şi dl. Mareşal Antonescu cu prilejul Anului Nou. Apoi se execută un program de instrucţie şi după masă gospodărire.

Medicul veterinar al Diviziei a inspectat caii cari au ieşit foarte slabi din iarnă.

Miercuri 31.III.(1943)

Senin şi cald. Dimineaţa apel educativ. Noua ordine de bătaie. Se citeşte ordinul de zi cu decoraţiile.

Program conform celui întocmit de batalion.

Am primit vestea morţii mamei mele dragi.

Joi 1.IV.(1943)

Înnorat şi vânt. Totuşi, destul de cald. Aer de primăvară.

Se execută programul fixat. Nici un eveniment important. Se lucrează asiduu la inventarierea materialelor şi actelor de pierderi.

Vineri 2.IV.(1943)

Peste noapte s-a înnorat iar dimineața plouă o ploaie deasă. Timpul totuşi nu e rece. Program normal.

Sâmbătă 3.IV.(1943)

Timpul continuă a fi mohorât. Vin ordine pentru reparatul şoselelor. Instalarea în cantonament se face temeinic. Nu mai pridiidim cu corespondența. Tot ce nu s-a lucrat de 3 luni trebuie relucrat acum.

Duminecă 4.IV.(1943)

Noros. Pe munți e încă zăpadă. Aci însă, în vale, e cald.

Compania 1-a lucrează la şoseaua Bia-Sala-Ululoka. Se recunoaşte traseul liniei înguste în vederea exploatării. S-a servit Sf. Liturghie la biserica satului. Se lucrează şi la drumurile din comună. Grădini de zarzavat. Gherete – loc de adunare etc.

Luni 5.IV.(1943)

Se menține noros. Program de instrucție. Program nou conform ordinului grupului.

Scrisoare disperată de acasă, din 12 februarie, şi de la logodnica sublocotenentului Tutelea.

Marți 6.IV.(1943)

Timpul s-a răcit simțitor. Noros. Se continuă cu reparatul şoselei spre Ululoka. Program. Dimineața adunarea Batalionului – educativ. Se văd oamenii care pleacă în concediu.

Miercuri 7.IV.(1943)

Noros. Se lucrează la şosele şi propuneri de decorații.

Joi 8.IV.(1943)

Soseşte eşalonul sublocotenentului Radu. Noros, continuăm lucrul la şosea.

Vineri 9.IV.(1943)

Soare. Nopți senine. Lună nouă. Lucru la șosea. Se termină azi. A sosit și eșalonul jumătate din terestru.

Sâmbătă 10.IV.(1943)

Noros. Avansarea în grad a noilor contingente. Adunarea Batalionului la ora 9. Pregătiri în vederea parăzii de mâine.

După amiazăzi la orele 5 m-a văzut dl. Colonel Cârlan V., comandantul grupului 5 V.M. pentru întâia dată de când este la comanda grupului. După trecerea în revistă ne-a adresat cuvinte de laudă. Faima cu care Batalionul 10 V.M. s-a întors în țară în anul 1941 n-a fost dezmințită nici în 1942 și 1943, ci a fost mărită tot mai mult.

A urmat defilarea.

Spre seară a început să plouă.

Duminecă 11.IV.(1943)

La orele 4,30 dimineața, cu toate că a plouat peste noapte, s-a pus în marș și s-a îndreptat spre locul de adunare a Diviziei, de la Manguch. A sosit la orele 8. Participă toate unitățile Diviziei. La orele 9, dl. general Dumitrache primește raportul și trece în revistă unitățile.

La orele 10 primește raportul dl. general Avramescu, comandantul Corpului de Munte, apoi se servește parastasul pentru eroii Diviziei, pe o tribună pavoazată cu drapelele german și român. Dl. General Avramescu laudă eroismul Diviziei. Se împart decorațiile "Crucea de Fier" cl. I și cl. II. Defilarea. Cântă muzica militară germană.

Masa comună pentru comandanții de unități și decorați. Este prezent un colonel german.

La masă, dl. general Avramescu a toastat pentru dl. general Dumitrache, iar dl. general Dumitrache pentru dl. general Avramescu.

Dl. general Dumitrache a făcut legământul că va duce Divizia la vechea ei reședință (Sighet, s.n.)

A plouat aproape tot timpul. Masa s-a luat la câmp. S-a servit și vin.

Luni 12.IV.(1943)

Program de instrucție. Nimic deosebit. Pleacă în concediu dl. colonel Cârlan. Plouă.

Marți 13.IV.(1943)

Același timp ploios. Ceață. Nimic deosebit. Soseşte ultimul eşalon al Batalionului cu căpitanul Petrişor. De acum tot Batalionul este prezent

Cazuri de tifos exematic la Batalionul 9 V.M.

Miercuri 14.IV.(1943)

Ploaie, noros. Curățenie pentru prevenirea tifosului.

Joi 15.IV.(1943)

Idem.

Vineri 16.IV.(1943)

Timp frumos. Adunarea Batalionului Lt.col. Toraş. Plecare în concediu. Ostaşii au plecat la orele 19. Comisia de recensământ.

Sâmbătă 17.IV.(1943)

Timp frumos. Recensământul cailor.

Duminecă 18.IV.(1943)

Sfințirea Troiței.

Acțiuni pentru curățirea partizanilor.

Luni 19.IV.(1943)

Senin şi cald. Nimic deosebit.

Marți 20.IV.(1943)

Adunarea Batalionului cu toate materialele.

Führerul împlineşte 53 de ani.

La orele 11, dl. general, însoțit de dl. maior Ursache, inspectează Batalionul interesându-se îndeaproape de toate. Dă indicații asupra țintei şi punerii în ordine a tuturor scriptelor.

Miercuri 21.IV.(1943)

Timpul se menține foarte frumos. Încep să înflorească caișii. Program de instrucție și gospodărire. Pregătiri în vederea Paștilor. Se spovedește trupa.

Joi 22.IV.(1943)

Sfințirea Troiței eroilor Batalionului. Vorbește căpitanul Ioniță.

Un detașament de 26 de oameni pleacă gardă de onoare pentru primirea d-lui general Pantazi.

Vineri 23.IV.(1943)

Timp admirabil. Trupa și ofițerii participă la prohod și dau răspunsurile.

Vine la comandă dl. căpitan Schreiter.

Sâmbătă 24.IV.(1943)

Dl. general inspectează Batalionul în vederea unei solemnități ce se va aranja cu ocazia unei personalități. Batalionul (pleacă) defilează de două ori în fața domnului general.

Duminecă 25.IV.(1943)

Ziua de Paști. Se participă la înviere. Trupa ia masa afară la mese frumos aranjate. Comandantul Batalionului trece pe la fiecare companie, popota ofițerilor etc.

S-a primit aparat de radio.

Ordin de zi.

Luni 26.IV.(1943)

Dl. general vine și ciocnește ouă roșii cu trupa. Serbare dată de trupa teatrală. Serbare dată de ostașii Batalionului. Participă Divizia 5 T.M-te.

Marți 27.IV.(1943)

E prima zi de odihnă.

Miercuri 28.IV.(1943)

Dimineața program de instrucție. După masa pregătiri în cunoașterea revistei şi a defilării de la Manguş.

Joi 29.IV.(1943)

Dimineața plecarea la Manguş. Ne-a vizitat dl. general Pantazi şi generalul Avramescu.

Vineri 30.IV.(1943)

Timp frumos. Au înflorit pomii. Program de instrucție. Apar primele cazuri de boală. Volfimie(?)

Sâmbătă 1.V.(1943)

Plouă. Deparazitare.

Duminecă 2.V.(1943)

Deparazitare. Timp frumos.

Luni 3.V.(1943)

Deparazitare. Vine o maşină de la Ministerul Propagandei.

Marți 4.V.(1943)

Îmbunătățiri în cantonament. Chiar şi pentru popotă. Baie. Deparazitare.

Miercuri 5.V.(1943)

Închis spre ploaie. Deparazitare. Reprezentație dată de trupa rusă.

Joi 6.V.(1943)

S-a primit ordin în vederea unei acțiuni contra paraziților. Eşaloanele 1 şi 2. Deparazitare. Instrucție. Trageri.

Vineri 7.V.(1943)

Trageri. Instrucție. Deparazitare. Baie. Timp frumos. (22 puşti mitraliere primite)

Sâmbătă 8.V.(1943)

Acelaşi timp frumos. Se primeşte ordin. Se fac trageri, baie, deparazitare.

Duminecă 9.V.(1943)

Acelaşi timp frumos. Nimic deosebit.

Luni 10.V.(1943)

La orele 10 Tedeum, apoi serbare. Se ascultă programul de la Bucureşti.

Se iau măsuri pentru apărare a.a. Ordin de zi al d-lui general. S-a primit muniţie.

Marţi 11.V.(1943)

Noul orar al Corpului: 4 – deşteptarea. Se stabileşte planul tragerilor de instrucţie de luptă.

Miercuri 12.V.(1943)

Se iau măsuri pentru primirea Companiei de marş. Soseşte în după amiaza zilei şi se duc la colhoz pentru deparazitare.

Se primeşte ordin pentru bordeie. Alarmă pentru gaze.

Joi 13.V.(1943)

La orele 11 soseşte dl. general Dumitrache cu muzica Batalionului 7 V.M. trece în revistă Batalionul 1, apoi ţine o cuvântare noilor luptători. Se defilează. Dl. general ia masa la popota ofiţerilor.

După amiaza se repartizează la companii cei de la marş. Efective. Începe deparazitarea oamenilor de la marş.

Vineri 14.V.(1943)

Un grup de 10 ofiţeri, 3 subofiţeri şi 7 sergenţi pleacă în excursie. Simferopol – Alneltii – Ialta – Alupkov – Sevastopol.

Restul Batalionului program de instrucţie şi trageri – ordin de zi către marş.

Sâmbătă 15.V.(1943)

Excursia continuă. Dimineața plecarea la Ialta, spre Alupka, apoi la Sevastopol, Dealul Capela. La orele 19 oprirea la Bia-Solo.

Duminecă 16.V.(1943)

Acelaşi timp frumos, cald. Zi de odihnă. Avem ordine de bătaie.

Efective (S-au primit trombloane şi pistoale mitralieră).

Luni 17.V.(1943)

Începe să se înnoreze. După masa nori negri. Dimineața program de instrucție. 9,1/2 apel educativ. Se citesc ordinele cuprinse la instru(irea) companiei marş date de dl. general. Adunarea ofițerilor. Se pune la cale recunoaşterea de partizani. Organizarea din nou a coloanelor.

Inoculări antitifo-paralitice şi holerice(s.a.).

Marți 18.V.(1943)

Înnorat. Timpul s-a răcit. Dimineața pleacă 4 patrule a 10 oameni comandate de ofițeri în recunoaştere. Trageri.

Miercuri 19.V.(1943)

Noul grafic pentru alarmă. Plouă. Se întorc patrulele trimise în recunoaştere. Se întorc din concediu oamenii plecați.

Joi 20.V.(1943)

Astă noapte a plouat bine. Rece. Pleacă alte două patrule. Se face dotarea cu mitraliere (7 mitraliere).

Vineri 21.V.(1943)

Sfinții Constantin şi Elena. Tot rece. Administrația Batalionului. Se înmânează decorațiile pentru Bakssan şi se fac urări pentru M.S. Regina Elena.

Începând de azi n-am mai făcut nici o însemnare. Am stat şi în continuare de pază pe litoralul Crimeei, la Sudak,

până în noiembrie, când Batalionul a intrat în luptă la Feodosia-str(âmtoarea) Kerci.

La începutul lui noiembrie eu am plecat în țară, având ordin de la marele Stat major de a fi schimbat, deoarece aveam 700 de zile de front.

De la Sudak am venit la Simferopol. Acolo am aflat că Perekopul e închis, iar pe mare nu se pleacă deoarece e minată şi se evacuează materiale.

Am reuşit să plec din Simferopol cu avionul poştal pe care l-am luat de la aeroportul din Sarabuz, împreună cu subl. rezervă Ioan Cosma, învățător în Valea Borcutului - Baia Mare.

De la Nicolaev am venit cu o maşină militară până la Odessa. De la Odessa cu acceleratul la Bucureşti, unde am sosit în 8 noiembrie 1943.

După această dată am îndeplinit la Hațeg funcția de adjutant al Batalionului 10 V.M., partea sedentară, până la demobilizare, în 10 mai 1945.

INDICE GENERAL

A
Ardeal – 6.VII, 8.VII, 19.VII, 17.VIII, 20.VIII, 22.VIII
Ardealul, ziar (la care M.B. a trimis reportaje de pe front)- 10.X, 17.X.
Avram, Iancu – 6.VII.
Alba Iulia – 8.VII.
Antonescu, Ion, mareşal – 11.VII, 4.I., 30.III
Apostolovka, gară – 14.VII.
Andreescu, căpitan – 21.VII, 21.VIII, 28.VIII
Aisavirkaia, localitate – 1.VIII.
Alvisaviskaia - 1.VIII.
Alexiev, cioban – 1.VIII.
Aksaiskaia, localitate – 2.VIII.
Armavir, oraş – 13.VIII, 14.VIII, 24.I.
Anghel, medic m. – 15.VIII.
Apşa- Maramureşului, localitate – 26.VIII.
Anghiuş, învăţător – 21.IX.
Asia Mică – 26.IX.
Akssissar – 3.X.
Alagir, localitate – 20.XI, 4.I, 14.II.
Ardon, localitate – 4.XII.
Achssoisson – 6.XII.
Arjudan – 1.I.
Adin Kalk, general – 17.I.
Avramescu, general - 11.IV., 29.IV.
Alupka – 15.V.
B
Bârsău, sat – 28.VII, 8.X.
Bataaisk, localitate – 2.VIII.
Bolintin, localitate (din Basarabia) – 5.VIII
Baku, localitate – 5.VIII.
Barbuzavskaja, localitate – 15.VIII
Bălan, mitropolit – 17.VIII.
Boldur, Gh., sergent - 20.VIII.

Baksan, râu – 2.VIII, 24.VIII, 25.VIII, 26.VIII(vale), 1.IX, 27.IX, 15.X, 24.X, 1.I, 14.I.
Breaza, localitate – 26.VIII.
Busuioc, maior – 10.IX.
Bixad, localitate şi mănăstire – 14.IX.
Borcutean, medic – 21.IX.
Baia Mare – 21.IX.
Berbeşti, 8.X.
Botezatu, plutonier – 16.X, 21.X.
Bădărău, plutonier (bucătar) - 22.X.
Bălănescu (căpitan) – 5.X.
Bundarin, plutonier major – 19.XII.
Blatner, locotenent colonel – 28.XII.
Bogdan, plutonier – 30.XII.
Bol, râu – 17.I.
Brkevskaja – 2.II.
Budennogo, localitate – 20.II.
Belicoff[en] – 25.II.
Balint, căpitan – 26.II.
Bălica, sublocotenent – 26.II
Bălan, sergent – 28.II.
Bergerovv, localitate – 26.III.
Bachtisaray - 28.III.
Baja Sala - 28.III.
Bucureşti – 10.V, 21.V., 20.VII
Bia Solo - 15.V.
Bucovina 1.
Bălan, Grigore, colonel – 5.VII, 7.VII, 18.VII, 19.VII, 20.VII, 21.VII, 28.VII, 2.VIII, 5.VIII, 17.VIII, 26.VIII, 27.VIII, 10.IX.
Bârsana - localitate – 6.VII.
Blaj – 8.VII.
Bârsa-ţara Bârsei – 9.VII.
Braşov – 9.VII.
Bug, râu – 9.VII, 13.VII.
Bârgău – 9.VII, 10.VII.
Brăila – 10.VII.
Basarabia – 10.VII, 11.VIII, 20.VIII.

Bugeac – 10.VII.
Bolgrad - 10.VII.
Bivzula, nod de cale ferată - 12.VII
Balta, gară – 13.VII.
Busuiocescu, maior – 18.VII, 21.VII, 15.VIII, 17.VIII, 1.IX, 10.II.
Bach, von, general german – 22.VII.
Bolchekrepinscaia, localitate – 24.VII
Borilo Krepuiscaia – 24 VII.
Balabanoff, sat - 24.VII.
C
Cacica, localitate – 1
Ciocan, protopop - 5.VII.
Caucaz, munți – 6.VII. 1.VIII, 5.IX, 15.IX, 15.X, 14.II.
Coştiui, localitate – 6.VII.
Carpați, munți – 9.VII, țară - 7.XI.
Cahul, localitate – 10.VII.
Carekonstantinovska, gară – 15.VII.
Charkovschig, sat – 21.VII.
Coman, Simion, colonel - 22.VII, 30.VIII, 29.IX, 14.X, 27.X, 15.XI, 23.XI
Ciordaş, Ion, învățător - 28.VII.
Chira, învățător - 28.VII.
Ciorănescu, căpitan - 3.VIII, 26.VIII.
Cetatea Albă - 6.VIII.
Coşbuc, G., poet - 17.VIII, 17.IX.
Constantinovkaja - 20.VIII.
Ciubotaru, locotenent colonel - 23.VIII.
Cica, Gheorghe, fruntaş - 24.VIII.
Călinici, Mihail, locotenent rezervă - 26.VIII, 28.VIII.
Ciocănescu, Paul, căpitan - 26.VIII, 28.VIII.
Cuhea, localitate - 8.X.
Călineşti, localitate - 8.X.
Curcusin - 17.X.
Cosma, Iuliu, sublocotenent - 2.XI.
Cosma, Ioan, sublocotenent - 21.V.
Chassnidon - 9.XI, 6.XII.
Cârlan, locotenent colonel - 20.XI, 13.XII, 20.XII, 10.II, 10.IV, 12.IV.
Cojocaru, sublocotenent - 26.XII.

Cicola (vezi Tschikola) - 29.XII, 31.XII.
Ciungan, sublocotenent - 17.I.
Chabes, localitate - 20.I.
Çapestrin, sublocotenent - 9.III.
Copşa Mică - 27.III.
"Crucea Roşie" - 27.III.
Crimeea - 21.V.
D
Dunărea - 10.VII.
Dolinskaja, gară - 14.VII.
Dniepopetrovsk - 14.VII.
Dneprostoi, gară - 14.VII.
Dumitrache, general - 18.VII, 20.VII, 22.VII, 28.VII, 7.VIII, 22.VIII, 28.VIII, 30.VIII, 10.IX, 1.X, 25.X, 27.X, 8.XI, 20.XI, 24.XI, 14.XII, 28.XII, 2.II, 11.IV, 13.V.
Don, râu - 23.VII, 27.VII, 2.VIII.
Dumitrescu, Petre, general - 3.VIII.
Dumitru, Ion, preot militar - 28.VIII.
Digora - 2.XI, 3.XII.
Dur-Dur, localitate - 5.XII.
Despa, căpitan - 27.XII.
Draia, localitate - 11.I.
Dochsukovskaja - 19.I.
Dshankoj - 27.III.
E
Europa - 26.IX.
Ekotowo, localitate - 5.X.
Epureanu, căpitan - 8.XII.
Elena, regina - 21.V.
F
Feldioara - 9.VII.
Ferneziu - 28.VII.
Focşani - 20.VIII.
Fodor, colonel - 27.VIII, 30.VIII.
Feodosia - 21.V.
G
Gugleş, Gheorghe, locotenent colonel - 5.VII, 7.VII, 18.VII, 20.VII, 28.VII, 15.VIII, 24.VIII, 27.VIII, 30.VIII,

10.IX, 14.X, 31.X, 8.XI, 30.XI, 2.XII, 6.XII.
Grigoraş, colonel - 7.VII.
Goga, Octavian - 9.VII.
Galaţi - 10.VII.
Grebzova, localitate - 27.VII.
Gheorghe, sublocotenent - 7.X, 15.X.
Grestiares-Bolka, localitate - 10.II.
Grivenskaja - 10.II, 13.II, 16.II.
Grestiano-Bolka - 11.II.
Gundelev, (înălţime Caucaz) - 17.X.
Grjasnuschuduj, localitate - 22.I.
Gruschevskaj, localitate - 28.VII.
Grussanova, localitate - 12.VIII.
H
Haţeg, localitate - 5.VII, 9.VII, 21.V.
Hossu, Iuliu, episcop - 17.VII.
Holdiş, sublocotenent - 30.VIII, 13.IX.
Hoketlov, Ghisa - 15.X.
Holtei, sublocotenent - 24.X.
Horhas, sublocotenent - 25.XII.
I
Ielisavetgrad - 13.VII.
Ionescu, Teodor, general - 17.VII.
Ionescu, maior - 18.VII.
Ionescu, locotenent - 28.VIII, 8.XII.
Iuga, Corneliu, căpitan - 19.VII, 21.VII, 3.VIII, 15.VIII, 20.VIII, 28.VIII, 26.X.
Iorga, Nicolae - 17.VIII.
Ioniţă, căpitan - 24.VIII, 13.IX, 23.X, 8.XI, 28.XI, 13.XII, 19.XII, 29.III, 22.IV.
Iessentuk, localitate - 10.I.
Ichon-Calch, localitate - 18.I.
Ivankovka - 19.III.
Ialta - 14.V.
J
Jambuli, soldat - 28.IX.
Jiseia, râu - 1.III.
Jejka, râu - 4.III.

Jerokky, localitate - 30.X.
K
Kudinca, râu - 13.VII.
Krivoirog - 14.VII, 15.VII.
Kunictovv - 19.VII.
Kuibâşca - 20.VII, 22.VII, 23.VII.
Krinka, râu - 22.VII.
Krutoj-Jar, localitate - 23.VII.
Krasnokurzk, castel - 28.VII.
Kirov (statuie) - 2.VIII.
Kossina, râu - 6.VIII.
Kropotkin, fluviu (şi oraş) - 11.VIII.
Kuban, fluviu - 11.VIII, 17.I, 27.I, 19.III.
Karkaskaja, localitate - 12.VIII.
Kursawska, localitate - 14.VIII, 17.VIII.
Karas - 20.VIII.
Konstantinovskaja - 20.VIII.
Kurkuskin - 22.VIII, 3.X.
Kan-Kurkurschin, râu - 22.VIII.
Kurkusin - 22.X.
Kisburns, localitate - 24.VIII, 25.VIII. 2.I.
Kysburn, localitate - 27.VIII, 29.VIII.
Kleist,von, general - 18.X.
Kora Urodan - 16.XI.
Korman Ssindssikan - 5.XII.
Kuna, localitate - 11.I.
Kargonaja - 24.I.
Kerci - 8.II, 14.II bis, 26.III, 27.III.
Krasnaja Polyana - 4.II.
Konrad, general - 5.III, 14.III.
Kalabalka, localitate - 18.III.
L
Luizii Humorului, localitate, 1.
Lesinskisz, localitate - 1.VIII, 4.VIII.
Leningradskaja - 5.VIII.
Lenin (statuie) - 7.VIII, 21.VIII.
Leningrad - 18.VIII.
Lawal, locotenent colonel german - 22.VIII, 25.VIII.

Leuca, căpitan - 28.VIII.
Lupulescu, Toma - 12.X.
Leschen, localitate - 30.X.
Leschen la Chasnidon - 30.X.
Labinskaja, localitate - 24.I.
Ladorkaha, localitate - 26.I.
M
Marea de Azov - (1), 6.VII, 14.IX, 14.II.
Muntele Găina - 6.VII.
Măcin, munți - 10.VII.
Maripol, oraş - 16.VII.
Muscel - 19.VII.
Mius, râu - 20.VII, 23.VII.
Manuil, căpitan - 21.VII.
Mineralny Vodi - 19.VIII.
Maramureş - 20.VIII, 26.VIII, 4.X, 8.X, 12.X.
Malka, râu - 21.VIII, 3.IX, 19.IX, localitate - 2.I, 8,I.
Mackensen, general - 27.VII, 7.IX, 23.IX.
Miclescu, maior - 27.VIII.
Mocanu,Simion, soldat - 30.VIII.
Mădăras, localitate - 21.IX.
Mehedinți, județ - 22.IX.
Malaja, localitate - 27.IX.
Malgabel, oraş - 27.IX.
Munteanu, Eusebie - 6.IX, 26.XII, (sublocotenent) - 2.III.
Marinescu, sublocotenent - 7.XII.
Măriuş, plutonier - 30.XII.
Mureşan, sublocotenent - 11.I.
Malenchi-Selentekine, localitate - 17.I.
Moscova - 8.II.
Mereuță, sublocotenent - 27.II.
Manguch - 11.IV.
N
Nistru, graniță - 11.VII, apă - 13.VII.
Novoucrainka - 13.VII.
Nikolaef - 14.VII.
Nicopol, gară - 14.VII.
Nipru, fluviu - 14.VII, 15.VII, 2.VIII.

Nikolaevska, gară - 16.VII, 19.VIII, 20.VIII.
Neacşu, locotenent colonel - 17.VII.
Novotny, colonel slovac - 20.VII.
Novo Bachnut, localitate - 22.VII.
Novotcherkassk, localitate - 27.VII, 1.VIII, 2.VIII.
Nero - 2.VIII.
Novonikolaska - 1.VIII, 3.VIII.
Novorosisk, localitate - 5.VIII.
Novoarehangelskaja - 10.VIII.
Neminoviskaja, oraş - 16.VIII.
Nămoloasa - 20.VIII.
Negroiu, locotenent - 22.VIII.
Naltschik - 24.IX, 5.X, 25.X, 27.X, 29.X, 11.XI, 27.XI, 1.XII, 1.I, 5.I, 14.II bis
Nicolaev - 21.I.
Nicolescu, colonel - 26.XI.
Niculescu, colonel - 23.XII.
Novo Uruk, localitate - 31.XII.
Niartanloc - 1.I.
Negoiţă, maior - 17.I.
Novokubinsky - 19.I.
Novo Ksersumskaja - 31.I.
Novorosissk - 8.II.
Novo Nikolaevskaja - 27.III.

O

Orăştie - 8.VII.
Olt, râu - 9.VII.
Oprescu, sergent - 8.X.
Ordshonikidze, oraş - 15.XI, 17.I.
Otradnaja, localitate - 21.I.
Ott, general - 6.III.
Odessa - 21.III

P

Predeal, punct frontieră - 9.VII.
Ploieşti - 9.VII
Prut, râu - 10.VII.
Pomoşnaia, gară - 13.VII.
Polagi, gară - 15.VII.

Pantelimonescu, locotenent colonel - 18.VII.
Ploskonosa, localitate - 5.VIII.
Pavlovskaja, localitate - 7.VIII.
Pjatigorsk - 20.VIII, 5.I.
Popardă, sublocotenent rezervă - 23.VIII, 28.VIII, 7.X, 16.X, 18.X, 21.X, 15.I, 27.II, 10.II, 13.IV.
Petrişor, căpitan - 28.VIII.
Poni, localitate - 8.IX.
Păsat, Dumitru - 22.IX.
Petrova, localitate - 8.X.
Pănuş, căpitan - 15.X, 16.X, 21.X.
Plattner, locotenent colonel - 15.I.
Percaasslovskaja - 31.I.
Pereajoslovskaja - 4.II.
Protoka, râu - 13.II.
Potoczki - 14.II, 19.II.
Petrovskaja - 14.II, 1.III, 8.III, 11.III, 15.III.
Pânzaru, plutonier - 9.III.
Păuceanu, sublocotenent - 11.III.
Piroşka, locotenent colonel - 17.III.
Pantazi, general - 22.IV, 29.IV.
Pop, Ion, sublocotenent - 4.IX.

R

Rareş Petru - 9.VII.
Reni, localitate - 10.VII.
Românești - 11.VII.
Rozdelnaia, localitate - 12.VII.
Rostov, localitate - 16.VII, 19.VII, 22.VII, 24.VII, 1.VIII, 2.VIII, 19.IX, 8.II.
Rakoska, localitate - 1.VIII.
Roma, oraş - 2.VIII.
Rotaru, sergent - 17.VIII, 21.X.
Răducanu, Petre - 30.VIII.
Radu, Nic, sergent - 30.VIII, 19.IX.
Rusan, Ioan, sublocotenent - 14.X, 15.X, 23.X, 25.XII.
Rizea, sublocotenent - 1.XII, 6.XII, 8.XII.
Răileanu, maior doctor - 8.I.
Rozdolnaja - 27.I.

Rogovskaja - 2.II, 7.II, 10.II.
Ruof, general - 6.III.
Radu, sublocotenent - 8.IV.
S
Savu, Eugen, medic - 5.VII.
Stoica, vicar - 5.VII.
Sighet, oraş - 6.VII, 7.VII, 12.VII, 17.VIII, 26.VIII.
Subcetate, gară - 8.VII.
Strei, râu - 8.VII.
Societatea Creditul Minier - 13.VII.
Styla, localitate - 18.VII
Stavro Peschovo - 18.VII.
Stalingrad - 22.VII, 14.IX, 16.IX, 19.IX, 3.II, 14.II bis
Starocherkavskaia, sat - 27.VII.
Schurinskaia, localitate - 5.VIII.
Ssossjal, râu - 5.VIII
Storominskaja - 5.VIII.
Siberia - 6.VIII.
Starolenchovskaja, localitate - 8.VIII.
Sopodny, localitate - 14.VIII.
Sătmar (Satu Mare) - 15.VIII.
Solokaja, localitate - 21.VIII.
Stoicuța, Ioan, sublocotenent - 28.VIII.; locotenent - 15.X, 16.X, 18.X, 19.X, 21.X, 26.XII, 15.I, 1.III.
Stanciu, sergent major - 30.VIII.
Sajukovo - 12.IX, 15.X, 16.X, 18.X.
Someş - 8.IX, 8.X
Solokaja - 28.IX.
Sarasău, localitate - 14.IX.
Săliştea - 8.X.
Simurescu, colonel - 14.X.
Scholurka, râu - 26.X.
Starolesken - 29.X, 1.I.
Suceveanu, Paul, sublocotenent - 30.XI.
Scridon, maior - 1.XII.
Schiau, sublocotenent - 31.XII.
Stari Tscherek - 7.I.
Sornakovo - 2.I.

Salukoes - 4.I.
Suvorkaja - 10.I.
Staro-Kuban - 19.I.
Staro Peschevo, localitate - 18.VII, 19.VII.
Staro-Lesken - localitate - 1 ianuarie
Selenciuc, localitate - 19.I.
Simon, colonel - 4.II.
Scwarar, locotenent colonel - 10.II.
Saboiski, localitate - 13.II, 19.II.
Staro-Titarovskaja - 21.III.
Simferopol - 27.III, 14.V.
Simeria - 27.III.
Schereiter, căpitan - 23.IV.
Sevastopol - 14.V.
Ş
Şteflea, Ilie, general - 5.XI, 14.II bis.
Şchiopu, soldat - 29.XI.
Şola, sergent - 27.II.
T
Tisa, frontieră - 6.VII.
Tighina - 11.VII, 13.VII.
Tiraspol - 11.VII, 17.VIII, 20.VIII.
Transnistria - 12.VII.
Trifu, sublocotenent - 19.VII, 28.VII, 23.VIII, 27.X, 28.X, 30.XI.
Turanec, general slovac - 20.VII.
Thuboska, localitate - 3.VIII.
Thuborka, localitate - 3.VIII.
Tihoreck, oraş - 10.VIII.
Tutelea, Ion, sublocotenent - 26.VII, 30.XI, 1.XII, 2.XII, 5.IV.
Terek, râu şi localitate - 7. IX, 15.X.
Tiflis, oraş - 14.IX.
Taşchent, oraş - 28.IX.
Teodorescu, sublocotenent - 15.X.
Tsegern, localitate - 25.X.
Tschikola - 30.X, 11.XI, 5.XII.
Török, sergent - 14.XI.
Târlugeanu, locotenent - 30.XI, 8.I.
Toma, căpitan - 24.XII.

Tscherkassk, localitate - 13.I.
Tisli-Dogai - 17.I, 20.I.
Termigoevskaja - 25.I, 26.I.
Timirkosskaja -3.II.
Tărca, Dumitru - 7.II.
Tschegoburskij, localitate - 19.II.
Tăncan - 9.III.
Toraş, locotenent colonel - 16.IV.
U
Uspenskaia - 22.VII.
Ucrainska, localitate - 8.VIII.
Uruk, râu, vale - 30.X, 11.XI, 6.XII.
Urdson, localitate - 17.XI.
Urvany, localitate - 1.I.
Urun, râu - 21.I.
Ursache, maior - 20.IV.
V
Vetzel, general - 20.VII.
Volnovacha, gară - 15.VII.
Vinograduji, localitate - 18.VIII.
Vasiloni, Moise, sergent - 30.VIII.
Vladimirovskaia - 21.IX, 23.I.
Vânjuleţ, localitate - 22.IX.
Vieru, sublocotenent - 1.XII.
Vasiliu, maior - 14.II.
Vasiljeanka, localitate - 2.II.
Vartolomeu, sublocotenent - 27.II, 3.III.
Vichesteblicovkaja - 25.III.
W
Warenovskaja, localitate - 19.III.
Z
Zaporoje, oraş - 15.VII.
Zran, localitate - 16.XI, 20.XI, 21.XI.

ADDENDA

PUBLICISTICA LUI MIHAI BĂLAJ

O rodnică activitate publicistică a înregistrat în perioada interbelică profesorul şi militantul cultural Mihai Bălaj (1909-1976) urmând pilda înaintaşilor români din Transilvania care aveau în vedere ridicarea morală şi materială a poporului român, îndeosebi a celui din mediu rural. Satul a fost în centrul preocupărilor sale, acel spaţiu privilegiat pe care l-a cultivat cu dragoste şi abnegaţie. Activitatea lui publicistică este direct legată de presa timpului, îndeosebi de revistele sătmărene, cele învăţătoreşti, începând cu anul 1932, dată la care-şi începe prodigioasa lui activitate în slujba şcolii româneşti din Transilvania. Era atunci o perioadă entuziastă, ceea ce în pedagogie s-a numit **şcoala activă,** un curent modern ce avea în vedere dezvoltarea armonică a elevilor, cu descătuşarea unor energii sufleteşti care la maturitate trebuiau să devină competente şi să intre în circuitul cultural naţional.

Cel dintâi spaţiu publicistic ce i s-a oferit a fost acela al revistei **Viaţa şcolară** (1925-1936) care i-a asigurat aproape în fiecare număr un spaţiu îndestulător în cadrul căruia îşi afirma ideile cu privire la educaţia şi instrucţia elevilor. Subiectele articolelor sale sunt diversificate, o tematică ce armoniza aspectul educativ cu acela al culturii literare, fie că avea în vedere şcoala sătmăreană sau trecutul cutural al părţii de nord-vest al ţării.

Mihai Bălaj a fost un adept sârguincios al ideilor pedagogice moderne, a militat pentru tradiţia şcolară consolidată şi s-a preocupat, în amintitele pagini ale revistei **Viaţa şcolară,** de ideile inovatoare, a scris nenumărate articole despre respectarea individualităţii copilului, a evocat pagini din trecutul Sătmarului, a expus principiile cooperaţiei şcolare. A participat la vestitele cursuri libere de vară din acea vreme care vizau o reînviere a educaţiei româneşti în concordanţă cu ceea ce se

întâmpla pe alte planuri. Şi îndeosebi l-a interesat evidenţierea muncii învăţătorului de la sate, acei dascăli care aşezau o temelie puternică a educaţiei tinerelor vlăstare rurale româneşti.

A devenit apoi colaborator la revista **Şcoala sătmăreană** (1937-1946) la care a fost şi redactor, alături de colegul său, puţin mai tânăr, Ioan Giurgea (1907-1978) şi a avut vecini de rubrică pe Ioan Cosma, Ion Groşanu, Atanasie Bălănescu, redactorul revistei sătmărene intitulată **Mustul care se limpezeşte**. Mihai Bălaj s-a interesat de toate aspectele ce priveau educaţia copilului: cunoaşterea individualităţii potrivit noilor cercetări pedagogice de atunci, a scris despre importanţa fişei psihologice, pe atunci o noutate, şi a vizat mereu educaţia morală a tineretului, pe care o cultiva şi prin mijlocirea virtuţilor estetice ale corurilor şcolare sau a celor de adulţi pe care le-a condus cu multă măiestrie.

În cadrul paginilor revistei **Şcoala sătmăreană** a discutat despre aspectele generale ale pregătirii monografiilor săteşti de sub influenţa binefăcătoare a teoriilor sociologice ale lui Dimitrie Gusti, despre care a referat la o sesiune învăţătorească la Seini, reşedinţa lui educativă, iar pe de altă parte Mihai Bălaj a fost unul dintre cei mai pricepuţi organizatori de coruri din acea vreme.

Între anii 1936-1940 Mihai Bălaj a devenit colaborator al principalei reviste sătmărene, **Afirmarea**, alături de Const. Gh. Popescu, şi el institutor, şi de Octavian Ruleanu, profesor de limba şi literatura română la Liceul "Mihai Eminescu". În paginile acestei reviste s-a preocupat de evocarea unor personalităţi culturale ale părţilor de nord-vest ale ţării, şi mai cu seamă, de preoţii cu merite deosebite, de la Petru Bran şi până la dr. Vasile Lucaciu. De asemenea a evocat şi personalitatea arhidiaconului Alexe Berinde (1844-1923) din Seini.

Pe lângă revistele de cultură interbelice, Mihai Bălaj a colaborat şi la presa cotidiană sătmăreană a vremii. Pseudonimul Mihai Roşioru din coloanele ziarului **Graniţa** (1934-1935) îi aparţine fiind legat de numele satului în care a văzut lumina zilei: **Roşiori** în judeţul Satu Mare. Şi în paginile acestei gazete a avut în vedere preocupările culturale săteşti sprijinite de şcoală.

În anul 1938, dată la care apare ziarul **Conştiinţa română** s-a înscris printre cei dintâi colaboratori ocupându-se de pregătirea învăţătorilor pentru definitivat şi alte grade didactice de atunci. A participat la cursurile de vară de la Oradea unde a rostit o conferinţă intitulată **Civilizaţia şi cultura românească** şi în anul 1935 l-am găsit printre colaboratorii **Gazetei de vest** din Oradea cu două interesante articole între care, **Iarăşi zona culturală** (se referea la regiunea de nord-vest a ţării). În paginile **Conştiinţei române** a expus rezumatul unor conferinţe pe care le-au rostit în Satu Mare profesorii universitari cu privire la propaganda culturală: Liviu Rusu **(Acţiune şi cultură)**, D.D. Roşca **(Filosofia culturii)** şi altele. Aceasta a fost, în mare, activitatea publicistică a lui Mihai Bălaj din perioada interbelică: un om activ, gata oricând pentru iniţiative culturale în spaţiul de nord-vest al României. Un om care merită să-i actualizăm amintirea pentru tot ceea ce a făcut în tinereţa lui entuziastă. L-am vizitat la Seini după cum şi el a fost la mine la Terebeşti unde în biblioteca mea ne-am împărtăşit ideile în câteva ore. Şi nu în ultimul rând am făcut împreună şi o concentrare, în calitate de ofiţeri de rezervă, la Alba Iulia. Dar vremurile au trecut şi e înspre seară, se încheie un ciclu de viaţă, aşa după cum e scris în destinul fiecăruia dintre noi. Ne rămâne doar amintirea, semnul care trăieşte peste veacuri.

NAE ANTONESCU

MIHAI BĂLAJ ÎN CONŞTIINŢA CONSĂTENILOR SĂI

Datorită prefacerilor adânci pe care le trăim zi de zi, suntem tentaţi să ne preocupăm mai mult de prezent şi viitor. Simţul istoric scade, oamenii şi chiar Puterea executivă neglijând atâtea figuri luminoase ale trecutului. Probabil că unii gândesc că a răsfoi trecutul înseamnă a merge înapoi, a fi

retrograd. Nu! A merge înapoi la exemple mari înseamnă energie, spirit de inițiativă. A merge înapoi la exemplele de jertfă și abnegație pentru Cultura unui neam și pentru Biserică înseamnă a da înainte.

Asemenea luminoase gânduri au nutrit inițatorii volumului de față, închinat memoriei unui dascăl harnic, iubitor de Neam și Biserică, Mihai Bălaj, născut în Roșiori, județul Satu Mare.

Mihai Bălaj a rămas în conștiința consătenilor săi ca un dascăl luminat, purtător statornic al acestor virtuți, moștenite de la părinți și apoi cultivate la prestigioasa Școală Normală Română Unită din Oradea care, în acea perioadă, îl avea ca director pe un fiu al satului Roșiori, profesor Cornel Sabo, un adevărat "mecena" și pentru fiii satului său: Mihai Bălaj, Ioan Bretan, Gheorghe Iva, Petru Coza, Vasile Toma, Vasile Sabo, iar mai târziu Cornel Bretan, Ionel Sabău, Gheorghe Pop etc. De la acest remarcabil "magister perpetuus" a învățat și Mihai Bălaj, alături de ceilalți elevi ai școlii, că a fi un bun dascăl nu însemna numai a fi un bun specialist, ci însemna a fi și un bun pedagog și patriot, adică a iubi până la dăruirea totală omul, tânărul care vine în școală încrezător să devoreze idei, a iubi până la dăruire totală țara cu viitorul ei. Cu pricepere, tact și energie rară, Cornel Sabo a știut orienta toate forțele acestei școli spre aplicarea așa-numitului program de "ofensivă culturală" ce s-a lansat în viața noastră de stat național, după întregirea hotarelor românești. A înțeles rapid, că în realizarea acestuia, rolul de seamă revine Școlilor normale, care pregătesc pionierii acestui program pentru viața noastră sătească.

Dorind ca aceștia să iasă cât mai bine înarmați și călițI pentru această luptă a înființat **societatea de lectură** "George Coșbuc", pusă sub conducerea profesorilor Petru Fodor și Vasile Bolca. Aici s-a familiarizat Mihai Bălaj cu problemele culturale ale neamului, cu dragostea pentru ceea ce este patrimoniu spiritual național și apoi să trezească spiritul de muncă și inițiativă în acest domeniu pe tot parcursul activității sale. Directorul Cornel Sabo a dat o atenție deosebită și educației muzicale a elevilor. Prin eforturile profesorilor Ambrozie Iuțiu, V. Silaghi și ale maestrului S. Haar, majoritatea elevilor au plecat din

şcoală cu temeinice cunoştinţe muzicale şi cu dragoste faţă de această artă, cu mari resurse de educaţie a poporului. Câţi dintre prietenii şi consătenii lui Mihai Bălaj nu ne-am mândrit cu formaţiile corale conduse de el la diferitele confruntări interşcolare şi pe plan naţional?

Consătenii lui Mihai Bălaj îi descifrează şi alte virtuţi ce-i conturau puternica-i personalitate: ca om era ponderat, de un calm deosebit, cu o severitate acceptată, care te făceau să-l respecţi şi să-l iubeşti; prin tactul său pedagogic îndemna pe toţi la muncă ordonată; prin patriotismul său dădea lecţii de înaltă etică profesional-cetăţenească, constituind pentru mulţi un exemplu demn de urmat.

Asemenea valori spirituale au fost câştigate şi amplificate în perioada celor 7 ani cât a stat, ca elev bursier, în Seminarul Român Unit din Oradea. Ce a însemnat pentru Mihai Bălaj acest stagiu, ca de altfel pentru toţi elevii bursieri ai acestei insituţii, ne-o spune istoria acesteia, de peste 150 de ani. Seminariştii au fost 7 viitori episcopi: Vasile Erdeli (Oradea), Alexandru Dobra (Lugoj), Ioan Alexi şi Ioan Sabo (Gherla), Dr. Florian Stan, Iuliu Hiţa şi Vasile Hossu (Oradea). Pe lângă mulţi canonici, rectori, preoţi luptători cu condeiul, profesori şi dascăli luminaţi, avocaţi, medici valoroşi şi funcţionari publici sau luptători politici pentru apărarea drepturilor şi cultivarea poporului nostru, am putea enumera pe Dr. Nicolae Borbola, care 17 ani a fost şi profesor la Academia de Drept din Oradea. Seminarist a fost şi Iustin Popfiu, clasic orator bisericesc, scriitor şi poet, care, alături de Alexandru Roman, a fost sufletul Societăţii Studenţilor Români din Oradea. Din Seminar au ieşit şi Dimitrie Sfura, cu poezii şi cântece publicate în "Zorile Bihorului" şi în "Gazeta Transilvaniei", decedat la 22 de ani, Moise Sora Noac, care a desfăşurat şi o frumoasă activitate publicistică în "Foaie pentru minte, inimă şi literatură" şi în "Gazeta de Transilvania", şi profesorul Alexandru Gavra, fost director la Şcoala Normală din Arad şi cu lucrări despre Gh. Şincai. Urmaş vrednic al acestora a fost şi Mihai Bălaj, care s-a dovedit a fi unul din dascălii cu multe articole pe teme culturale, publicate în diferite cotidiene sau periodice.

Prin râvna depusă în slujba şcolii şi culturii româneşti şi prin rezultatele remarcabile obţinute, aceşti oameni rămân pentru noi pilde vii de urmat, pentru ca, în munca de înnobilare a sentimentelor omeneşti să putem vibra cu adevărat de respect faţă de marile valori create de spiritul uman, faţă de ştiinţă şi adevăr, morală şi bine, artă şi frumos, drept şi stat.

Exemplul muncii proprii ne-a demnostrat că, prin tot ce face, dascălul bun trebuie să refuze rutina, inerţia şi nejustificatul sentiment de automulţumire. Să fie mândru că lucrează în instituţia unde este încadrat şi conştient că aici îşi poate folosi calităţile, abilităţile şi experienţa sa didactică şi în plan cultural pentru regenerarea vieţii noastre de stat, din realizarea căreia va rezulta forţa noastră ca neam în concertul celorlalte ţări europene.

Prof. univ. dr. GHEORGHE POP

UN DECENIU CU MIHAI BĂLAJ

Se vor împlini 90 de ani de la naşterea lui Mihai Bălaj. Dascălul de excepţie şi omul de cultură Mihai Bălaj - dinstins intelectual, harnic, întreprinzător, hotărât, sever dar şi generos - era de o vârstă cu tatăl meu (trecut la cele veşnice în 1994, la 85 de ani - fie-i ţărâna uşoară!). Pomenesc acest amănunt pentru că aveau trăsături care-i apropiau şi purtau o pecete distinctă a vremurilor prin care au trecut, erau animaţi de un patriotism înflăcărat şi aveau o concepţie fermă despre muncă şi viitorul naţiei noastre.

Pe Mihai Bălaj l-am cunoscut prin 1966, la vremea când lucram ca inspector la Comitetul Regional pentru Cultură şi Artă Maramureş, şi când, prin juriile unor concursuri, i-am putut urmări direct bogata sa activitate culturală în Seini: dirijor al unui cor minunat, regizor de teatru, autor de texte pentru serbări şcolare şi programe ale Casei de cultură, corespondent prestigios la presa transilvană a vremii. Cu timpul m-am bucurat de

prietenia Dumisale, ne-am făcut vizite, ne-am întreținut în discuții lungi despre lecturile zilnice, despre viața literară a țării, despre mișcarea artistică a vremii, am schimbat multe impresii și idei despre trecut și viitor, ne-am ajutat cât s-a putut pentru a suporta mai ușor nu puținele frustrări și opresiuni ale timpurilor acelora. Când, prin 1967, am devenit ziarist la singurul cotidian județean, am socotit a fi un gest obligatoriu de a-l atrage pe Mihai Bălaj corespondent și a milita să fie numit șeful subredacției din zonă. În acei ani am realizat împreună multe interviuri. Unul din ele mi se pare semnificativ și-l propun la addenda acestei cărți. Erau anii când, în calitate de mentor ce a fost, a inițiat - pe Comja Seiniului - "Festivalul Mihai Eminescu", cu nu puține eforturi și cu destule piedici (invidioși, precum și veleitari, au existat întotdeauna!), festival care, după moartea sa, a fost cu totul părăsit până prin 1992 când, ajutat de prieteni, l-am revigorat, ca datorie pentru opera lui Eminescu, dar și în memoria profesorului Bălaj. Era prezent în tot ceeea ce se iniția în plan spiritual în județ, dar, mai ales, era primul om cu idei în Seini. De numele lui se leagă atâtea lucruri încât ar fi păcat să rămână uitat, cum pare că se întâmplă astăzi, începând chiar cu seinenii, cu Seiniul, căruia i-a dedicat peste 40 de ani de viață. În anii '70 când am fost numit director al Teatrului dramatic din Baia Mare, Mihai Bălaj mi-a propus imediat să oferim toate premierele teatrului și la Seini. Se năștea, astfel, prima stagiune teatrală a unui teatru profesionist în Seiniul abia devenit oraș. Numai că inițiativa a durat puțin: doar două stagiuni, căci omul viguros fizic, echilibrat, pasionat de lucrul bine făcut, a trecut - neașteptat și tragic - la cele veșnice, în 1976. E bine, firesc și corect să-i rememorăm, cât mai des, viața și înfăptuirile. Una din instituțiile de care a fost legat în Seini (școala ori casa de cultură) ar trebui să-i poarte numele. Ar fi un act de dreptate pe care-l merită cu prisosință.

V.R. GHENCEANU

Reproducem aici unul din dialogurile semnificative pe care le-am avut cu Mihai Bălaj. Interviul pilduieşte gândirea lui şi rezumă un crez. A apărut în 1973 la rubrica "Convorbiri culturale".

(V.R.G)

MIHAI BĂLAJ:
"Viaţa intelectualului de la sate trebuie să fie o înnoire continuă"

Născut în comuna Roşiori (jud. Satu Mare), la 14 noiembrie 1909, Mihai Bălaj absolvă, în 1930, Şcoala normală din Oradea. Devenind învăţător, nu este repartizat la catedră, din lipsă de post şi îndeplineşte, o vreme, funcţia de preşedinte al Asociaţiei învăţătorilor fără posturi din judeţul Satu Mare. Devine titular abia în 1933 la Iegheriştе, după ce suplinise la Baia Sprie, Vama, Gherţa Mare şi Odoreu. Vine în Seini la data de 1 septembrie 1935 unde predă şi astăzi la şcoala generală din localitate. Activează pe linie culturală din anul 1933. În Odoreu, după cum aflăm din coloanele presei vremii ("Universul", Bucureşti, aprilie 1934 şi "Gazeta de vest", Oradea, martie 1934), pune bazele unui cămin cultural, unei biblioteci şi unui cor. În Seini, continuă ca dirijor al corului şi regizor de piese de teatru, tradiţia culturală a localităţii (activitate care o face neîntrerupt de aproape 40 de ani în Seini). Tot de pe atunci datează începuturile sale de cronicar al faptelor de cultură la ziarele "Graniţa", "Afirmarea", "Satu Mare" etc. A fost, o vreme, şi redactor al revistei "Şcoala sătmăreană".

- Sunteţi învăţător şi profesor în Seini din anul 1935. O viaţă de om. În afara catedrei, Dv. aţi fost (şi rămâneţi) un animator cultural al acestei frumoase comune. V-aş întreba: cum trebuie să fie viaţa culturală a unei localităţi?

- Cultura, ca manifestare a spiritului, se realizează printr-o trăire intensă a tuturor celor care compun o comunitate antrenată în marile probleme ale momentului. Problemele materiale nu pot fi desprinse, într-o colectivitate, de cele

spirituale. Oamenilor trebuie să le facilitezi nevoia de a cunoaşte valorile adevărate ale neamului, ale lumii. Eu pun la temelia tuturor lucrurilor munca. Când am venit aici, am avut multe exemple bune şi m-am format în preajma lor. De Seini eu m-am legat pentru că am iubit oamenii. Tatăl meu a fost aici argat şi am avut ambiția ca primul (şi singurul) din cei 10 frați ai mei, deşi cel mai mic, care am devenit intelectual, să fac ceva pentru oamenii din mijlocul cărora m-am ridicat.

Într-o comună sunt multe probleme. Viața ei culturală trebuie să țintească spre atragerea oamenilor către ideile de civilizație şi progres, prin multiple mijloace care stau la îndemâna celor ce vor s-o facă. Un intelectual într-un sat trebuie să comunice oamenilor gândurile şi ştiința lui, să-i adune în jurul său, să-i stimeze şi să se facă stimat. Eu, acest lucru cred că l-am făcut. Aici, în Seini, am avut multe sute de foşti elevi, aş zice că nu există casă în care să nu am cel puțin câte unul. Unii elevi ai mei sunt astăzi părinți şi bunici şi pe elevii de acum îi cunosc după părinții şi bunicii lor. Ca să dai ceva oamenilor trebuie să ai ce. Un intelectual nu poate rămâne la cât i-a dat şcoala. Viața lui este o înnoire continuă. Cei care văd în acest fel lucrurile pot împlini sarcini culturale de seamă. Dar o viață culturală nu se face numai de intelectuali. Ei pot avea inițiativa. Cultura, în sensul pe care i-l dăm noi astăzi, trebuie să fie făcută de toți cei care ştiu ceva şi simt nevoia să împărtăşească şi altora ştiința lor. Când, nu de mult, unii au susținut aici o scindare a corului, după nivele de pregătire, eu am dezaprobat acest gest. Noi trebuie să ridicăm masele la nivelul nostru, nu să ne izolăm de ele. Gestul acelor coriști a dus, o vreme, la stagnarea activității formației. Prin urmare, o activitate culturală într-o comună trebuie făcută într-un front unit, într-o armonie deplină, pe baza unor ținte precise şi o înaltă înțelegere a misiunii dascălului de la țară.

- Un dirijor de cor este un artist care trebuie să se apropie de idealul pe care îl poartă în el. Dv. ați dirijat aproape 40 de ani corul din Seini. Ce înseamnă, de fapt, a dirija un cor de amatori?

- Înseamnă a munci foarte mult, mult mai mult decât

cei care iau salar pentru cântec. Un dirijor de cor amator trebuie să aibă mult optimism, răbdare şi perseverenţă şi, nu în ultimă instanţă, o ştiinţă a mânuirii... baghetei, a alegerii repertoriului după necesităţi şi, neapărat, după oameni. E uşor să faci un cor, dar e greu să-l menţii şi să-l duci spre valori adevărate. Cum spuneam şi altă dată, un cor e o forţă mobilizatoare şi s-a dovedit că mişcarea corală a fost prezentă la marile evenimente, a contribuit şi contribuie la educarea patriotică, la înălţarea omului. Dar câte nu mai înseamnă a dirija un cor? Şi, aş mai spune ceva: nu mă mir că în cutare sau în cutare localitate nu se află un cor. Îmi vine greu să cred că în Baia Mare, cu atâtea forţe, nu există o formaţie reprezentativă...

- Ce credeţi că ar trebui să facă un tânăr cadru didactic care vine într-un sat?

- Vedeţi, satele noastre de astăzi nu mai sunt ca odinioară. Eu cred că un cadru didactic când vine într-o localitate rurală trebuie să aibă dorinţa de a rămâne. Nu-mi închipui cum poţi fi profesor veşnic cu gândul plecării. Navetismul a devenit un fenomen. Navetismul omoară iniţiativa pentru că activitatea unui om este astfel discontinuă, între două trenuri şi nu se poate lega de locul de muncă. În afara orelor, un profesor are zeci de alte obligaţii, determinante pentru colectivitate şi chiar pentru personalitatea sa. A te rupe de viaţa localităţii e ca şi cum n-ai exista în ea. Nu cunoşti nici tu satul, nici el pe tine. În viaţa mea au fost şi momente când puteam să mă afirm mai bine în alte părţi, dar n-am plecat şi nu regret. Munca mea a fost apreciată, la toate nivelele şi am primit respectul oamenilor căci n-am fost absent la nici un eveniment de seamă petrecut în Seini în ultimele patru decenii. Revin şi spun: un tânăr cadru didactic trebuie să cunoască oamenii, tradiţiile şi datinile lor. Noi trebuie să avem respect faţă de trecut şi, cunoscându-l, să clădim şi să mergem mai departe. Un tânăr cadru trebuie să vadă sensul muncii şi să apropie oamenii spre ea. Un sat este o entitate, o unitate şi trebuie să te integrezi cu grijă, afecţiune şi inteligenţă. Viaţa culturală a Seiniului de acum trebuie revitalizată în sensul în care era cu

ani în urmă. Eclipsa pleacă şi de la lipsa unui local de cămin pentru comuna care numără aproape 10.000 de oameni. Construcţia merge greu. Seiniul n-a văzut aici o piesă de teatru, spre exemplu, de pe vremea când îşi făcea la Baia Mare ucenicia Coca Andronescu. Nu pentru că nu vrea teatrul să vină, ori ansamblul, dar n-au unde. Ar fi încă multe de spus. Eu cred că va trebui să fim mai mult ajutaţi de organele culturale judeţene, în toate direcţiile. În terminarea căminului ne punem mari speranţe.

- Care sunt, în opinia Dv., personalităţile ştiinţifice şi culturale de demult şi de acum ale Maramureşului a căror contribuţie nu trebuie uitată?

- Maramureşul, deşi a fost un ţinut de margine a ţării, n-a fost izolat niciodată de marile centre culturale ale Transilvaniei. De aici s-au ridicat unii oameni care, în ansamblul vieţii culturale a poporului român, au avut un aport deosebit. Mă gândesc la medicul Gheorghe Bilaşcu, la folcloriştii Tit Bud şi Ion Bîrlea, la profesorul Ion Buşiţia, la dirijorii de cor Elia Pop, Ion Cionca, Alexandru Anderco, la ziarişti Sigismund Pop şi Dariu Pop, la scriitorii Petre Dulfu, Ion Şugariu, Al. Ivasiuc şi alţii mai tineri, la pictorul Bilţiu Dăncuş. Nu trebuie uitaţi, desigur, Vida Geza, Tiberiu Utan, Teofil Buşecan, Gheorghe Chivu, precum nici contribuţia meritorie a unui dirijor ca Gheorghe Velea ori Valentin Băinţan. Toţi au făcut şi fac mândrie acestui colţ de ţară, alături de mulţi, mulţi alţii care mă vor ierta că nu i-am pomenit aici.

V.R. GHENCEANU
(Ziarul "Pentru socialism", Baia Mare, 10 mai 1973, p. 1-3)

ÎNTÂLNIREA CU MIHAI BĂLAJ

Lucram de aproximativ un an la Arhivele Statului Maramureş când, într-una din zile se prezintă la sala de studiu un domn elegant, sigur pe el, care se recomandă scurt: sunt învăţătorul Mihai Bălaj din Seini. Doresc să cercetez documente pentru două lucrări: monografia şcolii româneşti şi a corului din Seini.

Numele lui Mihai Bălaj nu-mi era străin. Îl întâlnisem frecvent în ziarul regional "Pentru socialism", iar despre corul din Seini ştiam de prin anii 1959-1960, când lucram la Inspectoratul şcolar al raionului Satu Mare că, alături de cel din Ardusat, surclasau corurile din Băbăşeşti şi Medieşu Aurit.

A fost primul dascăl pe care l-am înregistrat ca cercetător de când venisem la arhive. Ne-am împrietenit repede, mai ales că îi spusesem că sunt normalist de la Blaj şi pentru el asta prezenta o garanţie de afinităţi comune, el fiind normalist de Oradea.

Cum eu tocmai începusem să prelucrez fondul Protopopiatului greco-catolic Seini, făcând concomitent şi însemnări sau copii după documente mai interesante, cele privitoare la Seini i le-am pus la dispoziţie, aşa încât după prima zi de cercetare n-a plecat cu mâna goală de la Arhivele Statului.

Între noi a intervenit o convenţie nescrisă: îi voi oferi tot ce găsesc în documentele de arhivă ale fondului respectiv, în vederea realizării celor două monografii, iar el îmi va oferi, mai târziu, după pensionare, un material arhivistic pe care l-a strâns de-a lungul anilor.

Cele două lucrări au fost realizate iar simpozionul aniversar a fost o reuşită remarcabilă. Parcă-l văd şi acuma, pe scena Casei de cultură susţinându-şi conferinţa despre cele două instituţii culturale româneşti, singurele posibile înainte de 1918, nu însă neluate la ochi de autorităţile statului dualist austro-ungar, potrivnic vieţii culturale naţionale.

Dădea impresia unui mare actor, care îşi juca rolul cu o stăpânire perfectă a gesturilor. Cuvintele rostite de el, bazate pe date exacte, luate din documentele doar de el cercetate până atunci, pătrundeau adânc în inimile ascultătorilor: elevi, părinţi, invitaţi.

Au trecut anii, Mihai Bălaj s-a pensionat. Eu aşteptam "răsplata" colaborării. N-am grăbit momentul deoarece eram sigur pe cuvântul său. Din păcate promisiunea n-a mai putut fi onorată de el. Sfârşitul l-a prins pe nepregătite. El însă discutase cu soţia sa, doamna Zina, că dacă...

La câteva luni după tristul eveniment, doamna Zina Bălaj, pe care între timp o mai vizitasem, m-a solicitat ca, împreună cu mai vechii săi prieteni, poetul şi ziaristul Vasile Radu Ghenceanu şi dirijorul Valentin Băinţan, directorul Bibliotecii Judeţene, să mergem la Seini să preluăm ceea ce soţul său lăsase pentru noi: arhiva şi biblioteca.

Şi, aşa, promisiunea din anii 1964-1965 s-a îndeplinit, din păcate mult prea repede, în 1976.

De atunci, la Arhivele Naţionale Maramureş, un FOND PERSONAL "Mihai Bălaj" este cercetat de mulţi dascăli, studenţi, ziarişti, minunându-se de meticulozitatea cu care un intelectual de la ţară şi-a organizat arhiva şi de bogăţia informaţiilor pe care aceasta le conţine.

Poate nu puţini dintre cercetătorii fondului personal "Mihai Bălaj" vor fi hotărât să-i urmeze exemplul.

VASILE CĂPÎLNEAN

MIHAI BĂLAJ - OMUL, DASCĂLUL

Refuz să cred că ilustraţia "Nemurire" (V. Naşcu) care se află alături de articolul distinsului profesor Mihai Bălaj, din publicaţia "Maramureşul", supliment politic, social-cultural editat de ziarul "Pentru socialism" din decembrie 1970: Octav Şuluţiu - inedit ("Două scrisori către poetul Ion Şugariu"), ar fi o coincidenţă. Desprind idei care erau şi crezul d-lui meu profesor: "Ca inginer vei putea cuceri şi glorie şi bogăţie - lucruri care oricum ai zice ne sunt absolut necesare şi-n acelaşi timp nimic nu te va împiedica să te consacri literaturii. Dacă însă ai avea vreo aversiune faţă de ştiinţă - ceea ce ar fi şi regretabil şi inexplicabil - sau dacă fascinaţia literelor e prea mare, "a la

bonne heure", d-ta eşti un om care vei reuşi în orice carieră (...). În sfârşit oricum ar fi, oricărei cariere te-ai consacra, consacră-i-te cu tot sufletul şi urmăreşte întotdeauna perfecţiunea. E singura metodă sigură de a crea lucru de valoare".

Ziarul (şi nu numai) îl păstrez cu sfinţenie având dedicaţia: "Actualei colege şi fostei eleve, prof. Kirchmajer Elisabeta, din partea autorului articolului de la pag. 24, cu preţuire şi cu afecţiune - prof. M. Bălaj - Seini, la 28.XII.1970". Da! Elevă şi mai apoi colegi şi nu de altă specialitate decât filologie (română-franceză), şi nu o altă coincidenţă; mai întâi învăţătoare, precum maestrul meu desăvârşit, şi, mai apoi, profesor, mai întâi în sătucurile ţării şi mai târziu (36 de ani), acasă, la Seini, în aceeaşi şcoală unde dl. Mihai Bălaj mi-a fost profesor şi diriginte, în anii 1951-1954. Atunci, oboseala nu ne copleşea când, plecaţi de la şcoală la 6 km de casă, pe jos, reveneam la ora 17.00, la repetiţii ale cercului literar, pregătind şezători literare ("Mama" - de Coşbuc, recitaluri "Eminescu" etc.) pe "bina" Căminului cultural, la umbra bătrânilor castani, care azi nu mai există (chiar şi castanul cu flori roşii a fost tăiat!). Acolo, lângă susurul molcom al Seinelului repetiţiile erau atât de riguroase că, mai, mai întreceau o oră de gramatică.

Nu pot să nu detaşez net ţinuta impunătoare a d-lui meu profesor, cu vorba apăsată, cu privirea ce putea cuprinde o aulă cu studenţi, nu o sală de clasă cu 25 de elevi, cu o şuviţă de păr care i se desprindea fulgerător şi rebel atunci când cineva mişca în oră. Nu ştiam pe atunci ce este un bumerang, dar bucata de cretă care m-a izbit în creştet numai pentru că m-am ferit de o rază de soare ce mi se juca în ochii aţintiţi la fraza de pe tablă, m-a făcut să stau apoi neclintită chiar de s-ar fi prăbuşit tavanul şubred al clasei.

Ipostaze multiple (elevă, colegi, coristă peste 10 ani sub bagheta inimitabilului dirijor) mă fac să alătur atributelor - d-lui meu "Trandafir" epitete greu definibile. Dintre ele, doar una poate: ceva din trăinicia, semeţia unui brad din cei mulţi care înscriu numele lui Eminescu pe dealul Comja din Seini; ceva din freamătul acestora, plecaţi foarte adesea sub vicisitudinile vremurilor pline de furtună, dar niciodată frânţi.

Scriam nu demult despre un elev de-al meu, laureat al unui concurs de poezie franceză (în Franţa) că poate o steluţă

de veghe din brazii lui Eminescu s-a aşezat drept pe fruntea lui. Îndrăznesc, cu pioşenie, recunoştinţă şi sfântă amintire să afirm că, poate, una a aşezat-o cu dragoste chiar d-l prof. Mihai Bălaj, pe creştetul meu. În percepţia mea, poezia "Decembrie alb" din volumul meu de poezii "Sărutul de rouă" rimează cu sentimentele faţă de un dascăl fără de care eu n-aş fi îndrăgit într-atât această profesiune, fără de care n-aş fi pătruns celelalte multiple sensuri ale unui cuvânt, dincolo de faptul că el este alcătuit din litere şi apoi din silabe. Şi, cine, dar cine dintre elevii şi coriştii d-lui Bălaj şi-ar fi imaginat că piesa corală la care a trudit enorm, pentru concursul coral de la Deva, o vor intona cu durere în suflet: "spre a-i fi mai dulce somnul", pe utimul drum. ..."Presăraţi pe-a lor morminte..."

prof. ELISABETA DONCA KIRCHMAJER

MIHAI BĂLAJ: VETERANUL DE RĂZBOI ŞI JURNALUL SĂU AUTENTIC

Iată că au trebuit să treacă peste două decenii de la moartea autorului - a celui care a fost eminent dascăl, prestigios om de cultură, talentat dirijor de cor, bun patriot român - învăţătorul-profesor Mihai Bălaj din Seini - până să-i apară volumul "JURNAL DE FRONT" 1942-1943, scris sub gloanţe inamice pe frontul de răsărit, în perioada în care Armata română lupta împotriva Armatei roşii, a tendinţelor imperialiste ale Marii Uniuni Sovietice, a dictaturii staliniste.

Valoarea acestor însemnări cotidiene, unele doar schiţate atunci, când pe braţe, pe un colţ de masă, pe o tulpină doborâtă de copac, în ploaie, în zăpadă, în îngheţ, în dispozitiv de luptă ori în spatele lui, constă nu atât în scriitură, cât mai ales în realismul dramaticelor momente de luptă consemnate, în relevarea eroismului ostaşului român în imensa stepă rusească, alături de o altă mare şi diabolică armată, cea a lui

Hitler, pentru o cauză pe care, fără să o înțeleagă, doar o intuia: **reîntregirea hotarelor țării.**

Cine nu știe că, în timpul regimului comunist din România, veteranii de război erau o categorie de oameni (mai în vârstă), pe care regimul de atunci nu numai că nu-i lua în seamă pentru contribuția lor la apărarea gliei străbune, dar cei care au luptat pe frontul de răsărit erau chiar persecutați. Cele câteva lucrări de specialitate în domeniu erau scrise cu grija de a nu leza pe "marele" prieten din răsărit. Lucrurile s-au schimbat radical după 1989.

Prin grija conducerii Asociației Naționale a Veteranilor de Război, a unor comitete județene ale A.N.V.R., au apărut, numai în ultimii 3-5 ani, numeroase volume de memorii de război, din est şi din vest, ca un act de justă şi dreaptă reconsiderare a unor vremuri eroice din timpul celui de al doilea război mondial.

Meritul lui Mihai Bălaj şi a memorialului acestuia constă, spre deosebire de celelalte scrieri, în faptul redării autenticului trăit personal şi a consemnării acestuia atunci, pe loc, nu după trecerea timpului, când memoria oricui mai poate produce omisiuni ori deteriorări de imagine. Cartea lui Mihai Bălaj se constituie într-o **veritabilă frescă a războiului antisovietic, într-un autentic libret al unui film de război netranspus pe peliculă încă.**

Acestea sunt motivele pentru care Editura "Gutinul" se simte onorată să poată da viață acestor însemnări memorialistice de mare interes istoric. Mai mult, chiar, se simte încurajată în demersurile sale de sprijinul moral şi material al D-nei Zina Bălaj, soția autorului defunct, al d-lui senator dr. Titus Liviu Paşca, sponsorul cărții, şi a conducerii Direcției Maramureş a Arhivelor Naționale. Tuturor acestora le adresăm cele mai calde mulțumiri, conştienți fiind că, alături de autor, de soția sa, în viață, nu ne facem decât o sfântă datorie față de cei ce, cu arma în mână, ori cu condeiul, au apărat, cu abnegație şi eroism, interesele cele mai sfinte ale națiunii române.

Prof. dr. VALERIU ACHIM,
director Editurii "Gutinul" Baia Mare,
Veteran de război

ICONOGRAFIE

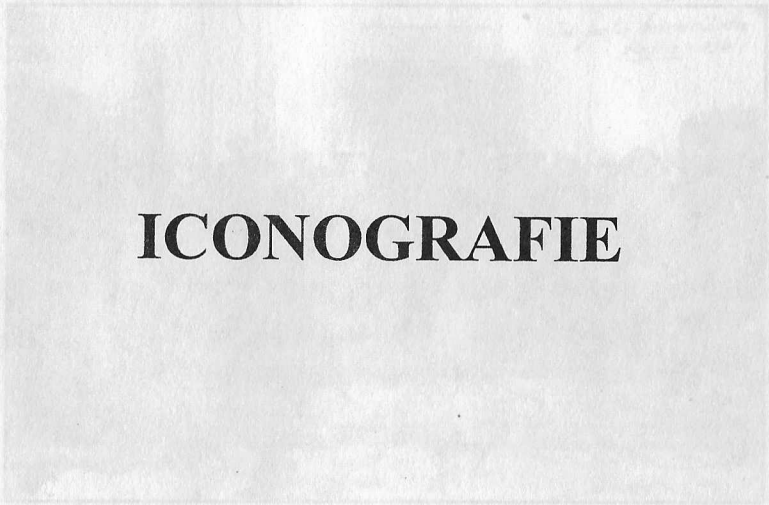

În fața bisericii din Houn - 1941

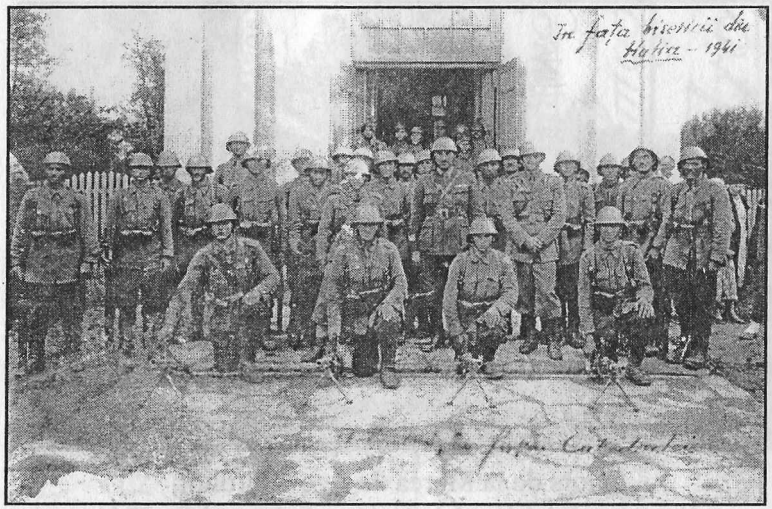

În fața bisericii din Hotin - 1941

Întors de la Marea de Azov, biruitor,
Batalionul defilează la Hațeg - 5 decembrie 1941

2 Nov.
ROMANIA
CARTA POSTALA
MILITARĂ GRATUITĂ
ROMANIA
POSTA
OFICIUL PENTRU MILITARI
24 OCT
Nr. 77
„Noi luptăm,
Vot să subscrieți la
Împrumutul reîntregirii 1941"
Joamnei
Zina Bălaj
învățătoare
com. Hălmăgel
of. Hălmagiu
Jud. Arad
Semnătura cenzorului,
LOCUL SIGILIUM CENZUREI MILITARE
BAT. 10 M.
Această carte postală se va utiliza numai de militari.

ADRESA TRIMIȚĂTORULUI:

Numele și pronumele Sublt. r. Mihai Bălaj

~~Regimentul~~ Batal. 10 Vtori Mte, compania C-dă

Of. poștal militar Nr. 77

ATENȚIUNE:

23 X. 1941

Cică scumpă,

Eri am primit scrisoarea ta din 17 c. Pe cea din 13 n'am primit-o. Mă mir că n'ai primit nimic dela mine timp de o săptămână, când eu îți scriu așa de des-tot la 3 zile, la și la două. Sunt bine și bine sper c'o să fiu până la urmă. Unele ori sunt nervos și trist, consecință a vieții de te front, dar iar îmi dobândesc seninătatea și calmul. Îmi scrii mereu de Seini! Tresar de bucurie la gândul că te-aș putea găsi reîntoarsă în Sătmarul nostru drag. Decaleori nu mai întreb: ce rost au jertfele noastre de-aici dacă nu vom reprimi Ardealul. Mă mir că nu-ți mai scriu ai noștri din Ungaria. S'o fi pornit o prigoană împotriva lor. Presimt Ungurii ceva. I-am transmis ordinele dorința ta. Cred că nu va fi cazul. Dar cum va vrea Dzeu. Cel mai intim prieten al meu aci este sublt. Joachim Cloțan, conductor silvic în Jeva. Soția lui e funcționară la Spitalul din Jeva. Cu el ne mângâiem reciproc. E un băiat foarte de treabă. Ceeace îmi trimiți îmi vor primde bine la iarnă. Ți am scris că să-mi trimiți și niște lame, un săpun bun de ras și un pieptene. Dacă însă ai expediat pachetul fără aceste nu te mai necăji. Îmbrăcăminte să nu-mi trimiți înafară de ce mi-ai scris. Mai am și aici. Primim și ceva cojoace. Casierul Tezaurului a plecat în țară deci vei primi banii. Cică dragă, cu gândul mereu la tine te îmbrățișează și te pupă dulce Cic

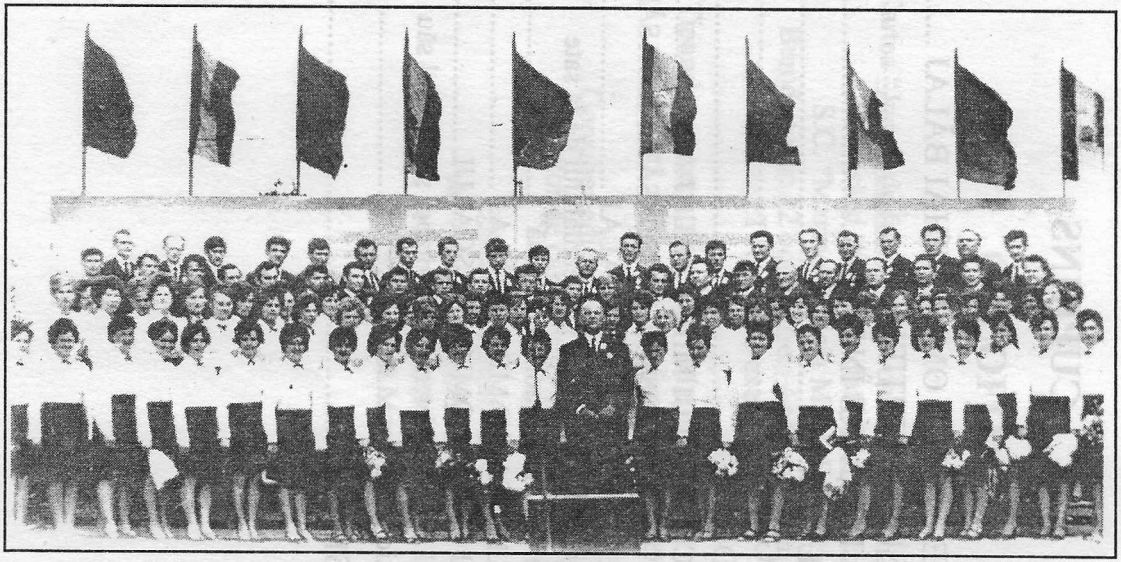

Corul din Seini, dirijat de Mihai Bălaj,
la aniversarea a 90 de ani de existență.

CUPRINS

CUVINTE DESPRE OMUL MIHAI BĂLAJ 5
NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI 12
A DOUA PLECARE ÎN RUSIA 13
CAIETUL II 116
INDICE GENERAL 145
ADDENDA 157
- PUBLICISTICA LUI MIHAI BĂLAJ 159
- MIHAI BĂLAJ ÎN CONȘTIINȚA CONSĂTENILOR SĂI . 161
- UN DECENIU CU MIHAI BĂLAJ 164
- MIHAI BĂLAJ:"Viața intelectualului de la sate trebuie să fie o înnoire continuă" 166
- ÎNTÂLNIREA CU MIHAI BĂLAJ 170
- MIHAI BĂLAJ - OMUL, DASCĂLUL 171
- MIHAI BĂLAJ:Veteranul de război şi jurnalul său autentic 173

ICONOGRAFIE 175

COLOFON

Cartea "Jurnal de front" a fost dată la tipar joi, 1 iulie 1999.
Culeasă şi tehnoredactată computerizat la
S.C. "Marinex" Baia Mare. Format: A5.
Bun de tipar: 12 octombrie. Apărut: octombrie 1999.
Tiraj: 1000 exemplare.

Tiparul s-a executat la S.C. "Marinex" S.R.L. Baia Mare,
str. Băii, nr.3, telefon 062/275049

Consilier editor: prof. dr. VALERIU ACHIM
Redactor de carte: prof. V.R. GHENCEANU

Editura "Gutinul" S.R.L.
str. Ecaterina Teodoroiu, nr.4
telefon-fax: 062/217177
4800 Baia Mare

Această carte a fost finanțată de S.C. Dr. PAŞCA COMPANY S.R.L.din Copalnic Mănăştur, prin bunăvoința dr. TITUS LIVIU PAŞCA, senator, şi a soției sale.

Editura "GUTINUL" S.R.L. din Baia Mare le adresează cele mai calde mulțumiri.

"Aveam în faţa mea un profesor, un dirijor de cor, un instructor de teatru, un conferenţiar, un cronicar, toate întrupate în una şi aceeaşi persoană. Pe masa lui de lucru, cărţile şi ciornele manuscriselor îşi aşteptau, cuminţi, rândul; pe un perete o bibliotecă gâfâia de neputinţă. Învăţătorul scotea la lumină, medaliindu-le, figuri cultural-ştiinţifice ale trecutului pe care timpul le învăluise în tăcere."

Marin Radu Mocanu,
(**Când viaţa prinde rădăcini**,
Ed. Politică, Bucureşti, 1976, pag. 121)

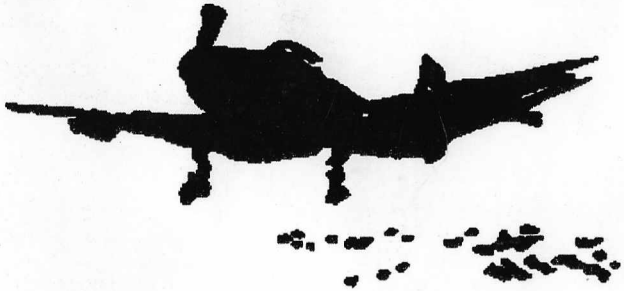

ISBN - 973-9190-56-1